

Πράσινες αγορές!

Εγχειρίδιο για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις
3η έκδοση

Σημαντική σημείωση

Το παρόν είναι ενδεικτικό έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής και με κανένα τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί δεσμευτικό για το όργανο αυτό. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το περιεχόμενο του παρόντος εγχειριδίου μπορεί να τροποποιηθεί ανάλογα με την εξέλιξη της νομοθεσίας της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της αναθεώρησης των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις και της νομολογίας του Δικαστηρίου. Το παρόν εγχειρίδιο αποτυπώνει την κατάσταση ως είχε τον Φεβρουάριο του 2016.

Η τρίτη έκδοση του εγχειριδίου καταρτίστηκε στο πλαίσιο της σύμβασης αριθ.

071201/2014/692772//SER/ENV.F.1 μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του διεθνούς συμβουλίου τοπικών πρωτοβουλιών για το περιβάλλον (ICLEI – Local Governments for Sustainability), με την υποστήριξη της Public Procurement Analysis (PPA).

To Europe Direct

είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αριθμός ατελούς κλήσης (*):

00 800 67 89 10 11

(*) Ορισμένες εταιρείες κινητής τηλεφωνίας δεν παρέχουν πρόσβαση στους αριθμούς 00 800 ή οι κλήσεις αυτές μπορεί να χρεώνονται.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://europa.eu>).

Βιβλιογραφικό δελτίο παρατίθεται στο τέλος της παρούσας έκδοσης.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2016

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

Πράσινες δημόσιες συμβάσεις: τα βασικά στοιχεία

Κεφάλαιο 1 – Εφαρμογή των ΠΔΣ

1.1 Πολιτική ΠΔΣ

1.2 Καθορισμός προτεραιοτήτων και στόχων

1.3 Κατάρτιση και καθοδήγηση

1.4 Πηγές κριτηρίων για τις ΠΔΣ

1.5 Χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων

1.6 Παρακολούθηση και επανεξέταση των ΠΔΣ

1.7. Δικτύωση

Κεφάλαιο 2 – Η διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων

2.1 Εισαγωγή

2.2. Βασικές αρχές των δημόσιων συμβάσεων

2.3. Επιλογή της διαδικασίας

2.4 Διαβούλευση με την αγορά

2.5 Δημιουργία επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για τις ΠΔΣ

2.6 Συμφωνίες-πλαίσια

Κεφάλαιο 3 – Ορισμός των απαιτήσεων της σύμβασης

3.1. Ορισμός του αντικειμένου

3.2. Περιβαλλοντικές τεχνικές προδιαγραφές

3.3 Προσδιορισμός των υλικών και των μεθόδων παραγωγής

3.4 Χρήση εναλλακτικών προσφορών

3.5 Χρήση κριτηρίων και σημάτων ΠΔΣ

3.6 Εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις τεχνικές προδιαγραφές

Κεφάλαιο 4 – Επιλογή και αποκλεισμός προσφερόντων

4.1 Εισαγωγή

4.2. Κριτήρια αποκλεισμού

4.3 Κριτήρια επιλογής

4.4 Αποδεικτικά μέσα

4.5 Αξιολόγηση ομίλων

Κεφάλαιο 5 – Ανάθεση σύμβασης

5.1. Γενικοί κανόνες ανάθεσης σύμβασης

5.2 Εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης

5.3 Κοστολόγηση του κύκλου ζωής (ΚΚΖ)

5.4 Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές

Κεφάλαιο 6 – Όροι εκτέλεσης της σύμβασης

6.1. Κανόνες που διέπουν τους όρους της σύμβασης

6.2. Όροι εκτέλεσης της σύμβασης για την προμήθεια αγαθών

6.3. Όροι εκτέλεσης της σύμβασης για την παροχή εργασιών ή υπηρεσιών

6.4 Παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Κεφάλαιο 7 – Κυριότεροι τομείς εφαρμογής των ΠΔΣ

7.1 Κτίρια

7.2 Τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης

7.3 Οχήματα οδικής μεταφοράς

7.4 Προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια

Παράρτημα – Συναφής νομοθεσία και σχετικές πολιτικές

Εισαγωγή

Οι πράσινες δημόσιες συμβάσεις (ΠΔΣ) αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη στόχων περιβαλλοντικής πολιτικής, οι οποίοι σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, τη χρήση των πόρων και τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή – ιδίως δεδομένης της σημασίας των δαπανών του δημόσιου τομέα για αγαθά και υπηρεσίες στην Ευρώπη. Οι ΠΔΣ ορίζονται στην ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «*Οι δημόσιες συμβάσεις στην υπηρεσία του περιβάλλοντος*» ως η «διαδικασία με την οποία οι δημόσιες αρχές επιδιώκουν να συνάψουν συμβάσεις για αγαθά, υπηρεσίες και έργα με μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, σε σύγκριση με αγαθά, υπηρεσίες και έργα που επιτελούν την ίδια πρωταρχική λειτουργία τα οποία θα αποτελούσαν το αντικείμενο της σύμβασης υπό άλλες συνθήκες»¹. Στο παρόν εγχειρίδιο περιγράφονται οι δυνατότητες επιδίωξης ΠΔΣ βάσει των οδηγιών του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις².

Οι ΠΔΣ μπορούν να χρησιμοποιούνται τόσο για συμβάσεις που υπερβαίνουν όσο και για συμβάσεις που δεν υπερβαίνουν το κατώτατο όριο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις. Οι οδηγίες του 2014 για τις δημόσιες συμβάσεις παρέχουν τη δυνατότητα στις δημόσιες αρχές να λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η δυνατότητα αυτή παρέχεται πριν από τη διαδικασία ανάθεσης, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης, καθώς και κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Στόχος των κανόνων περί αποκλεισμού και επιλογής είναι να διασφαλίζεται ελάχιστο επίπεδο συμμόρφωσης των αναδόχων και των υπεργολάβων με την περιβαλλοντική νομοθεσία. Διατίθενται τεχνικές όπως η κοστολόγηση του κύκλου ζωής, ο προσδιορισμός βιώσιμων διαδικασιών παραγωγής και η χρήση περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης, οι οποίες συνδράμουν τις αναθέτουσες αρχές στον εντοπισμό των περιβαλλοντικά προτιμότερων προσφορών.

Το παρόν εγχειρίδιο συντάχθηκε κατά τρόπο ώστε να βοηθήσει τις δημόσιες αρχές να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν επιτυχώς τις ΠΔΣ. Παρέχονται πρακτικές εξηγήσεις σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρει η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εξετάζονται απλές και αποτελεσματικές προσεγγίσεις για τον περιβαλλοντικό προσανατολισμό των συμβάσεων. Το εγχειρίδιο ακολουθεί τη λογική και τη δομή της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων. Επιπλέον, περιλαμβάνει πληθώρα πραγματικών παραδειγμάτων πράσινων αγορών από δημόσιες αρχές σε όλη την ΕΕ³. Απευθύνεται στις δημόσιες αρχές, αλλά πολλές

¹ COM (2008) 400, σ. 4.

² Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (εφεξής, η «οδηγία για τις συμβάσεις παραχώρησης»)· οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (εφεξής, η «οδηγία για τον δημόσιο τομέα»)· και οδηγία 2014/25/ΕΕ σχετικά με τις προμήθειες φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (εφεξής, η «οδηγία για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας»). Το παρόν εγχειρίδιο αναφέρεται πρωτίτως στην οδηγία για τον δημόσιο τομέα, αλλά παρόμοιες δυνατότητες για την επιδίωξη ΠΔΣ παρέχονται επίσης στο πλαίσιο των δύο άλλων οδηγιών.

³ Σημαντική σημείωση: Παρόλο που οι πληροφορίες που περιέχονται στο εγχειρίδιο έχουν ελεγχθεί προσεκτικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία υποχρέωση και δεν φέρει καμία ευθύνη σχετικά με τις συγκεκριμένες περιπτώσεις που αναφέρονται στο εγχειρίδιο ή τους σχετικούς δικτυακούς τόπους.

από τις ιδέες και τις προσεγγίσεις που περιλαμβάνει θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν εξίσου τις επιχειρήσεις. Θα μπορούσε επίσης να βοηθήσει τους προμηθευτές και τους παρόχους υπηρεσιών –ιδίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)– να κατανοήσουν καλύτερα τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις που περιλαμβάνονται ολοένα και συχνότερα στους δημόσιους διαγωνισμούς.

Πολλές δημόσιες αρχές στην Ευρώπη δεν εφαρμόζουν μόνο ΠΔΣ αλλά και βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις (ΒΔΣ), βασίζοντας τις αγοραστικές αποφάσεις τους τόσο σε περιβαλλοντικά όσο και σε κοινωνικά κριτήρια. Στο παρόν εγχειρίδιο εξετάζονται συγκεκριμένα οι περιβαλλοντικές πτυχές των διαγωνισμών. Οι οδηγίες του 2014 παρέχουν επίσης ορισμένες νέες ευκαιρίες για δημόσιες συμβάσεις με κοινωνική υπευθυνότητα, οι οποίες δεν εξετάζονται στο παρόν εγχειρίδιο.

Πράσινες αγορές: γιατί;

Οι δημόσιες δαπάνες για έργα, αγαθά και υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 14 % του ΑΕΠ της ΕΕ, ήτοι περίπου 1,8 τρισ. ευρώ ετησίως⁴. Χρησιμοποιώντας την αγοραστική τους δύναμη για να προμηθευτούν αγαθά, υπηρεσίες και έργα με μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι δημόσιες αρχές μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη των τοπικών, περιφερειακών, εθνικών και διεθνών στόχων βιωσιμότητας. Οι ΠΔΣ μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα προώθησης της καινοτομίας, παρέχοντας στη βιομηχανία πραγματικά κίνητρα για την ανάπτυξη πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών. Αυτό ισχύει ιδίως σε τομείς στους οποίους οι αγοραστές του δημόσιου τομέα αντιπροσωπεύουν μεγάλο μερίδιο της αγοράς (π.χ. κατασκευαστικός τομέας, υπηρεσίες υγείας ή μεταφορές).

Παραδείγματα πράσινων συμβάσεων

- Ενεργειακά αποδοτικοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές
- Επίπλωση γραφείου από αειφόρο ξυλεία
- Κτίρια με χαμηλές ενεργειακές ανάγκες
- Ανακυκλωμένο χαρτί
- Υπηρεσίες καθαρισμού με τη χρήση οικολογικών προϊόντων
- Οχήματα ηλεκτρικά, υβριδικά ή χαμηλών εκπομπών
- Ηλεκτροπαραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Επιπλέον, οι ΠΔΣ μπορούν να συμβάλουν στην εξοικονόμηση χρημάτων για τις δημόσιες αρχές, ιδιαίτερα εάν συνεκτιμηθεί το κόστος του πλήρους κύκλου ζωής μιας σύμβασης και όχι μόνο η τιμή αγοράς. Η αγορά ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων ή προϊόντων με δυνατότητα εξοικονόμησης νερού μπορεί, για παράδειγμα, να μειώσει δραστικά τους λογαριασμούς οργανισμών κοινής ωφέλειας. Η μείωση των επικίνδυνων ουσιών στα προϊόντα μπορεί να συμβάλει στη μείωση του κόστους διάθεσης. Οι αρχές που εφαρμόζουν ΠΔΣ θα είναι καλύτερα προετοιμασμένες για να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες περιβαλλοντικές προκλήσεις, για παράδειγμα όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ή τη μετάβαση σε μια πιο κυκλική οικονομία.

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) Public Procurement Indicators 2013. Τα συγκεκριμένα αριθμητικά στοιχεία δεν περιλαμβάνουν τις δαπάνες των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας· σύμφωνα με παλαιότερες εκτιμήσεις (2011) στις οποίες περιλαμβάνονταν οι συμβάσεις υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, το ποσοστό ανερχόταν περίπου στο 19 % του ΑΕΠ της ΕΕ, ήτοι άνω των 2,3 τρισ. ευρώ.

Το νομικό πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις ορίζεται από τις διατάξεις της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής, η «Συνθήκη») και από τις οδηγίες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις, όπως τις ερμηνεύει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ δεσμεύεται από τους όρους της συμφωνίας περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) και από διμερείς εμπορικές συμφωνίες. Στην πράξη, η συμμόρφωση με τις εν λόγω πράξεις επιτυγχάνεται γενικά παρέχοντας στους οικονομικούς φορείς που είναι εγκαταστημένοι σε τρίτες χώρες τα ίδια δικαιώματα με εκείνα που ισχύουν για τους οικονομικούς φορείς της ΕΕ.

Το ανωτέρω πλαίσιο θεσπίζει ορισμένους κανόνες και ορισμένες αρχές που πρέπει να τηρούνται κατά την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων. Εντός του πλαισίου αυτού οι περιβαλλοντικοί στόχοι μπορούν να υλοποιηθούν με ποικίλους τρόπους, όπως εξηγείται στο παρόν εγχειρίδιο.

Τομεακή νομοθεσία

Η ειδική ανά τομέα νομοθεσία της ΕΕ δημιουργεί δεσμευτικές υποχρεώσεις σχετικά με την προμήθεια ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών, καθορίζοντας για παράδειγμα ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης, τα οποία πρέπει να τηρούνται. Επί του παρόντος, εφαρμόζονται δεσμευτικές διατάξεις, μεταξύ άλλων, στους ακόλουθους τομείς:

Τα οφέλη των ΠΔΣ

«Οι ΠΔΣ αποτελούν όχημα οικονομικής ανάπτυξης: εκτιμάται ότι το 2020 οι πωλήσεις των οικολογικών βιομηχανιών θα ανέλθουν σε 2,2 τρισ. ευρώ» ΟΟΣΑ (2013)⁵

«Εάν εμείς, στον δημόσιο τομέα, κάναμε περισσότερες πράσινες αγορές, θα μπορούσαμε να λύσουμε πολλά προβλήματα ταυτόχρονα. Θα μπορούσαμε να βελτιώσουμε το κλίμα και το περιβάλλον και να δημιουργήσουμε ταυτόχρονα ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης σε επιχειρήσεις που αναπτύσσουν πράσινη τεχνολογία. Με άλλα λόγια, οι πράσινες συμβάσεις είναι ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες για τον μετασχηματισμό του κόσμου σε μια πράσινη οικονομία.» Υπουργός Περιβάλλοντος της Δανίας (2012)⁶

Ο Δήμος του Regensburg χρησιμοποίησε ΠΔΣ για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, συμβάλλοντας στην εξοικονόμηση 10 εκατ. ευρώ σε δαπάνες ενέργειας και ύδατος σε διάστημα 15 ετών.

Υπάρχει δυνατότητα εξοικονόμησης τριών εκατομμυρίων τόνων CO₂ μόνο στις Κάτω Χώρες, εάν όλες οι ολλανδικές δημόσιες αρχές εφαρμόσουν τα εθνικά κριτήρια βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων, στα οποία περιλαμβάνονται και οικολογικά κριτήρια. Θα μπορούσε επίσης να μειωθεί η ενεργειακή κατανάλωση του δημόσιου τομέα κατά 10 %⁷.

⁵ Mapping out good practices for promoting green public procurement (ΟΟΣΑ, 2013), σ. 4. Διατίθεται στη διεύθυνση

<http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/ETH%282013%293&docLanguage=En>

⁶ Green procurement is the key to green growth (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τροφίμων της Δανίας, 2012). Διατίθεται στη διεύθυνση <http://eng.mim.dk/news-archive/2012/okt/20121009-green-procurement/>

⁷ De impact van het programma duurzaam inkopen anno 2011, σ. 4 (Υπουργείο Υποδομών και Περιβάλλοντος των Κάτω Χωρών, 2011).

• **Εξοπλισμός γραφείου ΤΠ** – Τα προϊόντα ΤΠ που προμηθεύονται οι αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης πρέπει να πληρούν τις πιο πρόσφατες ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που προβλέπονται στον κανονισμό για το ενωσιακό σήμα Energy Star (κανονισμός αριθ. 106/2008 σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα επισήμανσης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου)⁸.

• **Οχήματα οδικών μεταφορών** – Όλες οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ενέργεια που χρησιμοποιείται για λειτουργικούς σκοπούς, καθώς και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των οχημάτων στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων. Επίσης, υπάρχει κοινή μεθοδολογία για τον υπολογισμό του λειτουργικού κόστους καθ' όλη τη διάρκεια ζωής (οδηγία 2009/33/EK σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακά αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών).

• **Κτίρια** – Στα δημόσια κτίρια εφαρμόζονται ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης, τα οποία καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο βάσει κοινής μεθοδολογίας της ΕΕ. Από την 1η Ιανουαρίου 2019, όλα τα νέα κτίρια των οποίων η κυριότητα και η χρήση ανήκει στις δημόσιες αρχές πρέπει να είναι «κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας» [οδηγία 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (αναδιατύπωση)]. Στην οδηγία για την ενεργειακή απόδοση⁹ ορίζονται επίσης υποχρεωτικές απαιτήσεις σχετικά με την ανακαίνιση δημόσιων κτιρίων και την τήρηση των ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης στις αγορές ή στις νέες συμφωνίες

Πόροι ΠΑΣ σε επίπεδο ΕΕ

• Κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΑΣ

Για να βοηθηθούν οι αναθέτουσες αρχές στον προσδιορισμό και στην προμήθεια φιλικότερων προς το περιβάλλον προϊόντων, υπηρεσιών και έργων, έχουν καθοριστεί περιβαλλοντικά κριτήρια προμηθειών (κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος εγγράφου) για 21 ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία μπορούν να ενσωματωθούν απευθείας στα τεύχη δημοπράτησης. Τα εν λόγω κριτήρια για τις ΠΑΣ αναθεωρούνται και επικαιροποιούνται τακτικά, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα πιο πρόσφατα επιστημονικά δεδομένα σχετικά με τα προϊόντα, οι νέες τεχνολογίες, οι εξελίξεις στην αγορά και οι αλλαγές στη νομοθεσία. Τα περισσότερα κριτήρια είναι διαθέσιμα σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

• Γραφείο υποστήριξης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δημιουργήσει ένα γραφείο υποστήριξης, το οποίο θα εξασφαλίσει τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τις ΠΑΣ και την παροχή απαντήσεων στα ερωτήματα των ενδιαφερομένων φορέων. Στοιχεία επικοινωνίας είναι διαθέσιμα στο δικτυακό τόπο για τις ΠΑΣ στη διεύθυνση

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>

• Ενημέρωση

Ο δικτυακός τόπος για τις ΠΑΣ αποτελεί κεντρική πηγή πληροφόρησης για τις πρακτικές λεπτομέρειες της εφαρμογής των ΠΑΣ και τις σχετικές πτυχές πολιτικής. Περιλαμβάνει συνδέσμους προς μια ευρεία γκάμα πηγών πληροφοριών που σχετίζονται με περιβαλλοντικά θέματα, καθώς και πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των ΠΑΣ σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Σε αυτές περιλαμβάνονται κατάλογος προηγούμενων και εν εξελίξει σχεδίων που σχετίζονται με ΠΑΣ, ενημερωτικό δελτίο (News Alert) με τα πιο πρόσφατα νέα και τις εκδηλώσεις για τις ΠΑΣ, κατάλογος απαντήσεων σε συχνές ερωτήσεις, γλωσσάριο βασικών όρων και εννοιών, μελέτες, παραδείγματα ΠΑΣ και το παρόν εγχειρίδιο.

Το υλικό αυτό είναι διαθέσιμο για μεταφόρτωση από τον δικτυακό τόπο:

<http://ec.europa.eu/environment/gpp>

⁸ Αυτό ισχύει για τις συμβάσεις προμηθειών των οποίων η αξία εκτιμάται ότι υπερβαίνει το κατώτατο όριο εφαρμογής των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις.

⁹ Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση. Στο παράρτημα III της οδηγίας ορίζονται τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, τα οποία μπορούν να εφαρμόζονται εθελοντικά από άλλες δημόσιες αρχές.

μίσθωσης κτιρίων.

Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν ειδικούς κανόνες από τους οποίους προκύπτουν δεσμευτικά πρότυπα ΠΔΣ για συγκεκριμένους τομείς ή τύπους συμβάσεων. Παρόλο που η εξέταση των νόμων αυτών δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος εγχειριδίου, οι αγοραστές θα πρέπει να μεριμνούν για την ενημέρωσή τους σχετικά με τις εθνικές απαιτήσεις.

Οι ΠΔΣ στις πολιτικές της ΕΕ

ΠΔΣ έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο διαφόρων ενωσιακών πολιτικών και στρατηγικών, γεγονός που αντικατοπτρίζει την αναγνώριση της δυνατότητάς τους να ενθαρρύνουν μια πιο βιώσιμη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, την αλλαγή των συμπεριφορών ως προς τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και την προώθηση της καινοτομίας. Στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, το οποίο εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2015, οι ΠΔΣ αναδεικνύονται ως ένα από τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση αποτελεσματικότερης και αποδοτικότερης χρήσης των πόρων.

Στο πλαίσιο περιγράφονται οι συγκεκριμένοι πόροι, οι οποίοι αναπτύχθηκαν σε επίπεδο ΕΕ για τη στήριξη των ΠΔΣ. Στο παράρτημα παρατίθεται λεπτομερής κατάλογος ενωσιακών πολιτικών, στρατηγικών και νομοθετημάτων σχετικά με τις ΠΔΣ.

Εθνικές και τοπικές δράσεις

Σε εθνικό επίπεδο, τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν πλέον δημοσιεύσει εθνικά σχέδια δράσης (ΕΣΔ) για τις ΠΣΔ ή τις ΒΔΣ, τα οποία περιλαμβάνουν ευρύ φάσμα δράσεων και μέτρων στήριξης για τις πράσινες ή βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις¹⁰. Σε πολλά από αυτά ορίζονται στόχοι για τις ΠΔΣ ή τις ΒΔΣ, είτε ως προς τις συνολικές προμήθειες είτε για μεμονωμένες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών.

Πράσινοι διαγωνισμοί στην Ιρλανδία

Το 2012 η Ιρλανδία ενέκρινε σχέδιο δράσης για τις ΠΔΣ με τίτλο *Green Tenders* (Πράσινοι διαγωνισμοί). Στόχος του σχεδίου είναι το 50 % του συνόλου των συμβάσεων που συνάπτονται σχετικά με οκτώ ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών να είναι πράσινες. Το 2014 ο Οργανισμός Προστασίας του Περιβάλλοντος δημοσίευσε ένα ολοκληρωμένο σύνολο κριτηρίων και κατευθύνσεων για να βοηθήσει τις αρχές στην εκπλήρωση του στόχου αυτού. Τα κριτήρια βασίζονται σε αυτά που έχουν καθοριστεί σε επίπεδο ΕΕ, αλλά λαμβάνουν υπόψη τις συγκεκριμένες αγοραστικές πρακτικές και τη δομή της αγοράς στην Ιρλανδία. Στις κατευθύνσεις έχουν επίσης ληφθεί υπόψη τόσο η ενωσιακή όσο και η εθνική περιβαλλοντική νομοθεσία.

Ορισμένες χώρες και περιφέρειες έχουν επίσης αναπτύξει σύνολα κριτηρίων σχετικά με τις ΠΔΣ ή τις ΒΔΣ. Σε πολλές περιπτώσεις τα κριτήρια αυτά είναι παρόμοια με τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ, με κάποιες προσαρμογές ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες ή οι προτεραιότητες των αρχών που τα αναπτύσσουν. Τα περισσότερα σύνολα κριτηρίων βασίζονται σε δεδομένα αξιολόγησης του κύκλου ζωής, στις περιπτώσεις όπου είναι διαθέσιμα, καθώς και σε οικολογικά σήματα και στα στοιχεία στα οποία αυτά βασίζονται¹¹.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/funding/grants_en.htm

¹¹ Βλ. Evans, Ewing, Mouat και Nuttall *Assessment and Comparison of National Green and Sustainable Public Procurement Criteria and Underlying Schemes* (2010), http://ec.europa.eu/environment/gpp/studies_en.htm

Οι αναθέτουσες αρχές σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο έχουν υιοθετήσει επίσης πρακτικές σχετικά με τις πράσινες και βιώσιμες συμβάσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι δράσεις τους αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για την κατάρτιση των ΕΣΔ ή χρησιμοποιήθηκαν ως παραδείγματα σε άλλα κράτη μέλη. Στο παρόν εγχειρίδιο περιλαμβάνονται πολλά τέτοια παραδείγματα, ενώ όλο και περισσότερες ορθές πρακτικές εφαρμόζονται συνεχώς σε ολόκληρη την ΕΕ. Περισσότερα από 100 τέτοια παραδείγματα διατίθενται συγκεντρωμένα στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm.

Πράσινες δημόσιες συμβάσεις: τα βασικά στοιχεία

Το παρόν εγχειρίδιο σας εξηγεί πώς να κάνετε πράσινες αγορές, εξετάζοντας κάθε στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων. Στη συνέχεια παρατίθενται τα βασικά βήματα καθώς και οι σύνδεσμοι που θα σας οδηγήσουν στην ενότητα του εγχειριδίου όπου παρέχονται περισσότερες πληροφορίες.

Εισαγωγή

- Εξοικειωθείτε με **το πεδίο εφαρμογής και τα δυνητικά οφέλη των ΠΔΣ**, καθώς και με τους διαθέσιμους πόρους

Κεφάλαιο 1

- Δεσμευτείτε για την εφαρμογή της διαδικασίας και εξασφαλίστε πολιτική στήριξη μέσω της υιοθέτησης **πολιτικής περί ΠΔΣ** με σαφείς **ορισμούς** και **στόχους** κατάλληλους για τον οργανισμό σας
- Καθορίστε **προτεραιότητες** για τις ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών με τις οποίες θα ασχοληθείτε συμβουλευόμενοι τα υφιστάμενα **κριτήρια περί ΠΔΣ**, τα **οικολογικά σήματα** και άλλες πηγές
- Δρομολογήστε δραστηριότητες **πληροφόρησης, κατάρτισης, δικτύωσης και παρακολούθησης** για να διασφαλίσετε την επίτευξη των στόχων σας

Κεφάλαιο 2

- Σκεφθείτε πώς θα επηρεάσουν οι πράσινες απαιτήσεις τη **διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων** για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που έχετε επιλέξει και πώς θα τις εφαρμόσετε σύμφωνα με τις **νομικές υποχρεώσεις**
- Εξασφαλίστε επισκόπηση των προϊόντων και των υπηρεσιών που διατίθενται στην αγορά **εμπλέκοντας τους προμηθευτές και δημιουργήστε επιχειρηματικό ενδιαφέρον** για τις ΠΔΣ με βάση την **κοστολόγηση του κύκλου ζωής**

Κεφάλαιο 3

- Κατά την προκήρυξη διαγωνισμών, καθορίστε το **αντικείμενο** και τις **τεχνικές προδιαγραφές** για τις συμβάσεις λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των αγαθών, των υπηρεσιών ή των έργων που επιδιώκετε να προμηθευτείτε και εξετάστε το ενδεχόμενο χρήσης **σημάτων** για τον ορισμό των απαιτήσεών σας

Κεφάλαιο 4

- Όπου ενδείκνυται, εφαρμόστε κριτήρια επιλογής με βάση την **περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα** ή μέτρα **περιβαλλοντικής διαχείρισης και διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού και αποκλείστε τους προσφέροντες που δεν συμμορφώνονται με την εσωομοστέα περιβαλλοντική νομοθεσία**

Κεφάλαιο 5

- Καθορίστε **κριτήρια ανάθεσης** που παροτρύνουν τους προσφέροντες να επιτύχουν υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων σε σχέση με τα επίπεδα που έχετε καθορίσει και εφαρμόστε τα με διαφάνεια. Αξιολογήστε το **κόστος του κύκλου ζωής** κατά τη σύγκριση των προσφορών και απορρίψτε τις **ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές** εάν αυτές δεν συμμορφώνονται με την περιβαλλοντική νομοθεσία

Κεφάλαιο 6

- Χρησιμοποιήστε **όρους εκτέλεσης της σύμβασης** που επισημαίνουν τις δεσμεύσεις των προμηθευτών ή των παροχών υπηρεσιών σε σχέση με το περιβάλλον και προβλέπουν τα ενδεδειγμένα **μέτρα** που θα χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση μη τήρησης των δεσμεύσεων. Βεβαιωθείτε ότι υπάρχει σύστημα **παρακολούθησης** της τήρησης των δεσμεύσεων αυτών και ότι αυτές ισχύουν και για τους **υπεργολάβους**

Κεφάλαιο 7

- Προσδιορίστε συγκεκριμένες προσεγγίσεις ΠΔΣ για την προκήρυξη διαγωνισμών σε τομείς με μεγάλο αντίκτυπο, όπως **κτίρια γραφείων, τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης, οχήματα και προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια**

Κεφάλαιο 1 – Εφαρμογή των ΠΔΣ

Για την εφαρμογή των ΠΔΣ απαιτείται ένας βαθμός προγραμματισμού: καθορισμός του πεδίου εφαρμογής των ΠΔΣ στον οργανισμό σας, καθορισμός προτεραιοτήτων και στόχων για τις δραστηριότητές σας, μέριμνα για την κατάλληλη κατάρτιση του προσωπικού και παρακολούθηση των επιδόσεων. Όλα αυτά τα στοιχεία μπορούν να ενσωματωθούν στην πολιτική περί ΠΔΣ. Θα πρέπει επίσης να υποστηρίζονται από τις επιχειρησιακές διαδικασίες και τα συστήματα ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων του οργανισμού σας.

Η καθοδήγηση που παρέχεται στο παρόν κεφάλαιο ισχύει για κάθε δημόσια αρχή που επιθυμεί να εφαρμόσει ΠΔΣ. Στις περισσότερες χώρες της ΕΕ έχουν ήδη θεσπισθεί εθνικά σχέδια δράσης (ΕΣΔ) για τις ΠΔΣ¹², τα οποία πιθανώς θα έχουν αντίκτυπο στη στρατηγική προσέγγιση της εφαρμογής για τις αρχές κάθε χώρας, για παράδειγμα όσον αφορά τους στόχους που καθορίζονται, τις ομάδες προϊόντων προτεραιότητας και τις απαιτήσεις παρακολούθησης.

1.1 Πολιτική ΠΔΣ

Πολλές δημόσιες αρχές στην Ευρώπη έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση της κατάρτισης πολιτικής περί ΠΔΣ ή της ενσωμάτωσης δεσμεύσεων σχετικά με την εφαρμογή ΠΔΣ σε άλλες πολιτικές. Οι ΠΔΣ απαιτούν αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των διαφορετικών τμημάτων και μελών του προσωπικού ενός οργανισμού. Η στήριξη υψηλού επιπέδου θεωρείται γενικά σημαντικός παράγοντας για την επιτυχία των ΠΔΣ.

Για να επιτύχει το μέγιστο επίπεδο αποτελεσματικότητας, μια πολιτική ΠΔΣ θα πρέπει:

- να περιλαμβάνει σαφείς στόχους, προτεραιότητες και χρονοδιαγράμματα (βλ. ενότητα 1.2)
- να αναφέρει το πεδίο εφαρμογής των αγοραστικών δραστηριοτήτων που καλύπτει (δηλαδή, αν καλύπτει ολόκληρη την αρχή ή μόνο ορισμένα τμήματά της, ποιες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών καλύπτονται)
- να αναφέρει τον υπεύθυνο για την εφαρμογή της πολιτικής
- να περιλαμβάνει μηχανισμό για την κατάλληλη παρακολούθηση των επιδόσεων (βλ. ενότητα 1.5)

Η πολιτική για τις ΠΔΣ θα πρέπει να εναρμονίζεται με όλες τις ισχύουσες πολιτικές και στρατηγικές που αφορούν την ανάθεση συμβάσεων και τη βιώσιμη λειτουργία του οργανισμού. Συνήθως απαιτείται η συνεισφορά των εσωτερικών χρηστών, των προμηθευτών και της διοίκησης για να διασφαλιστεί η δυνατότητα εφαρμογής της πολιτικής. Μπορείτε

¹² Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα ΕΣΔ είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση http://ec.europa.eu/environment/gpp/action_plan_en.htm

επίσης να ζητήσετε εξωτερικές συμβουλές ή αξιολόγηση από ομοτίμους από άλλους οργανισμούς του δημόσιου τομέα που εφαρμόζουν ΠΔΣ ή από τα δίκτυα που περιγράφονται στην ενότητα 1.7.

Μετά τον σχεδιασμό της πολιτικής θα πρέπει να καταρτιστεί ένα είδος επιχειρησιακού σχεδίου εφαρμογής, στο οποίο θα περιγράφονται τα συγκεκριμένα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και το χρονοδιάγραμμα. Στη συνέχεια, το περιεχόμενο της πολιτικής και το σχέδιο εφαρμογής θα πρέπει να κοινοποιηθούν όσο το δυνατόν ευρύτερα, και ειδικότερα στο προσωπικό που επηρεάζεται περισσότερο και στους προμηθευτές που διαδραματίζουν έναν ρόλο στην υλοποίηση της πολιτικής.

1.1.1 Σύσταση ομάδας εργασίας

Η εφαρμογή ΠΔΣ απαιτεί τη συμμετοχή και τη συνεργασία διαφόρων τμημάτων και μελών του προσωπικού ενός οργανισμού. Θα πρέπει ενδεχομένως να ζητηθεί η γνώμη υπαλλήλων με αρμοδιότητες στον τομέα των οικονομικών, του περιβάλλοντος και των προμηθειών καθώς και ορισμένων ειδικευμένων τμημάτων, όπως τα τμήματα κατασκευών, ενέργειας ή τεχνολογίας των πληροφοριών (ΤΠ).

Σε πολλές αρχές διαπιστώνεται ότι οι αρμοδιότητες σχετικά με τις προμήθειες είναι διασκορπισμένες σε διάφορα τμήματα της διοίκησης. Η σύσταση ομάδας εργασίας στην οποία θα συμμετέχουν εκπρόσωποι από διαφορετικά τμήματα κατά την ανάπτυξη πολιτικής για τις ΠΔΣ, τη θέσπιση προτεραιοτήτων και στόχων και την αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης μπορεί να συμβάλει στη διασφάλιση της δέσμευσης όλων των εμπλεκόμενων και της κάλυψης των αναγκών αυτών.

1.2 Καθορισμός προτεραιοτήτων και στόχων

Η ενσωμάτωση των ΠΔΣ στις πρακτικές προμηθειών απαιτεί κατά γενικό κανόνα βαθμιαία προσέγγιση. Μία μέθοδος είναι να επιλέξετε έναν μικρό αριθμό ομάδων προϊόντων και υπηρεσιών στις οποίες θα επικεντρωθείτε σε πρώτη φάση. Οι πιλοτικές δραστηριότητες σε συγκεκριμένα τμήματα που εκφράζουν την μεγαλύτερη προθυμία συμμετοχής θα συμβάλουν στην επίδειξη της επιτυχούς εφαρμογής και στην επίτευξη ευρύτερης αποδοχής.

1.2.1 Πώς να θέσετε προτεραιότητες

Κατά τον προσδιορισμό των τομέων προϊόντων, υπηρεσιών και έργων στους οποίους θα δώσετε προτεραιότητα, θα πρέπει να λάβετε υπόψη τρεις βασικούς παράγοντες¹⁴:

- **Περιβαλλοντικές επιπτώσεις** – Επιλέξτε προϊόντα (π.χ. στόλος οχημάτων) ή υπηρεσίες (π.χ. υπηρεσίες καθαρισμού) με πολλές περιβαλλοντικές επιπτώσεις κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.
- **Δημοσιονομική σημασία** – Επικεντρώστε τις προσπάθειές σας σε τομείς σημαντικών δαπανών εντός της αρχής.
- **Δυναμικό επίδρασης στην αγορά** – Επικεντρωθείτε σε τομείς με τη μεγαλύτερη δυνατότητα επίδρασης στην αγορά. Αυτή μπορεί να οφείλεται στο μέγεθος ή στην προβολή της σύμβασης ή στη σημασία που έχει για τους προμηθευτές να έχουν πελάτες από τον δημόσιο τομέα.

Στη συνέχεια, μπορούν να ληφθούν επίσης υπόψη διάφοροι άλλοι παράγοντες για την τελική επιλογή των τομέων:

- **Πολιτικές προτεραιότητες.** Υπάρχουν ειδικές τοπικές περιβαλλοντικές προτεραιότητες, όπως η ποιότητα του αέρα στις αστικές περιοχές, η κατανάλωση ενέργειας/ύδατος, η διαχείριση των αποβλήτων ή η κλιματική προσαρμογή, με τις οποίες θέλετε να δημιουργήσετε συσχετισμούς;
- **Διαθεσιμότητα περιβαλλοντικά προτιμότερων εναλλακτικών λύσεων στην αγορά.** Η ανάλυση της αγοράς μπορεί να σας βοηθήσει να προσδιορίσετε τη διαθεσιμότητα ενδεδειγμένων εναλλακτικών λύσεων που

Σχεδιασμός βιώσιμης προμήθειας τροφίμων στο Ηνωμένο Βασίλειο

Το 2014 το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Αγροτικών Υποθέσεων (Defra) του Ηνωμένου Βασιλείου θέσπισε ένα πλαίσιο για τη βιώσιμη προμήθεια τροφίμων με τον τίτλο *A Plan for Public Procurement*¹³ (Σχέδιο για τις δημόσιες συμβάσεις). Το σχέδιο εγκρίθηκε από τον πρωθυπουργό του Ηνωμένου Βασιλείου και περιγράφει ένα συγκεκριμένο όραμα, καθώς και τους συγκεκριμένους στόχους και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα για βιώσιμη προμήθεια τροφίμων. Προβλέπει τη συνεργασία με τους προμηθευτές και τη στήριξή τους για την παραγωγή και την παροχή βιώσιμων τροφίμων και υπηρεσιών εστίασης. Η πολιτική περιλαμβάνει προσέγγιση ισορροπημένου πίνακα αποτελεσμάτων της σχέσης κόστους/ωφέλειας, στον οποίο καταγράφονται η χρήση πόρων όπως η ενέργεια, τα ύδατα και τα απόβλητα, οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, η ποικιλία και η εποχικότητα, η καλή μεταχείριση των ζώων και το δίκαιο και δεοντολογικά ορθό εμπόριο.

¹³ Για περισσότερες πληροφορίες,

βλ. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/332756/food-plan-july-2014.pdf

¹⁴ Οι παράγοντες αυτοί λήφθηκαν υπόψη από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τα περισσότερα κράτη μέλη κατά την επιλογή των ομάδων προϊόντων και υπηρεσιών για τις οποίες καταρτίστηκαν κριτήρια για τις ΠΔΣ.

επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον. Αναζητήστε σχετικά περιβαλλοντικά σήματα και πιστοποιήσεις.

- **Θέματα κόστους.** Οι οικολογικότερες εναλλακτικές λύσεις θα είναι ουδέτερες από πλευράς κόστους ή πρόκειται να επηρεάσουν τον προϋπολογισμό σας; Στην αξιολόγηση του «κόστους» θα πρέπει να συνεκτιμηθεί το συνολικό κόστος καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής: τιμή αγοράς, κόστος χρήσης (κατανάλωση ενέργειας/ύδατος, συντήρηση) και κόστος διάθεσης (βλ. ενότητα 5.3). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να είναι διαθέσιμες επιδοτήσεις ή επιχορηγήσεις για επενδύσεις σε φιλικότερες προς το περιβάλλον εναλλακτικές λύσεις, επομένως είναι σκόπιμο να αναζητούνται σχετικά προγράμματα.

- **Διαθεσιμότητα κριτηρίων.** Για πολλές από τις ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών έχουν καταρτιστεί πράσινα κριτήρια αγορών τα οποία μπορούν να ενσωματωθούν απευθείας στο διαγωνισμό, χωρίς να απαιτείται χρονοβόρα έρευνα σχετικά με τα χαρακτηριστικά περιβαλλοντικών επιδόσεων και ανάλυση της αγοράς. Τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ αφορούν, κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος εγχειριδίου, 21 ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών και είναι διαθέσιμα σε στοιχειώδη και αναλυτική μορφή (βλ. ενότητα 1.4.1). Σε πολλές χώρες της ΕΕ χρησιμοποιούνται επίσης εθνικά και περιφερειακά κριτήρια.

- **Προβολή.** Πόσο αναμένεται να προβληθούν οι δραστηριότητες σχετικά με τις ΠΔΣ στο κοινό, στην αγορά, στις άλλες αναθέτουσες αρχές και στο προσωπικό σας; Θα συνειδητοποιήσουν ότι καταβάλλετε προσπάθειες για να βελτιώσετε τις περιβαλλοντικές σας επιδόσεις; Οι εμβληματικές αλλαγές, όπως η αλλαγή του τύπου οχημάτων που χρησιμοποιεί μια αρχή ή η μετάβαση σε βιολογικά τρόφιμα στο κυλικείο, μπορούν να συμβάλουν στην ενημέρωση σχετικά με την πολιτική περί ΠΔΣ που εφαρμόζεται και στη βελτίωση της εικόνας του οργανισμού σας.

- **Πρακτικές πτυχές.** Υπάρχουν σημαντικές συμβάσεις που πρόκειται να ανανεωθούν ή μακροπρόθεσμες συμβάσεις σε ισχύ για συγκεκριμένες ομάδες προϊόντων/υπηρεσιών; Ποιο είναι το σχετικό χρονικό πλαίσιο και ποιοι δημοσιονομικοί πόροι διατίθενται για την εφαρμογή τους; Υπάρχουν συγκεκριμένες ομάδες προϊόντων/υπηρεσιών για τις οποίες υπάρχει ήδη περιβαλλοντική εμπειρογνωμοσύνη;

1.2.2 Καθορισμός στόχων για τις ΠΔΣ

Ο καθορισμός σαφών στόχων είναι μείζονος σημασίας για την αξιολόγηση της προόδου και τη γνωστοποίηση των προθέσεων σας εντός του οργανισμού σας και στο κοινό γενικότερα.

Οι στόχοι μπορούν να περιλαμβάνουν:

- Γενικούς στόχους προμηθειών – π.χ. το 80 % των διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων (βάσει της αξίας και του αριθμού των διαγωνισμών) θα

Η φλαμανδική κυβέρνηση επιδιώκει βιώσιμες προμήθειες

Η φλαμανδική κυβέρνηση στο Βέλγιο έθεσε στόχο σύμφωνα με τον οποίο το 100 % των δημόσιων προμηθειών της πρέπει να πληροί καθορισμένα κριτήρια βιώσιμων προμηθειών έως το 2020. Τα στάδια για την υλοποίηση του στόχου αυτού καθορίστηκαν ή θα καθοριστούν σε σειρά σχεδίων δράσης που καλύπτουν τα έτη 2009-2011, 2012-2014, 2015-2017 και 2018-2020. Κάθε σχέδιο δράσης θα περιλαμβάνει κατευθυντήριες γραμμές, κριτήρια και μηχανισμούς παρακολούθησης, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλες οι κρατικές υπηρεσίες θα κατορθώσουν να υλοποιήσουν τον στόχο αυτό.

πρέπει να περιλαμβάνει κριτήρια ΠΔΣ έως το 2018. Οι στόχοι μπορεί να διαφέρουν σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

- Στόχους για συγκεκριμένα προϊόντα ή συγκεκριμένες υπηρεσίες – π.χ. έως το 2017 το 60% των γευμάτων που σερβίρονται σε σχολικά κυλικεία θα πρέπει να είναι βιολογικά, ή έως το 2018 θα πρέπει να χρησιμοποιούνται προϊόντα που συμμορφώνονται με τα κριτήρια του οικολογικού σήματος της ΕΕ για όλες τις υπηρεσίες καθαρισμού.

- Επιχειρησιακούς στόχους – π.χ. όλο το προσωπικό που ασχολείται με τις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων θα λάβει κατάρτιση σχετικά με τις ΠΔΣ έως το 2017 ή θα παρέχεται καθοδήγηση σχετικά με τις ΠΔΣ σε όλο το προσωπικό της αρχής μέσω ενδοδικτύου.

Κατά την εξέταση των στόχων για τις δημόσιες συμβάσεις είναι σημαντικό να έχει οριστεί με σαφή και λειτουργικό τρόπο η έννοια των πράσινων συμβάσεων. Για πολλούς από τους στόχους που έχουν καθοριστεί σε εθνικό επίπεδο από τα κράτη μέλη, οι διαγωνισμοί θεωρούνται πράσινοι εάν περιλαμβάνουν εθνικά κριτήρια ή κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ.

1.3 Κατάρτιση και καθοδήγηση

Για να εφαρμοστούν επιτυχώς οι ΠΔΣ, θα πρέπει το προσωπικό να διαθέτει κατάλληλες πρακτικές δεξιότητες και γνώσεις, καθώς και κατάλληλη πρόσβαση σε ενημέρωση. Για παράδειγμα, ενδέχεται να χρειαστεί κατάρτιση και καθοδήγηση για τα εξής:

- Τρόπος ένταξης των περιβαλλοντικών θεμάτων στις διαδικασίες των διαγωνισμών (βλ. κεφάλαια 2-7)
- Βοήθεια σχετικά με την ανάπτυξη των περιβαλλοντικών κριτηρίων (βλ. ενότητα 1.4 και κεφάλαιο 3)
- Τρόπος αξιολόγησης και επαλήθευσης των περιβαλλοντικών ισχυρισμών των προσφερόντων (βλ. ενότητες 3.6 και 5.2)
- Τρόπος αξιολόγησης του κόστους του κύκλου ζωής κατά τη διαδικασία ανάθεσης (βλ. ενότητα 5.3)

Το παρόν εγχειρίδιο παρέχει κάποια εισαγωγικά στοιχεία για τα θέματα αυτά και υποδεικνύει τυχόν υφιστάμενες πηγές περαιτέρω πληροφόρησης και καθοδήγησης. Ωστόσο, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εμπειριστατωμένη κατάρτιση σχετικά με τις ΠΔΣ.

- Τρόπος αξιολόγησης του κόστους του κύκλου ζωής κατά τη διαδικασία ανάθεσης (βλ. ενότητα 5.3)

Το παρόν εγχειρίδιο παρέχει κάποια εισαγωγικά στοιχεία για τα θέματα αυτά και υποδεικνύει τυχόν υφιστάμενες πηγές περαιτέρω πληροφόρησης και καθοδήγησης. Ωστόσο, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εμπειριστάωμένη κατάρτιση σχετικά με τις ΠΔΣ.

Πολλές χώρες και περιφέρειες της ΕΕ διαθέτουν προγράμματα κατάρτισης σχετικά με τις ΠΔΣ, είτε πρόκειται για ανεξάρτητες εκπαιδευτικές ενότητες είτε για προγράμματα ενσωματωμένα σε γενικότερο πρόγραμμα κατάρτισης σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις.

Επίσης, ορισμένες δημόσιες αρχές έχουν παράσχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής των ΠΔΣ στις δραστηριότητες προμηθειών. Η καθοδήγηση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, ειδικά κριτήρια για τις ΠΔΣ τα οποία πρέπει να εφαρμόζονται για ορισμένες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών.

Συχνά διατίθενται εγχειρίδια και εργαλεία σε εθνικό επίπεδο σε δικτυακούς τόπους σχετικά με τις ΠΔΣ, ενώ ενίοτε υπάρχουν και σχετικά εθνικά γραφεία υποστήριξης. Υπάρχει επίσης γραφείο υποστήριξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο με το οποίο μπορείτε να επικοινωνείτε κάνοντας χρήση των στοιχείων που παρέχονται στον δικτυακό τόπο της ΕΕ για τις ΠΔΣ στη διεύθυνση

<http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm>.

1.4 Πηγές κριτηρίων για τις ΠΔΣ

Ο όρος «κριτήρια για τις ΠΔΣ» δεν περιλαμβάνει μόνο τα κριτήρια επιλογής και ανάθεσης, αλλά και τις προδιαγραφές και τους όρους εκτέλεσης της σύμβασης που μπορούν να συμβάλουν στον οικολογικό προσανατολισμό της σύμβασής σας. Ο εντοπισμός πηγών κριτηρίων για τις ΠΔΣ αποτελεί σημαντικό στάδιο της εφαρμογής τους.

Κατάρτιση στις ΠΔΣ στη Σαρδηνία, Ιταλία

Το πρόγραμμα «Ecosportelli GPP», το οποίο εντάσσεται στο περιφερειακό δίκτυο της Σαρδηνίας για τις ΠΔΣ, παρέχει στήριξη στις επαρχιακές κυβερνήσεις, στους δήμους και σε άλλους δημόσιους φορείς και τοπικές εταιρείες στον τομέα των πράσινων και βιώσιμων δημόσιων συμβάσεων. Οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν «τεχνικά εργαστήρια», τα οποία είναι σεμινάρια κατάρτισης που διοργανώνονται σε όλες τις περιοχές της περιφέρειας με σκοπό να συνδράμουν τους συμμετέχοντες στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων, όπως διαδικασίες πράσινων αγορών, πράσινες πολιτικές, στρατηγικές ή συμπεριφορές. Η κατάρτιση έχει δημιουργήσει υψηλό επίπεδο συμμετοχής των αγοραστών σε ΠΔΣ, συμπεριλαμβανομένων μικρών δήμων. Από τη σχετική ανάλυση προκύπτει επίσης αύξηση της υποβολής πράσινων προσφορών σε διαγωνισμούς από τοπικές επιχειρήσεις.

Κέντρο εμπειρογνωμοσύνης για τις ΒΔΣ και τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα της καινοτομίας στις Κάτω Χώρες

Το PIANOo, Κέντρο Εμπειρογνωμοσύνης για τις Δημόσιες Συμβάσεις των Κάτω Χωρών, εργάζεται και συνεργάζεται με ένα δίκτυο περίπου 3 500 επαγγελματιών του τομέα των δημόσιων συμβάσεων. Όλοι οι ολλανδοί επαγγελματίες του τομέα των δημόσιων συμβάσεων μπορούν να βρουν σε αυτό πληροφορίες και εργαλεία σχετικά με τις βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και τις δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας. Το PIANOo παρέχει εργαλεία και πόρους, συμπεριλαμβανομένης πλατφόρμας ιδιωτικών συζητήσεων, πρόσβαση σε εργαλεία μάθησης και βέλτιστες πρακτικές, καθοδήγηση για την εφαρμογή, ομάδες εργασίας και σειρά μαθημάτων για το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων. Το PIANOo αναβαθμίζει το επίπεδο επαγγελματισμού στις δημόσιες συμβάσεις στις Κάτω Χώρες, βελτιώνει τη βιωσιμότητα των δημόσιων συμβάσεων και διευκολύνει τις αλληλεπιδράσεις με την αγορά.

1.4.1 Κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ

Όπως σημειώνεται στην εισαγωγή, η ΕΕ έχει αναπτύξει κριτήρια ΠΔΣ για ορισμένες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών, τα οποία επανεξετάζονται και επικαιροποιούνται σε τακτική βάση. Τα κριτήρια είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να μπορείτε να τα ενσωματώσετε απευθείας στα τεύχη δημοπράτησης και περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τις μεθόδους εξακρίβωσης. Τα περισσότερα κριτήρια είναι διαθέσιμα σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

Κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος εγχειριδίου, οι ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών που καλύπτονται είναι οι εξής:¹⁵

- Προϊόντα και υπηρεσίες καθαρισμού
- Χαρτί φωτοαντιγραφικό και γραφής
- Συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας (ΣΘΗ)
- Κτίρια γραφείων
- Ηλεκτρικός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης
- Ηλεκτρική ενέργεια
- Τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης
- Έπιπλα
- Προϊόντα και υπηρεσίες κηπουρικής
- Εξοπλισμός απεικόνισης
- Φωτισμός εσωτερικών χώρων
- Εξοπλισμός γραφείου ΤΠ
- Σχεδιασμός, κατασκευή και συντήρηση οδών
- Βρύσες κουζίνας και μπάνιου
- Οδικός φωτισμός και σηματοδότες κυκλοφορίας
- Κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα
- Αποχωρητήρια και ουρητήρια
- Μεταφορές
- Τοιχοπετάσματα
- Υποδομές διαχείρισης λυμάτων
- Υδρονικοί θερμαντήρες

Τα κριτήρια για τις ΠΔΣ βασίζονται σε στοιχεία από διάφορες πηγές, και για κάθε ομάδα προϊόντων καταρτίζεται τεχνική ενημερωτική έκθεση για τον προσδιορισμό των παραγόντων που λαμβάνονται υπόψη. Η βάση τεκμηρίωσης χρησιμοποιεί διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία και δεδομένα, υιοθετεί προσέγγιση βάσει κύκλου ζωής και εμπλέκει διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς. Από το 2011, επικεφαλής της διαδικασίας εκπόνησης κριτηρίων για τις περισσότερες ομάδες προϊόντων είναι το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Επιτροπής, στη Σεβίλλη της Ισπανίας¹⁶.

Τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ περιλαμβάνουν δύο «επίπεδα» για κάθε καλυπτόμενο τομέα:

¹⁵ Βλέπε τον δικτυακό τόπο για τις ΠΔΣ για επικαιροποιημένη απαρίθμηση των κριτηρίων:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

¹⁶ Περισσότερες λεπτομέρειες για τα κριτήρια που αναπτύσσονται επί του παρόντος είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση http://susproc.jrc.ec.europa.eu/product_bureau/projects.html

- Τα **στοιχειώδη κριτήρια** έχουν καταρτιστεί για να διευκολύνεται η εφαρμογή της διαδικασίας των ΠΔΣ, επικεντρώνονται στους κύριους τομείς περιβαλλοντικών επιδόσεων ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας και αποβλέπουν στην ελαχιστοποίηση του διοικητικού κόστους για τις επιχειρήσεις.
- Τα **αναλυτικά κριτήρια** λαμβάνουν υπόψη περισσότερες πτυχές ή υψηλότερα επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων και μπορούν να χρησιμοποιούνται από αρχές που επιθυμούν να στηρίζουν περαιτέρω την επίτευξη των στόχων για το περιβάλλον και την καινοτομία.

Όλα τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ, καθώς και οι τεχνικές ενημερωτικές εκθέσεις που περιλαμβάνουν τους κύριους παράγοντες για την επιλογή των κριτηρίων διατίθενται προς μεταφόρτωση στον δικτυακό τόπο για τις ΠΔΣ (<http://ec.europa.eu/environment/gpp>). Το γραφείο υποστήριξης για τις ΠΔΣ παρέχει βοήθεια για την ερμηνεία και την εφαρμογή των κριτηρίων.

1.4.2 Άλλες πηγές κριτηρίων

Πέραν των κριτηρίων της ΕΕ για τις ΠΔΣ, διάφοροι διεθνείς, εθνικοί και περιφερειακοί φορείς έχουν αναπτύξει σύνολα κριτηρίων που καλύπτουν ευρύ φάσμα ομάδων προϊόντων και υπηρεσιών. Υπάρχουν διάφορες διαδικασίες θέσπισης τέτοιων κριτηρίων, μολονότι πολλές από αυτές είναι παρόμοιες με το σύστημα της ΕΕ για τις ΠΔΣ. Στον δικτυακό τόπο της ΕΕ για τις ΠΔΣ παρέχονται σύνδεσμοι προς ορισμένα από τα βασικά σύνολα κριτηρίων.

1.4.3 Σήματα

Υπάρχουν πολλά περιβαλλοντικά σήματα τα οποία έχουν ως στόχο να βοηθούν τους αγοραστές στον εντοπισμό βιώσιμων προϊόντων ή υπηρεσιών. Τα πολυτιμότερα σήματα, από άποψη ΠΔΣ, είναι εκείνα τα οποία βασίζονται σε αντικειμενικά και διαφανή κριτήρια και χορηγούνται από ανεξάρτητο τρίτο. Τα εν λόγω σήματα μπορούν να διαδραματίσουν ιδιαίτερο ρόλο στην ανάπτυξη τεχνικών προδιαγραφών και κριτηρίων ανάθεσης καθώς και στην εξακρίβωση της συμμόρφωσης. Οι συγκεκριμένοι κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται στη χρήση σημάτων στις δημόσιες συμβάσεις εξετάζονται στις αντίστοιχες ενότητες του παρόντος εγχειριδίου¹⁷.

Οι διάφοροι τύποι περιβαλλοντικών σημάτων περιγράφονται κατωτέρω:

¹⁷ Βλ. ενότητες 3.5 και 5.2.3.

Σήματα πολλαπλών κριτηρίων – Πρόκειται για τον συνηθέστερο τύπο περιβαλλοντικού σήματος, που χρησιμοποιείται συνήθως στις ΠΔΣ. Τα σήματα πολλαπλών κριτηρίων βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής του/της, από την εξόρυξη των πρώτων υλών έως την παραγωγή, τη διανομή, τη χρήση και την τελική διάθεση. Εφαρμόζουν ορισμένα κριτήρια τα οποία καθορίζουν το πρότυπο για το συγκεκριμένο σήμα. Καθορίζονται διάφορα σύνολα κριτηρίων για κάθε ομάδα προϊόντων ή υπηρεσιών που καλύπτονται. Παραδείγματα αυτού του είδους σήματος είναι το **οικολογικό σήμα της ΕΕ** (λουλούδι)¹⁸, ο **σκανδιναβικός κύκνος** (Nordic Swan)¹⁹ και ο **γαλάζιος άγγελος** (Blue Angel)²⁰.

Το οικολογικό σήμα της ΕΕ

Το οικολογικό σήμα της ΕΕ θεσπίστηκε το 1992 για να παροτρύνει τις επιχειρήσεις να διαθέτουν στην αγορά προϊόντα και υπηρεσίες που βλάπτουν λιγότερο το περιβάλλον. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες στα οποία απονέμεται το οικολογικό σήμα ΕΕ φέρουν τον λογότυπο με το λουλούδι, χάρη στον οποίο οι καταναλωτές (μεταξύ αυτών και οι αγοραστές από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα) μπορούν εύκολα να τα αναγνωρίζουν. Σήμερα το οικολογικό σήμα της ΕΕ καλύπτει 34 προϊόντα και υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, του χαρτιού, των προϊόντων καθαρισμού, των λιπαντικών, των συσκευών, των οικιακών προϊόντων και προϊόντων κηπουρικής και των τουριστικών καταλυμάτων.

Προστίθενται δε συνεχώς επιπλέον ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών.

Σήματα που επικεντρώνονται σε μία μόνο παράμετρο – Βασίζονται σε ένα ή περισσότερα κριτήρια επιτυχίας/αποτυχίας που αφορούν μία συγκεκριμένη παράμετρο, όπως η ενεργειακή απόδοση. Εάν ένα προϊόν συμμορφώνεται με αυτά τα κριτήρια, μπορεί να φέρει το σήμα. Το **βιολογικό σήμα της ΕΕ** και το σήμα «**Energy Star**» για τον εξοπλισμό γραφείου αποτελούν παραδείγματα αυτού του είδους σημάτων.

Σήματα για συγκεκριμένους τομείς – Τα σήματα για συγκεκριμένους τομείς συμπεριλαμβάνουν τα συστήματα πιστοποίησης των δασών που εφαρμόζουν φορείς όπως το Συμβούλιο Διαχείρισης των Δασών (**FSC** - Forest Stewardship Council)²¹ ή το Πρόγραμμα υποστήριξης της δασικής πιστοποίησης (**PEFC** - Programme for the Endorsement of Forest Certification)²².

Σήματα ταξινομημένων προϊόντων – Αφορούν προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν ταξινομηθεί σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις τους σε συγκεκριμένο τομέα και όχι σύμφωνα με κριτήρια επιτυχίας/αποτυχίας. Στα παραδείγματα περιλαμβάνεται το **ενεργειακό σήμα της ΕΕ**, το οποίο ταξινομεί τα προϊόντα που σχετίζονται με την ενέργεια ανάλογα με την ενεργειακή απόδοσή τους²³.

¹⁸ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel>

¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://www.svanen.se/en>

²⁰ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://www.blauer-engel.de/en>

²¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://www.fsc.org>

²² Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://www.pefc.org>

²³ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. http://ec.europa.eu/energy/efficiency/labelling/energy_labelling_en.htm
Τον Ιούλιο του 2015, η Επιτροπή πρότεινε την αναθεώρηση της επισήμανσης της ενεργειακής απόδοσης για

Τα κριτήρια στα οποία βασίζονται τα ανωτέρω σήματα δημοσιεύονται. Όπως αναφέρεται στην ενότητα 3.5, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις κάνουν διάκριση μεταξύ σημάτων στα οποία όλα τα κριτήρια σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και σημάτων που περιλαμβάνουν ευρύτερα κριτήρια, όπως εκείνα που σχετίζονται με γενικές πρακτικές διαχείρισης.

1.5 Χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων

Οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν τη μετάβαση σε πλήρως ηλεκτρονική διεξαγωγή διαγωνισμών έως το 2018 (2017 στην περίπτωση των κεντρικών αρχών αγορών)²⁴. Η χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων είναι ευρέως διαδεδομένη στα περισσότερα κράτη μέλη, και τα συστήματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο εργαλείο στήριξης της εφαρμογής των ΠΔΣ. Ειδικότερα, τα συστήματα ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων σας δίνουν τη δυνατότητα να παρακολουθείτε τη χρήση των κριτηρίων ΠΔΣ και να διαπιστώνετε αν οι προμηθευτές παρέχουν τις απαραίτητες πληροφορίες που αποδεικνύουν τη συμμόρφωσή τους. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η επιβεβαίωση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής για τις ΠΔΣ και η ενημέρωση των δραστηριοτήτων παρακολούθησης και επανεξέτασης, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

Κατά την επιλογή ενός συστήματος ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων ή κατά την προσαρμογή του ώστε να συμβάλει στην εφαρμογή ΠΔΣ, είναι σκόπιμο να εξετάσετε τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Μπορούν οι συμβάσεις με κριτήρια ΠΔΣ να επισημαίνονται σαφώς και να παρακολουθούνται;
- Μπορεί το σύστημα να ενοποιηθεί με πηγές κριτηρίων ΠΔΣ (π.χ. από βάση δεδομένων ή σήμα) ώστε αυτά να μπορούν να ενσωματώνονται εύκολα στις συμβάσεις;
- Διευκολύνει το σύστημα την κοστολόγηση του κύκλου ζωής, π.χ. με εργαλείο ενσωματωμένο για τον σκοπό αυτό;
- Διευκολύνει το σύστημα την ενημέρωση των νέων προμηθευτών όσον αφορά τις απαιτήσεις σας για τις ΠΔΣ;

Οι διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων επηρεάζονται από τα ηλεκτρονικά συστήματα και, επομένως, είναι σημαντικό να μην παραβλέπεται ο ρόλος τους ως προς τη διευκόλυνση των ΠΔΣ.

την επαναφορά της κλίμακας A-G, όπου A είναι η αποδοτικότερη κατηγορία και G η λιγότερο αποδοτική. Η πρόταση περιγράφεται στο έγγραφο **COM(2015) 341 final**.

²⁴ Άρθρο 22 και άρθρο 90 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

1.6 Παρακολούθηση και επανεξέταση ΠΔΣ

Η αξιολόγηση της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων απαιτεί την εφαρμογή αποτελεσματικού συστήματος παρακολούθησης. Στο πλαίσιο του συστήματος θα πρέπει να τηρείται αρχείο προσφορών και/ή ανατεθεισών συμβάσεων που περιλαμβάνουν κριτήρια ΠΔΣ. Υπό ιδανικές συνθήκες, το σύστημα παρακολούθησης που θα δημιουργήσετε θα πρέπει να περιλαμβάνει στοιχεία για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αγοραστικών αποφάσεων που λαμβάνονται.

Αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ έχουν θεσπίσει ή πρόκειται σύντομα να θεσπίσουν συστήματα για την παρακολούθηση της εφαρμογής των ΠΔΣ σε εθνικό επίπεδο, τα οποία ενδέχεται να καθορίζουν ειδικές διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για τη συλλογή στοιχείων.

Πέραν της ποσοτικής παρακολούθησης της προόδου, συνιστάται η τακτική ποιοτική εξέταση των δραστηριοτήτων σχετικά με τις ΠΔΣ, με έμφαση στα εμπόδια, στις διορθωτικές δράσεις και στις περαιτέρω βελτιώσεις που απαιτούνται, καθώς και στην αξιολόγηση των μελλοντικών στόχων.

Ο Δήμος της Βαρκελώνης χρησιμοποιεί την παρακολούθηση για να αναβαθμίσει τις ΠΔΣ

Ύστερα από περισσότερα από 15 έτη δέσμευσης και εφαρμογής ΠΔΣ, ο Δήμος της Βαρκελώνης επανεξέτασε και ανέπτυξε με εξαιρετικά συμμετοχικό τρόπο νέους κανόνες οι οποίοι ρυθμίζουν την ένταξη κριτηρίων βιωσιμότητας στις δημόσιες συμβάσεις. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της έκδοσης νέας δημοτικής απόφασης για τις υπεύθυνες δημόσιες συμβάσεις το 2013. Η ενσωμάτωση πράσινων απαιτήσεων είναι πλέον υποχρεωτική για όλους τους αναθέτοντες φορείς οι οποίοι προκηρύσσουν διαγωνισμούς για οχήματα, ηλεκτρική ενέργεια, τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης, κατασκευές, ξυλεία και ένα ευρύ φάσμα άλλων κατηγοριών δημόσιων συμβάσεων υψηλής προτεραιότητας. Τα συστήματα παρακολούθησης έχουν επίσης επικαιροποιηθεί σε πολλούς από τους εν λόγω τομείς υψηλής προτεραιότητας και επί του παρόντος αναπτύσσεται σύστημα αυτόματου εντοπισμού.

1.7. Δικτύωση

Πολλά από τα ζητήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των ΠΔΣ είναι κοινά για όλες τις δημόσιες αρχές, και η δικτύωση και οι δραστηριότητες συνεργασίας με άλλους μπορούν να αποφέρουν μεγάλο όφελος. Για παράδειγμα, η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα περιβαλλοντικά κριτήρια που χρησιμοποιούνται στις διαδικασίες των διαγωνισμών ή σχετικά με τη διαθεσιμότητα πράσινων προϊόντων στην αγορά μπορεί να συμβάλει στην εξοικονόμηση χρόνου και προσπάθειών.

Έχουν δημιουργηθεί αρκετά εθνικά ή περιφερειακά δίκτυα που εστιάζουν στις πράσινες και βιώσιμες προμήθειες. Για παράδειγμα, η σύμπραξη για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις (www.groenneindkoeb.dk) στη Δανία παρέχει τη δυνατότητα στους αγοραστές να ανταλλάσσουν εμπειρογνωμοσύνη (βλ. πλαίσιο), όπως και το περιφερειακό δίκτυο της δυτικής Γαλλίας «Réseau Grand Ouest» (<http://www.reseaugrandouest.fr>) και διάφορα περιφερειακά δίκτυα στην Ιταλία. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στόχος της εκστρατείας Procura+ είναι η διασυννοριακή ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα ΠΔΣ και η στήριξη των επιμέρους συμμετεχόντων κατά την τοπική εφαρμογή (<http://www.procuraplus.org>).

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με εθνικά και διεθνή δίκτυα ΠΔΣ/ΒΔΣ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο για τις ΠΔΣ.

Παρότρυνση άλλων για την εφαρμογή ΠΔΣ – Παρουσίαση των αποτελεσμάτων στη Δανία

Η δανική σύμπραξη για πράσινες δημόσιες συμβάσεις είναι ένας συνασπισμός κρατικών φορέων ο οποίος αντιπροσωπεύει κατ' εκτίμηση το 13 % των ετήσιων δαπανών της Δανίας σε δημόσιες συμβάσεις. Όλα τα μέλη της σύμπραξης εκπονούν έκθεση μία φορά τον χρόνο σχετικά με το επίπεδο επίτευξης των στόχων ΠΔΣ της σύμπραξης, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής στόχων πράσινων δημόσιων συμβάσεων και κριτηρίων στον οργανισμό τους. Κάθε χρόνο τέσσερις από τους εταίρους εκπονούν περιπτωσιολογική μελέτη στην οποία καταδεικνύουν τα αποτελέσματα μιας συγκεκριμένης πράσινης δημόσιας σύμβασης από την άποψη του ενεργειακού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου, καθώς και από την άποψη της εξοικονόμησης οικονομικών πόρων. Οι περιπτώσεις αυτές χρησιμοποιούνται ως πηγή έμπνευσης για να παροτρύνουν τρίτους να εφαρμόσουν ΠΔΣ στους διαγωνισμούς τους.

Κεφάλαιο 2 – Η διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων

Σύνοψη

- Η διαδικασία ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων διέπεται από γενικές αρχές οι οποίες απορρέουν από τη Συνθήκη της ΕΕ και από τους ειδικούς κανόνες που ορίζονται στις οδηγίες. Και οι δύο αυτές πηγές δικαίου είναι συναφείς για τις ΠΔΣ.
- Το προπαρασκευαστικό στάδιο είναι καθοριστικής σημασίας. Η διεξοδική ανάλυση και ο σχεδιασμός είναι απαραίτητα πριν από την προκήρυξη ενός διαγωνισμού, προκειμένου να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι. Συμβάλλουν επίσης στη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των διαδικασιών και στην εξασφάλιση βέλτιστης σχέσης κόστους/ωφέλειας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής.
- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες διαδικασίες για την εφαρμογή ΠΔΣ, ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης και τις πληροφορίες που συλλέγονται κατά το στάδιο που προηγείται της διαδικασίας ανάθεσης. Διαδικασίες όπως η ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση και ο ανταγωνιστικός διάλογος μπορεί να είναι ενδεδειγμένες όταν πρέπει να προσαρμόσετε μια λύση στις συγκεκριμένες ανάγκες σας.
- Η κοστολόγηση του κύκλου ζωής, οι από κοινού προμήθειες, οι συμφωνίες-πλαίσια ή η σύναψη συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης, για παράδειγμα, μπορούν να συμβάλουν στην εξοικονόμηση κόστους μέσω των ΠΔΣ ή στη μείωση των εμποδίων για τις επενδύσεις.

2.1 Εισαγωγή

Προκειμένου να διασφαλίσετε την επιτυχία των ΠΔΣ είναι απαραίτητο να γνωρίζετε πώς να αξιοποιήσετε με τον καλύτερο τρόπο τις διαδικασίες ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων. Εάν δεν εφαρμοστεί με προσοχή, μια πολιτική ΠΔΣ μπορεί να «σκοντάψει» σε πρακτικά θέματα, όπως ποια διαδικασία πρέπει να χρησιμοποιηθεί, ποια κριτήρια πρέπει να εφαρμοστούν και πώς θα αξιολογηθούν σωστά και θα επαληθευτούν οι περιβαλλοντικοί ισχυρισμοί.

2.2. Βασικές αρχές των δημόσιων συμβάσεων

Οι δημόσιες συμβάσεις αφορούν την αντιστοίχιση της προσφοράς με τη ζήτηση, με στόχο την παράδοση αγαθών, υπηρεσιών και έργων για την παροχή των οποίων είναι υπεύθυνος ο δημόσιος τομέας. Η σχέση κόστους/ωφέλειας είναι ασφαλώς ένας από τους βασικούς παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη, όπως και η ανάγκη διασφάλισης ικανοποιητικού επιπέδου ανταγωνισμού και τήρησης του ενωσιακού και του εθνικού νομικού πλαισίου. Οι ΠΔΣ μπορούν να συνδυαστούν με τους στόχους αυτούς και, σε πολλές περιπτώσεις, μπορούν να συμβάλουν θετικά στην επίτευξή τους – για παράδειγμα, μειώνοντας το κόστος κύκλου

ζωής ή παροτρύνοντας τους προμηθευτές να επικαιροποιούν τις προσφορές προϊόντων ή υπηρεσιών.

Σχέση κόστους/ωφέλειας

Οι αναθέτουσες αρχές έχουν την υποχρέωση να εξασφαλίζουν για όλες τις προμήθειές τους τις πλέον συμφέρουσες για τους φορολογουμένους από οικονομική άποψη συμβάσεις. Ο εντοπισμός της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς δεν σημαίνει κατ' ανάγκη μόνον την αναζήτηση της φθηνότερης προσφοράς. Σημαίνει την εξεύρεση λύσης η οποία ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που έχετε προσδιορίσει – συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών– με τον πλέον αποτελεσματικό από άποψη κόστους τρόπο. Η βέλτιστη σχέση κόστους/ωφέλειας δεν υπολογίζει μόνο το κόστος των αγαθών και των υπηρεσιών, αλλά λαμβάνει υπόψη και παράγοντες όπως η ποιότητα, η αποδοτικότητα, η αποτελεσματικότητα και η καταλληλότητα για τον σκοπό. Η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί να αποτελεί έναν από αυτούς τους παράγοντες και, συνεπώς, ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα με τα άλλα που εξετάζονται για την ανάθεση της σύμβασης.

Αμερόληψία

- Αμερόληπτη συμπεριφορά σημαίνει εφαρμογή των αρχών της εσωτερικής αγοράς που αποτελούν τη βάση των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις και της εθνικής νομοθεσίας που βασίζεται σε αυτές τις οδηγίες. Οι σημαντικότερες είναι αυτές που ακολουθούν:

- **Απαγόρευση των διακρίσεων** – Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να διασφαλίζουν ισότιμη πρόσβαση στις συμβάσεις για τους οικονομικούς φορείς όλων των χωρών της ΕΕ και χωρών με αντίστοιχα δικαιώματα²⁵.
- **Ισότιμη μεταχείριση** – Συγκρίσιμες καταστάσεις δεν πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχείρισης, ενώ διαφορετικές καταστάσεις δεν πρέπει να τυγχάνουν ίδιας μεταχείρισης, εκτός εάν η μεταχείριση αυτή είναι αντικειμενικά αιτιολογημένη. Για παράδειγμα, πρέπει να ισχύουν οι ίδιες προθεσμίες για όλους τους προσφέροντες και να παρέχονται οι ίδιες πληροφορίες σε κάθε προσφέροντα. Ωστόσο, οι προσφορές με διαφορετικά επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων πρέπει να βαθμολογούνται διαφορετικά βάσει περιβαλλοντικού κριτηρίου ανάθεσης.
- **Διαφάνεια** – Οι ευκαιρίες συμμετοχής σε διαγωνισμούς πρέπει να δημοσιοποιούνται επαρκώς, ώστε να εξασφαλίζεται ο ανταγωνισμός. Επιπλέον, η διαδικασία λήψης αποφάσεων για την ανάθεση συμβάσεων πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια και να αποκλείει κάθε κίνδυνο ευνοιοκρατίας ή αυθαιρεσίας από την πλευρά της αναθέτουσας αρχής. Οι αναθέτουσες αρχές έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν τους μη επιτυχόντες προσφέροντες για τους λόγους απόρριψης των προσφορών τους²⁶.

²⁵ Η υποχρέωση αυτή εκτείνεται σε οικονομικούς φορείς χωρών που είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών του ΠΟΕ. Κατάλογος των χωρών αυτών διατίθεται στη διεύθυνση:

http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

²⁶ Άρθρο 55 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

- **Αναλογικότητα** – Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας τα μέτρα που εφαρμόζονται σε μια διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων πρέπει να είναι κατάλληλα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους στόχους και δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα αναγκαία για την επίτευξή τους.

2.3. Επιλογή της διαδικασίας

Το προκαταρκτικό στάδιο κάθε διαδικασίας προμηθειών είναι κρίσιμης σημασίας. Κατά την επιλογή της διαδικασίας, θα πρέπει να σκεφτείτε σε ποια στάδια θα μπορέσετε να εφαρμόσετε τα περιβαλλοντικά κριτήρια ή ζητήματα.

Για παράδειγμα:

- Σε μια **ανοικτή διαδικασία** κάθε οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά. Όλοι οι προσφέροντες που συμμορφώνονται με τις προϋποθέσεις επιτυχίας/αποτυχίας που έχετε ορίσει είναι επιλέξιμοι για την αξιολόγηση της προσφοράς τους. Με τον τρόπο αυτό, θα έχετε πρόσβαση σε όσο το δυνατόν περισσότερες επιλογές δυνητικών φιλικών προς το περιβάλλον λύσεων. Ωστόσο, δεν θα έχετε τη δυνατότητα να επιλέξετε τους φορείς που θα καλέσετε να υποβάλουν προσφορά με βάση την περιβαλλοντική τεχνική ικανότητά τους, για παράδειγμα.

- Σε μια **κλειστή διαδικασία**, μπορείτε να αξιολογήσετε την περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα σε προγενέστερο στάδιο και να περιορίσετε τον αριθμό των φορέων που θα καλέσετε να υποβάλουν προσφορά. Η πρόσκληση υποβολής προσφορών πρέπει να απευθύνεται σε τουλάχιστον πέντε φορείς, εφόσον υπάρχουν αρκετοί κατάλληλοι υποψήφιοι²⁷. Η σταδιακή αυτή διαδικασία μπορεί να σας βοηθήσει να καθορίσετε το κατάλληλο επίπεδο περιβαλλοντικών επιδόσεων που θα επιδιώξετε στις προδιαγραφές, στα κριτήρια ανάθεσης και στους όρους εκτέλεσης της σύμβασης. Ωστόσο, περιορίζοντας τον αριθμό των ανταγωνιστών, υπάρχει πιθανότητα να χάσετε προσφορές με υψηλές περιβαλλοντικές επιδόσεις.

Ανταγωνιστικός διάλογος για ηλεκτρικό φεριμπότ στη Νορβηγία

Η Διεύθυνση Δημόσιων Οδών της Νορβηγίας θέλησε να προμηθευτεί ένα νέο φεριμπότ το οποίο ήταν κατά 15 - 20% πιο ενεργειακά αποδοτικό από το πλοίο που ήταν ήδη σε λειτουργία. Στο πλαίσιο διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης δύο σταδίων, η Διεύθυνση ξεκίνησε ανταγωνιστικό διάλογο σε αναζήτηση καινοτόμων λύσεων για ενεργειακά αποδοτικά φεριμπότ. Συστάθηκε συμβουλευτική ομάδα και καταρτίστηκαν τα τεύχη δημοπράτησης και τα κριτήρια αξιολόγησης. Ο διαγωνισμός δεν απαιτούσε καμία συγκεκριμένη τεχνολογία.

Η επιλεγείσα προσφορά, προϊόν σύμπραξης με φορείς εκμετάλλευσης φεριμπότ, τεχνικές εταιρείες και ναυπηγεία, ήταν ένα ηλεκτροκίνητο φεριμπότ. Το νέο φεριμπότ τέθηκε σε λειτουργία το 2015, επιτυγχάνοντας μείωση των εξόδων καυσίμων κατά 70 % και μείωση των εκπομπών CO₂ κατά 89 % ετησίως.

«Ο ανταγωνιστικός διάλογος μας έδωσε τη δυνατότητα να συνεργαστούμε με τους προμηθευτές και να δημιουργήσουμε καινοτόμες λύσεις χαμηλών εκπομπών άνθρακα στο πλαίσιο σύμπραξης.» Edvard Thonstad Sandvik, Διεύθυνση Δημόσιων Οδών της Νορβηγίας

²⁷ Άρθρο 65 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

• Οι δημόσιες αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν τις διαδικασίες **ανταγωνιστικής διαδικασίας με διαπραγμάτευση και ανταγωνιστικού διαλόγου** για αγορές που απαιτούν την προσαρμογή υφιστάμενων λύσεων· σχεδιασμό ή καινοτομία· ή σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις²⁸. Οι διαδικασίες αυτές μπορεί να εμφανίζουν πλεονεκτήματα στο πλαίσιο των ΠΔΣ, καθώς εισάγουν στοιχεία ευελιξίας τα οποία δεν είναι διαθέσιμα στην ανοικτή και στην κλειστή διαδικασία και ενδέχεται να καθιστούν εφικτή την καλύτερη κατανόηση και τον καλύτερο έλεγχο της επίπτωσης των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο κόστος. Ωστόσο, και οι δύο αυτές διαδικασίες απαιτούν κάποιο βαθμό δεξιοτήτων και πείρας όσον αφορά τις σχέσεις με τους προμηθευτές για την επίτευξη των βέλτιστων αποτελεσμάτων.

Εάν μια αναθέτουσα αρχή επιθυμεί να αγοράσει αγαθά ή υπηρεσίες που δεν διατίθενται επί του παρόντος στην αγορά, μπορεί να συστήσει **σύμπραξη καινοτομίας** με έναν ή περισσότερους εταίρους. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται η δυνατότητα για έρευνα και ανάπτυξη (E&A), πιλοτική παρακολούθηση και επακόλουθη αγορά νέου προϊόντος ή έργου ή νέας υπηρεσίας μέσω της σύστασης μιας διαρθρωμένης σύμπραξης²⁹. Κάτι τέτοιο μπορεί να ενδείκνυται ιδιαίτερα όταν η εξέλιξη της τεχνολογίας σε έναν κλάδο δεν είναι αρκούντως προηγμένη για να ανταποκριθεί στις περιβαλλοντικές προκλήσεις που προσδιορίζει μια δημόσια αρχή, όπως η ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή ή η διαχείριση των φυσικών πόρων.

Καθεμιά από τις προαναφερόμενες διαδικασίες περιλαμβάνει ορισμένα στάδια κατά τα οποία μπορούν να συνεκτιμηθούν τα οικολογικά ζητήματα:

- Αντικείμενο και τεχνικές προδιαγραφές
- Κριτήρια επιλογής και αποκλεισμού (π.χ. συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία, τεχνική και επαγγελματική ικανότητα)
- Κριτήρια ανάθεσης
- Όροι εκτέλεσης της σύμβασης

Διάλογος με τους προμηθευτές επίπλων στη χώρα των Βάσκων

Το 2006, η IHOBE (η Βασκική Αρχή Περιβαλλοντικής Διαχείρισης) ξεκίνησε ανοικτό διάλογο με ομάδα προμηθευτών επίπλων με στόχο τη συμβολή στην ανάπτυξη περιβαλλοντικών κριτηρίων και την προετοιμασία της αγοράς για μελλοντικό διαγωνισμό. Η IHOBE διοργανώνει πλέον τακτικά σεμινάρια για τους προμηθευτές στα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται με τους ενδιαφερόμενους προμηθευτές τα περιβαλλοντικά κριτήρια που πρόκειται να εφαρμοστούν στους επερχόμενους διαγωνισμούς.

²⁸ Για τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι διαδικασίες αυτές, βλ. άρθρο 26 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Οι αναθέτοντες φορείς κατά την έννοια της οδηγίας 2014/25/ΕΕ μπορούν κατά γενικό κανόνα να χρησιμοποιούν την ανταγωνιστική διαδικασία με διαπραγμάτευση ή τον ανταγωνιστικό διάλογο.

²⁹ Η διαδικασία σύστασης σύμπραξης καινοτομίας περιγράφεται στο άρθρο 31 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Εάν θα αγοράσετε μόνον υπηρεσίες E&A, ενδέχεται να μπορείτε να επωφεληθείτε εξαιρέσεως από τις οδηγίες και να εφαρμόσετε την προσέγγιση η οποία είναι γνωστή ως προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις. Περιγράφεται στην ανακοίνωση COM(2007)799, *Προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις: προώθηση της καινοτομίας για την εξασφάλιση βιώσιμων δημόσιων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας στην Ευρώπη*.

Στο υπόλοιπο εγχειρίδιο αφιερώνουμε ένα κεφάλαιο σε καθένα από αυτά τα στάδια, εξετάζοντας τρόπους συνεκτίμησης των περιβαλλοντικών πτυχών σε κάθε ενότητα, παρουσιάζοντας πρακτικά παραδείγματα και διατυπώνοντας συστάσεις.

2.4 Διαβούλευση με την αγορά

Για την επιλογή της διαδικασίας που θα χρησιμοποιηθεί και του βέλτιστου τρόπου ενσωμάτωσης περιβαλλοντικών κριτηρίων στις ενότητες που περιγράφηκαν ανωτέρω, είναι χρήσιμο να έχετε ορισμένες γνώσεις σχετικά με την αγορά, π.χ. για τη διαθεσιμότητα, το κόστος και τις ενδεχόμενες πρακτικές συνέπειες των φιλικότερων προς το περιβάλλον λύσεων.

Με μια απλή έρευνα αγοράς στο διαδίκτυο θα μπορείτε να βρείτε κάποια βασικά στοιχεία. Για να αποκτήσετε πληρέστερη εικόνα της αγοράς μπορείτε επίσης να αναπτύξετε διάλογο με τους δυνητικούς προμηθευτές πριν από τη διαδικασία υποβολής προσφορών. Η διαδικασία αυτή μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα χρήσιμη εάν επιθυμείτε να εφαρμόσετε φιλόδοξες περιβαλλοντικές απαιτήσεις ή να εξετάσετε σχετικά καινούργιες στην αγορά καινοτόμες λύσεις.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις επιτρέπουν ρητώς την προκαταρκτική διαβούλευση στο πλαίσιο της αγοράς με τους προμηθευτές με στόχο την εξασφάλιση συμβουλών οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την προετοιμασία της διαδικασίας³⁰. Η διαδικασία αυτή πρέπει να διεξάγεται με διαφάνεια και χωρίς διακρίσεις.

Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης δεν πρέπει να χορηγούν αθέμιτο πλεονέκτημα σε οποιονδήποτε από τους προμηθευτές που συμμετέχουν σε αυτή· για την αποφυγή ενός τέτοιου ενδεχομένου πρέπει να διασφαλίζετε ότι οι πληροφορίες τίθενται στη διάθεση όλων των δυνητικών υποψηφίων ή προσφερόντων και να παρέχετε επαρκή χρόνο για την κατάρτιση των προσφορών.

Προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις

Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει στην αγορά λύση που να ικανοποιεί τις απαιτήσεις σας, μπορείτε επίσης να εξετάσετε το ενδεχόμενο άμεσης προμήθειας υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης (E&A), οι οποίες θα σας βοηθήσουν να εντοπίσετε την πιο ενδεδειγμένη λύση. Οι προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις αποτελούν προσέγγιση την οποία μπορούν να επιλέξουν οι αναθέτουσες αρχές για την προμήθεια υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης (E&A), εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 14 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Οι προ-εμπορικές δημόσιες συμβάσεις σας δίνουν τη δυνατότητα να εντοπίσετε τις βέλτιστες δυνατές λύσεις εξετάζοντας μελέτες σκοπιμότητας, σχέδια και κατασκευές πρωτοτύπων από διάφορες εταιρείες. Στη συνέχεια, η προμήθεια της/των συγκεκριμένης/-ων λύσης/-ων που θα αναπτυχθεί/-ούν πρέπει να πραγματοποιηθεί βάσει των συνήθων διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων.

Οικολογικός προσανατολισμός των συγκεντρωτικών προμηθειών στην Ουγγαρία

Η Γενική Διεύθυνση Δημόσιων Συμβάσεων και Προμηθειών της Ουγγαρίας είναι υπεύθυνη για τη σύναψη συμβάσεων τις οποίες χρησιμοποιούν περίπου 1 000 δημόσιες αρχές σε ολόκληρη τη χώρα. Το 2010-2011 διεξήχθησαν 12 διαδικασίες, οι οποίες περιλάμβαναν πράσινα κριτήρια, ενώ η συνολική αξία των συμβάσεων ανήλθε στα 90 δισ. φιορίνια (338,6 δισ. ευρώ). Τα κριτήρια που εφαρμόστηκαν αφορούν, για παράδειγμα, τα μέγιστα επίπεδα ενεργειακής κατανάλωσης για τους προσωπικούς υπολογιστές και τη συμμόρφωση με τα κριτήρια που διέπουν τα συστήματα οικολογικής πιστοποίησης των προϊόντων χάρτου (π.χ. FSC).

³⁰ Άρθρο 40 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Συστήνεται η έγκαιρη εκ των προτέρων ενημέρωση της αγοράς σχετικά με την προκήρυξη των διαγωνισμών, στους οποίους θα συμπεριλαμβάνονται περιβαλλοντικά κριτήρια. Με τον τρόπο αυτό οι προμηθευτές θα έχουν αρκετό χρόνο για να προετοιμαστούν ώστε να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις σας. Η ενημέρωση αυτή μπορεί να γίνει μεταξύ άλλων με τη δημοσίευση προκαταρκτικής προκήρυξης (ΠΠ). Μπορείτε επίσης να εξετάσετε το ενδεχόμενο δημοσίευσης πληροφοριών στον δικτυακό τόπο σας ή διοργάνωσης ενημερωτικής ημερίδας για τους ενδιαφερόμενους προμηθευτές.

2.5 Δημιουργία επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για τις ΠΔΣ

Οι ΠΔΣ μπορούν να χρησιμοποιούν ορισμένα εργαλεία δημοσίων συμβάσεων τα οποία έχουν αναγνωριστεί ως εργαλεία που συμβάλλουν στην οικονομική αποδοτικότητα, συνεισφέροντας με τον τρόπο αυτό στη δημιουργία επιχειρηματικού ενδιαφέροντος για την εφαρμογή αυστηρότερων περιβαλλοντικών προτύπων.

Στις προσεγγίσεις αυτές περιλαμβάνονται οι εξής:

- **Κοστολόγηση κύκλου ζωής (KKZ)** – Σε πολλές περιπτώσεις, οι αποφάσεις ανάθεσης δημόσιων συμβάσεων εξακολουθούν να βασίζονται στην τιμή αγοράς. Ωστόσο, για πολλά προϊόντα και υπηρεσίες, το κόστος που προκύπτει κατά τη χρήση και τη διάθεση ενδέχεται να είναι εξαιρετικά υψηλό, όπως το κόστος που αφορά την κατανάλωση ενέργειας, τη συντήρηση και τη διάθεση επικίνδυνων υλικών. Η συνεκτίμηση του κόστους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής είναι απολύτως λογική από οικονομική άποψη. Δεδομένου ότι η τιμή αγοράς, οι ενεργειακές δαπάνες και οι δαπάνες συντήρησης μπορεί να καλύπτονται από διαφορετικά τμήματα μιας ενιαίας αρχής, για την καθιέρωση διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων με συνεκτίμηση του κόστους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής μπορεί να απαιτηθεί η συνεργασία μεταξύ των τμημάτων μιας αρχής.

Από κοινού προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων στη Σουηδία

Το 2011 δρομολογήθηκε από κοινού προμήθεια ηλεκτρικών οχημάτων από 296 οργανισμούς με επικεφαλής τον Δήμο της Στοκχόλμης. Η προσέγγιση της από κοινού προμήθειας εφαρμόστηκε με σκοπό:

- τη μείωση του διοικητικού κόστους για τους συμμετέχοντες οργανισμούς·
- την επίτευξη μειώσεων τιμών·
- την αποστολή ισχυρού μηνύματος ζήτησης στην αγορά·
- τη διασφάλιση της πρόσβασης μικρότερων δήμων στα εν λόγω οχήματα.

Οι εταίροι καθόρισαν από κοινού στις προδιαγραφές των οχημάτων, συμπεριλαμβανομένων κριτηρίων για τις εκπομπές CO₂ και της ΚΚΖ. Η πρώτη αγορά το 2012 είχε ως αποτέλεσμα την εξοικονόμηση 34 τόνων CO₂, ήτοι μείωση κατά 95 % σε σύγκριση με αντίστοιχα βενζινοκίνητα οχήματα.

«Η ανταλλαγή δεξιοτήτων και γνώσεων και το μήνυμα προς τους προμηθευτές για την ύπαρξη ζήτησης είναι σημαντικοί παράγοντες για να διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα των οχημάτων μας.»
Eva Sunnerstedt, Υπεύθυνη του έργου «Clean Vehicles in Stockholm» (Καθαρά Οχήματα στη Στοκχόλμη)

Για περισσότερες πληροφορίες για την ΚΚΖ, βλ. το κεφάλαιο 5 και τον δικτυακό τόπο της ΕΕ για τις ΠΔΣ

(<http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>).

• **Από κοινού προμήθεια** – Ο όρος «από κοινού προμήθεια» υποδηλώνει τον συνδυασμό των δραστηριοτήτων προμηθειών μιας ομάδας δημόσιων αρχών με στόχο την εξοικονόμηση πόρων μέσω της αγοράς μεγάλων ποσοτήτων, τη μείωση του διοικητικού κόστους και τη συγκέντρωση περιβαλλοντικών και τεχνικών γνώσεων, καθώς και γνώσεων σχετικά με την αγορά. Αυτό το είδος προμηθειών μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τις ΠΔΣ, ώστε να μπορεί να υπάρξει ανταλλαγή περιβαλλοντικών δεξιοτήτων και γνώσεων για την αγορά πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών. Οι από κοινού προμήθειες μπορούν να χρησιμοποιηθούν, για παράδειγμα, από κεντρικούς φορείς αγορών σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο για την ανάθεση συμβάσεων εκ μέρους δημόσιων αρχών.

• **Συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης (ΣΕΑ)** –

Πρόκειται για συμβατική ρύθμιση μεταξύ του ιδιοκτήτη ή του χρήστη ενός κτιρίου

(συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών) και εταιρείας ενεργειακών υπηρεσιών (ΕΕΥ) για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης ενός κτιρίου. Συνήθως, το επενδυτικό κόστος καλύπτεται από την ΕΕΥ ή από τρίτο φορέα, π.χ. μια τράπεζα, ώστε να μην απαιτείται οικονομική επιβάρυνση της δημόσιας αρχής. Η ΕΕΥ εισπράττει αμοιβή, η οποία συνήθως

συνδέεται με την εγγυημένη εξοικονόμηση ενέργειας.

Λύσεις ΠΔΣ με τη χρήση συμφωνίας-πλαισίου στη Γερμανία

Το 2013 η Υπηρεσία Δημόσιων Συμβάσεων του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εσωτερικών της Γερμανίας δημοσίευσε πρόσκληση υποβολής προσφορών για την προμήθεια 50 000 ελαφρών τερματικών αξίας 15 εκατ. ευρώ. Στην ανοικτή διαδικασία υποβολής προσφορών προσδιορίστηκαν τεχνικά πρότυπα και συμβατικοί όροι, συμπεριλαμβανομένης εγγύησης της συμμόρφωσης με περιβαλλοντικές πτυχές όσον αφορά τα εξαρτήματα, τον θόρυβο και τη διαχείριση αποβλήτων. Η συμφωνία-πλαίσιο είχε διάρκεια 24 μηνών, με δυνατότητα παράτασης για 12 μήνες. Οι εξοικονομήσεις ενέργειας σε διάρκεια πέντε ετών υπολογίστηκαν σε 58 750 000 kWh ηλεκτρικής ενέργειας, που αντιστοιχούν σε 29 000 τόνους CO₂.

Χρήση ΣΕΑ για τη μείωση της χρήσης ενέργειας σε δημοτικά κτίρια στο Vantaa της Φινλανδίας

Το 2011 ο Δήμος του Vantaa προσέλαβε εταιρεία ενεργειακών υπηρεσιών (ΕΕΥ) για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης 14 δημοτικών κτιρίων. Με τη χρήση σύμβασης ενεργειακής απόδοσης διασφαλίστηκε ότι τα μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας και οι σχετικές εξοικονομήσεις κόστους θα υλοποιούνταν ταχύτερα από ό,τι θα ήταν εφικτό με τη χρήση επενδύσεων από τον προϋπολογισμό του Δήμου. Οι τεχνικές προδιαγραφές περιλάμβαναν εγγύηση από την ΕΕΥ για την εξοικονόμηση ενέργειας και τις περιόδους αποπληρωμής. Κατά την δετή διάρκεια της σύμβασης, οι εκπομπές CO₂ θα μειωθούν συνολικά κατά 7 500 τόνους και οι ετήσιες εξοικονομήσεις ενεργειακού κόστους θα ανέλθουν για τον Δήμο σε 200 000 ευρώ. Οι επιπλέον εξοικονομήσεις κατανέμονται μεταξύ του Δήμου και της ΕΕΥ.

Μετά την καθορισμένη περίοδο της σύμβασης, οι εξοικονομήσεις που προκύπτουν από τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιρίου περιέρχονται στη δημόσια αρχή. Συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης συνάπτονται συνήθως στην περίπτωση ομάδων κτιρίων, ώστε να καταστούν οι συμβάσεις πιο ελκυστικές για τους δυνητικούς επενδυτές.

2.6 Συμφωνίες-πλαίσια

Η σύναψη συμφωνιών-πλαisiών αποτελεί έναν από τους τρόπους αύξησης της αποτελεσματικότητας των διαγωνισμών με παράλληλη εφαρμογή των ΠΔΣ. Η συμφωνία-πλαίσιο μπορεί να συναφθεί με έναν ή

περισσότερους οικονομικούς φορείς και καθιστά δυνατή την ανάθεση πολλαπλών συμβάσεων χωρίς την επανάληψη ολόκληρης της διαδικασίας³¹. Οι συμβάσεις-πλαίσια μπορούν να συμβάλουν στις ΠΔΣ παρέχοντας μεγαλύτερη ευελιξία στην ανάθεση συμβάσεων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, συγκεντρώνοντας τη ζήτηση περισσοτέρων αρχών ή σε βάθος χρόνου. Αυτό μπορεί επίσης να αυξήσει τα κίνητρα των προμηθευτών για την παροχή περιβαλλοντικά βελτιωμένων λύσεων, λόγω της δυνατότητας εξασφάλισης πολλαπλών συμβάσεων και, επομένως, της ανάκτησης τυχόν πρόσθετων εξόδων που συνεπάγεται η υλοποίηση τέτοιων λύσεων.

³¹ Άρθρο 33 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Κεφάλαιο 3 – Ορισμός των απαιτήσεων της σύμβασης

Σύνοψη

- Κατά τον ορισμό του αντικειμένου της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές είναι ελεύθερες να επιλέξουν τι επιθυμούν να προμηθευτούν. Έτσι, υπάρχουν πολλά περιθώρια για την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών πτυχών, με την προϋπόθεση ότι αποφεύγονται οι στρεβλώσεις της αγοράς (δηλαδή, δεν περιορίζεται ούτε παρεμποδίζεται η πρόσβαση στην αγορά).
- Μια εμπεριστατωμένη μελέτη των αναγκών με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων φορέων θα σας βοηθήσει να προσδιορίσετε τον βαθμό του οικολογικού προσανατολισμού της σύμβασης, αλλά και να αποφύγετε τις περιττές αγορές.
- Κατά περίπτωση, πρέπει να προσδιορίσετε τα επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων, καθώς και συγκεκριμένα υλικά ή συγκεκριμένες μεθόδους παραγωγής. Οι προδιαγραφές μπορούν να αφορούν οποιοδήποτε στάδιο του κύκλου ζωής, π.χ. εξόρυξη πρώτων υλών, επεξεργασία, συσκευασία, παράδοση, χρήση ή διάθεση.
- Παρέχοντας τη δυνατότητα στους προσφέροντες να υποβάλουν εναλλακτικές προσφορές μπορείτε να εντοπίσετε την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, η οποία θα εγγυάται και την επίτευξη υψηλών περιβαλλοντικών επιδόσεων.
- Τα τεχνικά πρότυπα, τα σήματα και τα ενωσιακά ή εθνικά σύνολα κριτηρίων για τις ΠΔΣ αποτελούν πολύτιμες πηγές πληροφοριών για την κατάρτιση των προδιαγραφών. Εφαρμόζονται ειδικοί όροι εάν θέλετε να απαιτήσετε από τους προσφέροντες να διαθέτουν σήμα, τα δε ισοδύναμα σήματα πρέπει να γίνονται δεκτά.

3.1. Ορισμός του αντικειμένου

Το «αντικείμενο» της σύμβασης αφορά το προϊόν, την υπηρεσία ή το έργο που επιθυμείτε να προμηθευτείτε. Η διαδικασία προσδιορισμού του αντικειμένου συνεπάγεται κατά κανόνα την περιγραφή του προϊόντος, της υπηρεσίας ή του έργου, αλλά μπορεί να λάβει και τη μορφή λειτουργικού ορισμού ή ορισμού με βάση τις επιδόσεις (βλ. ενότητα 3.2.3). Η επιλογή του αντικειμένου έχει ιδιαίτερη σημασία, επειδή καθορίζει το επιτρεπόμενο πεδίο εφαρμογής των προδιαγραφών και άλλων κριτηρίων που μπορείτε να εφαρμόσετε. Αυτό οφείλεται στην απαίτηση «συσχετισμού με το αντικείμενο της σύμβασης», η οποία εξετάζεται στο κεφάλαιο 5.

3.1.1 Δικαίωμα επιλογής

Καταρχήν, μπορείτε να ορίσετε το αντικείμενο της σύμβασης με βάση τις ανάγκες σας. Η νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις εξετάζει κυρίως τον τρόπο ανάθεσης των προμηθειών και όχι τι προμηθεύονται οι αναθέτουσες αρχές. Για τον λόγο αυτό, οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις δεν θέτουν περιορισμούς ως προς το αντικείμενο της ίδιας της σύμβασης.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις η επιλογή ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή έργου ή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας μπορεί να στρεβλώσει τους όρους ισότιμης συμμετοχής στις δημόσιες συμβάσεις για εταιρείες από όλη την ΕΕ. Συνεπώς, πρέπει να υπάρχουν κάποιες σχετικές διασφαλίσεις. Οι διασφαλίσεις αυτές θεμελιώνονται καταρχάς στο γεγονός ότι οι αρχές της Συνθήκης περί απαγόρευσης των διακρίσεων, ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών και ελεύθερης παροχής υπηρεσιών εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει διασυνοριακό ενδιαφέρον σε σύμβαση, συμπεριλαμβανομένων συμβάσεων με αξία μικρότερη από τα κατώτατα όρια εφαρμογής των οδηγιών ή συμβάσεων οι οποίες δεν καλύπτονται πλήρως από τις οδηγίες³².

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι πρέπει να διασφαλίζεται ότι ο ορισμός του αντικειμένου της σύμβασης δεν θα επηρεάσει την πρόσβαση στον διαγωνισμό άλλων οικονομικών φορέων από την ΕΕ ή από χώρες με ισοδύναμα δικαιώματα³³. Μια δεύτερη διασφάλιση είναι ότι, σύμφωνα με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις, οι τεχνικές προδιαγραφές δεν πρέπει να δημιουργούν αδικαιολόγητα εμπόδια στον ανταγωνισμό³⁴. Αυτό περιλαμβάνει την αποδοχή ισοδυνάμων, όταν γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο πρότυπο. Στην ενότητα 3.2 παρέχονται περισσότερες κατευθύνσεις σχετικά με την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης κατά την εφαρμογή περιβαλλοντικών προδιαγραφών.

3.1.2. Εκτίμηση των πραγματικών αναγκών σας

Ένα καίριο βήμα πριν την έναρξη της διαδικασίας των συμβάσεων είναι η εκτίμηση των πραγματικών αναγκών σας με γνώμονα τις δυνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της σύμβασης. Από τη σωστή διαβούλευση με τους εσωτερικούς ή τους τελικούς χρήστες μπορεί να προκύψει ότι μπορείτε να επιλέξετε μικρότερους όγκους ή φιλικότερες προς το περιβάλλον λύσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η καλύτερη λύση ενδέχεται να είναι να μην αγοράσετε τίποτα. Για παράδειγμα, ενδεχομένως να μπορείτε να μοιραστείτε πόρους ή εξοπλισμό με άλλες αρχές. Η αγορά επαναχρησιμοποιημένων, ανακυκλωμένων ή επανεπεξεργασμένων προϊόντων μπορεί επίσης να συμβάλει στην ιδέα της κυκλικής οικονομίας³⁵.

Η επίτευξη της συναίνεσης ως προς την έκταση των αναγκών μπορεί να βοηθήσει τους αγοραστές να λάβουν αποφάσεις με

Εκτίμηση αναγκών εκτύπωσης στο Ηνωμένο Βασίλειο

Το 2012 το Δημοτικό Συμβούλιο του Πόρτσμουθ και η WRAP διεξήγαγαν εκτίμηση αναγκών για τη βελτίωση της χρήσης των πόρων εκτύπωσης, αναζητώντας δυνατότητες μείωσης των δαπανών και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η εκτίμηση αναγκών διεξήχθη στο πλαίσιο της στρατηγικής *Zero Waste to Landfill* (Μηδέν απόβλητα στους ΧΥΤΑ). Η επανεξέταση των απαιτήσεων εκτύπωσης ανέδειξε δυνατότητες εξοικονόμησης πόρων μέσω της αποδοτικότητας του σχεδιασμού, της εκτύπωσης και της παραγωγής σχεδίων. Στην πρόσκληση υποβολής προσφορών ενσωματώθηκαν παράγοντες αποδοτικότητας, καλώντας τους προσφέροντες να αποδείξουν τη μείωση των αποβλήτων. Το δημοτικό συμβούλιο μπορεί πλέον, όταν απαιτείται, να προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση νέων συμβάσεων παροχής υπηρεσιών εκτύπωσης με προστιθέμενη οικονομική και περιβαλλοντική αξία.

³² Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους κανόνες και τις αρχές που ισχύουν, βλ. *ερμηνευτική ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το κοινοτικό δίκαιο που εφαρμόζεται στην ανάθεση συμβάσεων οι οποίες δεν καλύπτονται ή καλύπτονται εν μέρει από τις οδηγίες για τις «δημόσιες συμβάσεις»* (2006/C 179/02).

³³ Για παράδειγμα, οικονομικοί φορείς χωρών που δεσμεύονται από τη συμφωνία περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Κατάλογος των χωρών αυτών διατίθεται στη διεύθυνση http://www.wto.org/english/tratop_e/gproc_e/memobs_e.htm

³⁴ Άρθρο 42 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 60 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

³⁵ Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την κυκλική οικονομία διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy>

περιβαλλοντική συνείδηση σε μεταγενέστερα στάδια της διαδικασίας. Για παράδειγμα, θα είναι πολύ πιο εύκολο να εφαρμόσετε μια πιο φιλική προς το περιβάλλον σύμβαση καθαρισμού, τροφοδοσίας ή εκτύπωσης, εάν οι χρήστες των σχετικών υπηρεσιών και προϊόντων γνωρίζουν τι πρέπει να αναμένουν και κατανοούν τους λόγους που υπαγορεύουν την αλλαγή. Ομοίως, η εκ των προτέρων συμφωνία σχετικά με την αποδεκτή θερμοκρασία στο εσωτερικό ενός κτιρίου μπορεί να συμβάλει στην εφαρμογή αυστηρότερων προτύπων ενεργειακής απόδοσης –και, επομένως, στην εξοικονόμηση κόστους– σε σύμβαση μετασκευής ή διαχείρισης εγκαταστάσεων.

Καθώς η εκτίμηση των αναγκών διενεργείται συνήθως πριν από την έναρξη της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων, ενδέχεται να μην έχετε όλα τα απαραίτητα στοιχεία για να αξιολογήσετε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της σύμβασης. Για να αποκτήσετε μια γενική εικόνα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός συγκεκριμένου προϊόντος ή μιας συγκεκριμένης υπηρεσίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, συχνά ενδείκνυται η μελέτη των σχετικών κριτηρίων ΠΔΣ σε αρχικό στάδιο (βλ. ενότητα 3.5). Η διενέργεια διαβούλευσης με την αγορά πριν από την έναρξη της διαδικασίας μπορεί επίσης να συμβάλει στον εντοπισμό λύσεων για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αγοραζόμενων προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. ενότητα 2.4).

3.1.3 Προσδιορισμός των κυριότερων περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Για κάθε επιμέρους σύμβαση θα πρέπει να εξετάζετε ένα διαφορετικό σύνολο δυνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ωστόσο, οι συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών και έργων παρουσιάζουν κατά γενικό κανόνα μικρές διαφορές στα ζητήματα που θα πρέπει να εξετάσετε:

Συμβάσεις προμηθειών:

- Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των υλικών που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του προϊόντος (π.χ. προέρχονται οι πρώτες ύλες από ανανεώσιμες πηγές;)
- Οι επιπτώσεις των χρησιμοποιούμενων διεργασιών παραγωγής
- Η κατανάλωση ενέργειας και ύδατος κατά τη χρήση του προϊόντος
- Ανθεκτικότητα/διάρκεια ζωής του προϊόντος
- Δυνατότητες ανακύκλωσης/επαναχρησιμοποίησης του προϊόντος στο τέλος του κύκλου ζωής του
- Συσκευασία και μεταφορά του προϊόντος

Συμβάσεις υπηρεσιών:

- Τεχνική εμπειρογνωμοσύνη και προσόντα του προσωπικού για την εκτέλεση της σύμβασης με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον
- Προϊόντα/υλικά που χρησιμοποιούνται για την παροχή της υπηρεσίας
- Διοικητικές διαδικασίες που δρομολογούνται για την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της υπηρεσίας
- Κατανάλωση ενέργειας και ύδατος και όγκος αποβλήτων που προκύπτουν από την παροχή της υπηρεσίας

Συμβάσεις έργων:

- Πέραν των προαναφερόμενων, οι συμβάσεις έργων ενδέχεται να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, π.χ. ως προς τη χρήση των γαιών ή τον σχεδιασμό της κυκλοφορίας.
- Για ορισμένα έργα θα πρέπει να διενεργείται επίσημη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τα αποτελέσματα της οποίας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάθεση της σχετικής σύμβασης.
- Για περαιτέρω καθοδήγηση σχετικά με τις συμβάσεις κτιρίων, βλ. κεφάλαιο 7.

Ένας αποτελεσματικός τρόπος για να αποκτήσετε μια συνολική εικόνα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μιας συγκεκριμένης σύμβασης είναι να μελετήσετε τα σχετικά κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ και τις τεχνικές ενημερωτικές εκθέσεις, στις οποίες αναλύονται οι βασικές επιπτώσεις και ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να αντιμετωπιστούν κατά την αγορά.

3.1.4 Επιλογή πράσινου τίτλου για τη σύμβαση

Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνετε τους προσφέροντες να κατανοήσουν τις προσδοκίες σας και δηλώνετε ότι οι περιβαλλοντικές επιδόσεις του προϊόντος ή της υπηρεσίας αποτελούν σημαντική παράμετρο της σύμβασης. Η χρήση τίτλου με περιβαλλοντικό χαρακτήρα στέλνει ένα μήνυμα όχι μόνο στους ενδεχόμενους προμηθευτές, αλλά και στην τοπική κοινότητα και στις άλλες αναθέτουσες αρχές.

Αφού εκτιμήσετε τις πραγματικές σας ανάγκες, διενεργήσετε την απαραίτητη διαβούλευση της αγοράς και επιλέξετε τον κατάλληλο τίτλο για τη σύμβασή σας, μπορείτε να ξεκινήσετε τη συγγραφή υποχρεώσεων.

Αποφυγή των ψευδοοικολογικών λύσεων

Ο αριθμός των εταιρειών που αυτοχαρακτηρίζονται «πράσινες» ή «βιώσιμες» αυξάνεται συνεχώς, χωρίς ωστόσο οι εταιρείες αυτές να μπορούν να στηρίξουν τον εν λόγω ισχυρισμό σε αποδεικτικά στοιχεία.

Για παράδειγμα, οι προμηθευτές μπορεί να υπερβάλλουν σχετικά με το επίπεδο ενεργειακής απόδοσης που προσφέρουν ή να εστιάζουν σε σχετικά ήσσονος σημασίας περιβαλλοντικές επιπτώσεις ισχυριζόμενοι ότι διαθέτουν οικολογικό προσανατολισμό. Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό:

- να εξοικειωθείτε με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της αγοράς στην οποία προτίθεστε να προβείτε, πριν από την προκήρυξη του διαγωνισμού,
- να βασίσετε τις τεχνικές προδιαγραφές σας σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων που λαμβάνει υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής του προϊόντος (π.χ. από οικολογικό σήμα τρίτου)
- να ζητήσετε από τον προμηθευτή να αποδείξει με κατάλληλο τρόπο το επίπεδο περιβαλλοντικών επιδόσεων που ισχυρίζεται ότι προσφέρει (βλ. ενότητα 3.6)

Πράσινοι τίτλοι σε συμβάσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη

Ολοένα και περισσότερο χρησιμοποιούνται στους διαγωνισμούς πράσινοι τίτλοι προκειμένου να δοθεί το μήνυμα ότι οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της σύμβασης. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής:

- *Προμήθεια ενεργειακά αποδοτικού δημόσιου φωτισμού στην κομητεία Kerry* (συμβούλιο της κομητείας του Kerry, Ιρλανδία)
- *Εσωτερικές εργασίες φινιρίσματος με τη χρήση φιλικών προς το περιβάλλον υλικών και προϊόντων* (πανεπιστήμιο Μάλτας)
- *Σύμβαση παροχής υπηρεσιών για εξοικονόμηση ενέργειας σε 12 σχολεία* (Υπουργείο Παιδείας της Καταλονίας, Ισπανία)
- *Προμήθεια οικολογικού και ανακυκλωμένου χαρτιού* (SCR Piemonte, Ιταλία)

3.2. Περιβαλλοντικές τεχνικές προδιαγραφές

3.2.1 Τεχνικές προδιαγραφές

Αφού ορίσετε το αντικείμενο της σύμβασης, θα πρέπει να το αποτυπώσετε στις τεχνικές προδιαγραφές οι οποίες περιλαμβάνονται στα έγγραφα της προμήθειας. Είναι σαν να μετατρέπετε ένα σκίτσο σε ολοκληρωμένη εικόνα. Οι τεχνικές προδιαγραφές έχουν διπλό χαρακτήρα:

- Αποτελούν περιγραφή της σύμβασης, η οποία απευθύνεται στην αγορά, ώστε οι εταιρείες να είναι σε θέση να αποφασίσουν αν ενδιαφέρονται. Με αυτόν τον τρόπο, συμβάλλουν στον καθορισμό του επιπέδου του ανταγωνισμού.
- Περιλαμβάνουν τις μετρήσιμες απαιτήσεις βάσει των οποίων θα αξιολογηθούν οι προσφορές. Αποτελούν ελάχιστα κριτήρια συμμόρφωσης. Εάν οι τεχνικές προδιαγραφές δεν είναι σαφείς και ακριβείς, θα οδηγήσουν αναπόφευκτα στην υποβολή ακατάλληλων προσφορών. Οι προσφορές που δεν συμμορφώνονται με τις τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να απορρίπτονται – εκτός εάν προβλέπεται ρητώς ότι επιτρέπονται οι εναλλακτικές προσφορές.

Οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να αφορούν τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου έργου ή της συγκεκριμένης προμήθειας ή υπηρεσίας που θέλετε να αγοράσετε και όχι τις γενικές ικανότητες ή τα προσόντα του οικονομικού φορέα³⁶.

Είναι επίσης σημαντικό οι προδιαγραφές να είναι σαφείς και να γίνονται κατανοητές με τον ίδιο τρόπο από όλους τους οικονομικούς φορείς, καθώς και να διασφαλίζεται ότι θα μπορείτε να εξακριβώσετε την τήρησή τους κατά την αξιολόγηση των προσφορών (βλ. ενότητα 3.6). Η υποχρέωση διαφάνειας σημαίνει ότι οι τεχνικές προδιαγραφές θα παρατίθενται σαφώς στα ίδια τα έγγραφα της προμήθειας³⁷.

Οι τεχνικές προδιαγραφές μπορούν να διατυπώνονται με παραπομπή σε ευρωπαϊκά, διεθνή ή εθνικά πρότυπα και/ή με βάση τις επιδόσεις ή τη λειτουργικότητα³⁸. Επίσης, μπορούν να παραπέμπουν σε κατάλληλα κριτήρια που ορίζονται σε σχέση με σήματα³⁹. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις σας δίνουν τη δυνατότητα να διατυπώσετε τις

Το Λουξεμβούργο προσδιορίζει βιώσιμα προϊόντα καθαρισμού

Το 2013 ο Δήμος του Λουξεμβούργου διενήργησε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών καθαρισμού. Οι τεχνικές προδιαγραφές καταρτίστηκαν σε πρώιμο στάδιο από κοινού με την Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος του Λουξεμβούργου. Σύμφωνα με αναλύσεις που διενεργήθηκαν, μόνον το 15 % των προϊόντων που χρησιμοποιούνταν προηγουμένως δεν περιείχαν επιβλαβείς ουσίες. Οι τεχνικές προδιαγραφές για τον νέο διαγωνισμό περιλάμβαναν κατάλογο απαγορευμένων ουσιών για τα προϊόντα καθώς και κριτήρια ανάθεσης για τη μείωση της χρήσης άλλων ουσιών. Η αγορά προσαρμόστηκε γρήγορα και τέσσερις εταιρείες υπέβαλαν προσφορές. Κάνοντας χρήση της προσέγγισης αυτής, ο Δήμος μπόρεσε να δημιουργήσει ένα πιο υγιεινό περιβάλλον για τους υπαλλήλους και τους πολίτες του.

³⁶ Άρθρο 42 παράγραφος 1 και παράρτημα VII της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 60 και παράρτημα VIII της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

³⁷ Βλ. υπόθεση C-225/98, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, σκέψεις 81-83, σύμφωνα με τις οποίες οι τεχνικές προδιαγραφές που ορίζονται αποκλειστικά με παραπομπή σε κατατάξεις της γαλλικής νομοθεσίας συνιστούν έμμεση δυσμενή διάκριση.

³⁸ Άρθρο 42 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 60 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

³⁹ Άρθρο 43 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 61 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

τεχνικές προδιαγραφές με βάση τα επίπεδα περιβαλλοντικών και κλιματικών επιδόσεων ενός προϊόντος, μιας υπηρεσίας ή ενός έργου⁴⁰. Για παράδειγμα, μπορείτε να απαιτήσετε ένας υπολογιστής να μην καταναλώνει περισσότερο από μια ορισμένη ποσότητα ενέργειας ανά ώρα ή ένα όχημα να μην εκπέμπει περισσότερο από μια ορισμένη ποσότητα ρύπων. Μπορείτε επίσης να προσδιορίσετε τις διεργασίες ή τις μεθόδους παραγωγής για ένα προϊόν, μια υπηρεσία ή ένα έργο – η δυνατότητα αυτή εξετάζεται κατωτέρω στην ενότητα 3.3.

3.2.2 Πρότυπα και άλλα τεχνικά συστήματα αναφοράς

Τα πρότυπα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο επιδρώντας στον σχεδιασμό των προϊόντων και των διαδικασιών, και πολλά πρότυπα περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, όπως χρήση υλικών, ανθεκτικότητα ή κατανάλωση ενέργειας ή ύδατος. Μπορείτε να συμπεριλάβετε απευθείας στις προδιαγραφές σας παραπομπές σε τεχνικά πρότυπα που να περιλαμβάνουν τέτοιου είδους περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά, τα οποία σας βοηθούν να ορίσετε με σαφήνεια το αντικείμενο της σύμβασης. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις αναφέρουν τα ευρωπαϊκά, διεθνή ή εθνικά πρότυπα και διάφορα άλλα τεχνικά συστήματα αναφοράς ως ένα από τα μέσα καθορισμού των προδιαγραφών⁴¹. Κάθε παραπομπή σε πρότυπο πρέπει να συνοδεύεται από τη μνεία «ή ισοδύναμο»⁴².

Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνεται δεκτή η απόδειξη συμμόρφωσης με ισοδύναμο πρότυπο. Η απόδειξη αυτή μπορεί να έχει τη μορφή έκθεσης δοκιμής ή πιστοποίησης από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης. Ο προσφέρων μπορεί επίσης να επιδιώξει να στηριχθεί στον τεχνικό φάκελο ενός κατασκευαστή, εάν δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει αποδείξεις από τρίτο εντός της σχετικής προθεσμίας, για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος. Ακολούθως η αναθέτουσα αρχή πρέπει να καθορίσει αν με τον τρόπο αυτό διαπιστώνεται συμμόρφωση⁴³.

3.2.3 Προδιαγραφές με βάση τις επιδόσεις ή τις λειτουργικές απαιτήσεις

Στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις προβλέπεται ρητά η δυνατότητα των αναθετουσών αρχών να εφαρμόζουν προδιαγραφές που βασίζονται σε επιδόσεις ή λειτουργικές απαιτήσεις⁴⁴. Οι προδιαγραφές αυτές περιγράφουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα και την αναμενόμενη απόδοση (π.χ. σε ό,τι αφορά την ποιότητα, την ποσότητα και την αξιοπιστία), καθώς επίσης και τον τρόπο αξιολόγησής τους. Δεν καθορίζουν τις εισροές ούτε τη μέθοδο εργασίας του προσφέροντος. Ο προσφέρων προτείνει τη λύση που θεωρεί καταλληλότερη.

Συνήθως η προσέγγιση με βάση τις επιδόσεις αφήνει περισσότερα περιθώρια καινοτομίας και

Ανταμοιβή της ενεργειακής απόδοσης σε σχολεία της Μάλτας

Στο Pembroke της Μάλτας ο αρμόδιος για τα σχολεία εθνικός φορέας (Foundation for Tomorrow's Schools - FTS) ζήτησε την επίτευξη της ενεργειακής αυτάρκειας καινούργιου σχολικού κτιρίου μέσω της επί τόπου παραγωγής ανανεώσιμης ενέργειας. Οι προσφέροντες παρουσίασαν διάφορες λύσεις για την επίτευξη αυτού του στόχου. Οι προδιαγραφές περιλάμβαναν ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις, π.χ. σχετικά με την αποδοτικότητα ως προς την ενέργεια και το νερό. Στο στάδιο της ανάθεσης χορηγήθηκαν επιπλέον βαθμοί στις προσφορές που περιλάμβαναν ακόμη καλύτερες επιδόσεις. Οι επιλεγείς προσφέρων εγκατέστησε ηλιακούς συλλέκτες και ανεμογεννήτριες που παρήγαγαν συνολικά 35 000kWh κατά τους πρώτους δέκα μήνες της σύμβασης.

⁴⁰ Παράρτημα VII της οδηγίας 2014/24/EK και παράρτημα VIII της οδηγίας 2014/25/EK.

⁴¹ Άρθρο 42 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/EE και άρθρο 60 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/EE.

⁴² Άρθρο 42 παράγραφος 3 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/24/EE και άρθρο 60 παράγραφος 3 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/25/EE.

⁴³ Άρθρο 42 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/EE και άρθρο 60 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/EE.

⁴⁴ Άρθρο 42 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/EE και άρθρο 60 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/EE.

ενίοτε συνιστά κίνητρο για την ανάπτυξη νέων τεχνικών λύσεων. Κατά τον καθορισμό προδιαγραφών με βάση τις επιδόσεις, θα πρέπει να σκεφτείτε προσεκτικά πώς θα αξιολογήσετε και θα συγκρίνετε τις προσφορές με δίκαιο και διαφανή τρόπο. Μπορείτε να ζητήσετε από τον προσφέροντα να υποδείξει τον τρόπο με τον οποίο θα επιτύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα και θα ανταποκριθεί στο επίπεδο ποιότητας που προσδιορίζεται στα έγγραφα της προμήθειας.

Για παράδειγμα, εάν θέλετε να διατηρήσετε ένα κτίριο γραφείων σε ορισμένη θερμοκρασία, μπορείτε να το πετύχετε καθορίζοντας λεπτομερέστερες προδιαγραφές για το σύστημα θέρμανσης. Εναλλακτικά, μπορείτε να δηλώσετε ότι το κτίριο θα πρέπει να έχει σταθερή εσωτερική θερμοκρασία 18-20°C και ότι εναπόκειται στους προσφέροντες να αναζητήσουν διαφορετικές επιλογές. Οι προσφέροντες μπορούν στη συνέχεια να επιλέξουν καινοτόμα συστήματα θέρμανσης και εξαερισμού, τα οποία μειώνουν την εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα. Μπορείτε να τους ζητήσετε να παράσχουν τεχνικά δεδομένα για να αποδείξουν το εφικτό των μεθόδων που προτείνουν. Επίσης, είναι σημαντικό να εξετάσετε πώς θα ενσωματώσετε τους ακριβείς όρους της προσφοράς στις συμβατικές ρήτρες. Περαιτέρω καθοδήγηση για το θέμα αυτό παρέχεται στο κεφάλαιο 6.

3.3 Προσδιορισμός των υλικών και των μεθόδων παραγωγής

Τα συστατικά μέρη του προϊόντος, ο τρόπος παραγωγής του ή ο τρόπος εκτέλεσης της υπηρεσίας ή του έργου αποτελούν σημαντικό μέρος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Βάσει των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις, τα υλικά και οι μέθοδοι παραγωγής ή προμήθειας μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών – ακόμη και αν «δεν αποτελούν μέρος της υλικής υπόστασης» αυτού που αγοράζεται, για παράδειγμα η ηλεκτρική ενέργεια η οποία παράγεται από ανανεώσιμες πηγές ή τα τρόφιμα που είναι προϊόν βιολογικής γεωργίας⁴⁵.

Αγορά ανακυκλωμένου χαρτί κατά 100 % χαρτιού στη Βουλγαρία

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ύδατος της Βουλγαρίας επέλεξε την περιεκτικότητα κατά 100 % σε ανακυκλωμένες ίνες κατά την παραγγελία χαρτιού που χρησιμοποιείται στα γραφεία του. Από ανάλυση της αγοράς πριν από τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης προέκυψε ότι η μεταστροφή αυτή προς το φιλικό προς το περιβάλλον χαρτί ήταν εφικτή χωρίς αύξηση του κόστους. Μετά την επιτυχή ανάθεση δημόσιας σύμβασης του Υπουργείου, ο κεντρικός φορέας προμηθειών της Βουλγαρίας συνήψε επίσης συμφωνία-πλαίσιο για την προμήθεια 100 % ανακυκλωμένου χαρτιού σε ορισμένες δημόσιες αρχές.

⁴⁵ Άρθρο 42 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Ωστόσο, επειδή όλες οι τεχνικές προδιαγραφές πρέπει να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, μπορείτε να συμπεριλάβετε μόνο τις απαιτήσεις που σχετίζονται με την παραγωγή του προϊόντος, της υπηρεσίας ή του έργου που αγοράζετε και όχι εκείνες που σχετίζονται με τις γενικές πρακτικές ή πολιτικές του οικονομικού φορέα. Όπως συμβαίνει με όλα τα κριτήρια, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να διασφαλίσει την τήρηση των αρχών της Συνθήκης όσον αφορά την απαγόρευση των διακρίσεων, την ίση μεταχείριση, τη διαφάνεια και την αναλογικότητα κατά τον προσδιορισμό των υλικών ή των μεθόδων παραγωγής.

3.3.1. Προσδιορισμός των υλικών

Ως αναθέτουσα αρχή έχετε το δικαίωμα να επιμείνετε στο ότι το προϊόν που θα προμηθευτείτε πρέπει να αποτελείται από ένα συγκεκριμένο υλικό ή να περιέχει συγκεκριμένο ποσοστό ανακυκλωμένων ή επαναχρησιμοποιημένων υλικών. Μπορείτε επίσης να θέσετε απαιτήσεις σχετικές με τον περιορισμό επικίνδυνων ουσιών στο προϊόν. Ως αφετηρία, μπορείτε να παραπέμψετε στη νομοθεσία που περιορίζει τη χρήση επικίνδυνων ή επιζήμιων ουσιών, όπως η οδηγία RoHS⁴⁶ ή ο κανονισμός REACH και ο κανονισμός CLP⁴⁷.

Χαρακτηριστικές προσεγγίσεις ΠΔΣ περιλαμβάνουν τον περιορισμό των επικίνδυνων ουσιών στα προϊόντα καθαρισμού και στα υφάσματα ή την υποχρέωση των οικονομικών φορέων να αποδεικνύουν την αειφόρο προέλευση της ξυλείας τους. Για τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της Συνθήκης σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, οι περιορισμοί αυτοί πρέπει να βασίζονται σε αντικειμενική αξιολόγηση του κινδύνου. Τα κριτήρια των σημάτων και των ΠΔΣ αποτελούν χρήσιμο σημείο αναφοράς, καθώς βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία και στην αξιολόγηση του κύκλου ζωής των υλικών και των ουσιών που περιέχουν τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που καλύπτονται.

Ουγγρική πόλη επιλέγει λιγότερο επιβλαβή χημικά προϊόντα

Ο Δήμος του Miskolc στην Ουγγαρία επέλεξε φιλικότερες προς το περιβάλλον λύσεις για ορισμένες από τις απαιτήσεις του. Για παράδειγμα, για την αποπάγωση των δρόμων τον χειμώνα ο Δήμος επέλεξε το μεικτό οξικό άλας ασβεστίου-μαγνησίου (CMA) και όχι το χλωριούχο νάτριο. Πρόκειται για μια λιγότερο διαβρωτική ουσία που δεν αυξάνει τα ποσοστά νατρίου στο πόσιμο νερό. Οι απαιτήσεις αυτές ενσωματώνονται στις τεχνικές προδιαγραφές των τευχών δημοπράτησης του Δήμου.

3.3.2. Διαδικασίες και μέθοδοι παραγωγής

⁴⁶ Οδηγία 2011/65/ΕΕ σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

⁴⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων, και κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων.

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις σας δίνουν τη δυνατότητα να συμπεριλάβετε απαιτήσεις σχετικά με τις διαδικασίες και τις μεθόδους παραγωγής ή παροχής σε τεχνικές προδιαγραφές συμβάσεων προμηθειών, υπηρεσιών και έργων. Ωστόσο, δεν επιτρέπεται να επιμείνετε σε παραγωγική διαδικασία η οποία είναι κατοχυρωμένη ή με άλλον τρόπο διαθέσιμη σε έναν μόνο προμηθευτή ή ακόμη και σε προμηθευτές μίας μόνο χώρας ή περιφέρειας, εκτός εάν η αναφορά αυτή δικαιολογείται από τις εξαιρετικές περιστάσεις της σύμβασης και συνοδεύεται από τη φράση «ή ισοδύναμο». Η αρχή της αναλογικότητας είναι μερίζονος σημασίας. Πώς μπορείτε να διασφαλίσετε ότι οι απαιτήσεις που καθορίζετε ως προς τις παραγωγικές διαδικασίες είναι κατάλληλες για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων που προσπαθείτε να προωθήσετε; Μια προσεκτική ανάλυση του κύκλου ζωής των προϊόντων, υπηρεσιών ή έργων που πρόκειται να προμηθευτείτε θα σας βοηθήσει να καταλήξετε σε κατάλληλες προδιαγραφές για τις διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής. Η αξιολόγηση του κύκλου ζωής καθιστά εφικτή την ανάλυση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προϊόντων από την αρχή έως το τέλος της ζωής τους. Περιλαμβάνει, λοιπόν, την εξόρυξη των πρώτων υλών και την αφαίρεση των προσμείξεων, την κατασκευή και άλλα στάδια παραγωγής έως το στάδιο της χρήσης και της διάθεσης.

Η διενέργεια αξιολόγησης του κύκλου ζωής για μεμονωμένη σύμβαση συνεπάγεται σημαντική επιπλέον προσπάθεια. Τα κριτήρια που διέπουν τα σήματα τύπου I (βλ. ενότητα 3.5.1) βασίζονται κατά κανόνα σε αξιολόγηση του κύκλου ζωής για τις ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών που καλύπτονται και μπορούν να συμβάλουν στον εντοπισμό των κριτηρίων που ισχύουν για τις παραγωγικές διαδικασίες και μεθόδους. Τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ λαμβάνουν υπόψη αυτά τα πορίσματα και προσδιορίζουν τις σχετικές μεθόδους παραγωγής για ορισμένες ομάδες προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων της ηλεκτρικής ενέργειας, των υφασμάτων και των τροφίμων.

3.4 Χρήση εναλλακτικών προσφορών

Οι εναλλακτικές προσφορές αποτελούν τρόπο αύξησης της ευελιξίας των προδιαγραφών σας, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει στην πρόταση από τους προσφέροντες πιο φιλικών προς το περιβάλλον λύσεων. Με την προσέγγιση αυτή δίνετε στους προσφέροντες τη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέτει ψηλά τον πήχη για τους προμηθευτές επίπλων

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενσωματώνει ορισμένες περιβαλλοντικές απαιτήσεις στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών για την προμήθεια ειδών επίπλωσης, οι οποίες αφορούν ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων. Οι προσφέροντες οφείλουν να συμμορφώνονται με κριτήρια βιωσιμότητας για κάθε στάδιο του κύκλου ζωής των ειδών επίπλωσης: Στα κριτήρια συγκαταλέγονται τα εξής:

- πρέπει να δηλώνεται η προέλευση της ξυλείας·
- τουλάχιστον το 50 % της ξυλείας πρέπει να προέρχεται από πιστοποιημένη βιώσιμη πηγή·
- ιχνηλασιμότητα της πιστοποιημένης και μη πιστοποιημένης χρησιμοποιούμενης ξυλείας·
- περιορισμένη χρήση επικίνδυνων ουσιών·
- βέλτιστες διαθέσιμες τεχνικές επεξεργασίας της επιφάνειας των επίπλων·
- συστήματα αποτελεσματικής επεξεργασίας των αποβλήτων που εκλύονται στην ατμόσφαιρα και στα ύδατα κατά την επεξεργασία δερμάτων·
- μείωση εκπομπών πτητικών οργανικών ενώσεων (VOC) και φορμαλδεϋδης ($\leq \frac{1}{2}$ E1).

Άλλα κριτήρια σχετικά με τον κύκλο ζωής σχετίζονται με τα υλικά συσκευασίας, τη βελτιστοποίηση όσον αφορά την τοποθέτηση κατά τη μεταφορά και την αποθήκευση και τη χρήση συνδυασμένων οδικών και σιδηροδρομικών μεταφορών. Κάθε είδος επίπλωσης πρέπει να συνοδεύεται από οδηγίες συντήρησης και χειρισμού κατά το τέλος ζωής, με στόχο τον διαχωρισμό των ειδών που έχουν βάρος άνω των 50 γραμμαρίων, την επισήμανση πλαστικών εξαρτημάτων με σκοπό την ανάκτηση, και τη συλλογή και ανάκτηση χρησιμοποιημένων επίπλων.

δυνατότητα να υποβάλουν εναλλακτική λύση που πληροί ορισμένες απαιτήσεις που έχετε ορίσει, αλλά ενδεχομένως δεν πληροί όλες τις προδιαγραφές. Για παράδειγμα, μπορείτε να προσδιορίσετε οχήματα που κινούνται με «συμβατικά καύσιμα» (βενζίνη ή ντίζελ), αλλά να επιτρέψετε, ως εναλλακτική προσφορά, οχήματα που κινούνται με εναλλακτικά καύσιμα, ηλεκτρικά ή υβριδικά οχήματα. Στο επόμενο στάδιο, γίνεται αξιολόγηση των προσφορών με ή χωρίς εναλλακτικές προσφορές με βάση το ίδιο σύνολο κριτηρίων, ώστε να εντοπιστεί η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά.

Αυτή η προσέγγιση μπορεί να είναι χρήσιμη, εάν δεν είστε βέβαιοι για το κόστος ή άλλες επιπτώσεις του εναλλακτικού προϊόντος ή της εναλλακτικής υπηρεσίας – για παράδειγμα: η επιβολή αυστηρότερων προτύπων μόνωσης σε σύμβαση κατασκευαστικού έργου θα καθυστερήσει την ημερομηνία ολοκλήρωσης. Επίσης, μπορείτε να επιτρέψετε στους προσφέροντες να υποβάλουν περισσότερες από μία προσφορές: δηλαδή μια βασική και μια εναλλακτική λύση. Οι εναλλακτικές προσφορές πρέπει βεβαίως να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, δηλαδή δεν μπορούν να αφορούν θέματα τα οποία δεν σχετίζονται με την αγορά που επιθυμείτε να πραγματοποιήσετε.

Για να γίνουν δεκτές οι εναλλακτικές προσφορές σε μια διαδικασία ανάθεσης σύμβασης, πρέπει⁴⁸:

- να αναφέρετε στην προκήρυξη ότι γίνονται δεκτές οι εναλλακτικές προσφορές·
- να προσδιορίσετε τις ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν οι εναλλακτικές προσφορές· και
- να προσδιορίσετε τυχόν συγκεκριμένες απαιτήσεις σχετικά με την υποβολή εναλλακτικών προσφορών (όπως υποβολή εναλλακτικής προσφοράς μόνο σε συνδυασμό με βασική προσφορά).

3.5 Χρήση κριτηρίων και σημάτων ΠΔΣ

Όπως αναφέρθηκε στην ενότητα 1.4, τα σήματα και τα εθνικά και ενωσιακά σύνολα κριτηρίων για τις ΠΔΣ αποτελούν χρήσιμες πηγές πληροφοριών στις οποίες μπορείτε να βασιστείτε κατά τον προσδιορισμό των απαιτήσεων. Τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να μπορείτε να τα ενσωματώσετε απευθείας στα τεύχη δημοπράτησης και περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τις μεθόδους εξακρίβωσης. Τα περισσότερα κριτήρια είναι διαθέσιμα σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ. Τα σήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δύο διαφορετικούς τρόπους στο πλαίσιο των τεχνικών προδιαγραφών⁴⁹:

- Για να σας βοηθήσουν να καταρτίσετε τις τεχνικές προδιαγραφές σας, ώστε να ορίσετε τα χαρακτηριστικά των αγαθών ή των υπηρεσιών που επιδιώκετε να προμηθευτείτε·
- Για να επαληθεύσετε τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αυτές μέσω της αποδοχής του σήματος ως αποδεικτικού μέσου της συμμόρφωσης με τις τεχνικές προδιαγραφές·

⁴⁸ Άρθρο 45 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 64 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁴⁹ Οι δυναμικές χρήσεις των σημάτων κατά την αξιολόγηση κριτηρίων ανάθεσης εξετάζονται στο κεφάλαιο 5.

Παρέχοντας έναν τρόπο εξακρίβωσης από τρίτο, τα σήματα μπορούν επίσης να συμβάλουν στην εξοικονόμηση χρόνου, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την εφαρμογή υψηλών περιβαλλοντικών προτύπων στις δημόσιες συμβάσεις.

3.5.1 Προϋποθέσεις για τη χρήση των σημάτων

Τα σήματα τρίτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους βάσει των οδηγιών του 2014 και, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατόν η απαίτηση σήματος να συμπεριλαμβάνεται στις τεχνικές προδιαγραφές.

Για να χρησιμοποιηθεί ένα σήμα με τον τρόπο αυτό, πρέπει να εξεταστούν οι απαιτήσεις εξασφάλισης του σήματος, ώστε να επιβεβαιωθεί ότι:

- i. αφορούν μόνον κριτήρια επιλογής τα οποία σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης·
- ii. βασίζονται σε κριτήρια που μπορούν να επαληθευτούν με αντικειμενικό τρόπο και δεν εισάγουν διακρίσεις·
- iii. θεσπίζονται με τη χρήση ανοικτής και διαφανούς διαδικασίας, στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλοι οι σχετικοί ενδιαφερόμενοι, συμπεριλαμβανομένων κρατικών οργανισμών, καταναλωτών, κοινωνικών εταίρων, κατασκευαστών, διανομέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων·
- iv. είναι προσιτές σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη·
- v. καθορίζονται από τρίτο μέρος επί του οποίου ο οικονομικός φορέας που υποβάλλει αίτηση για το σήμα δεν μπορεί να ασκήσει καθοριστική επιρροή⁵⁰.

Πόλη της Δανίας επιλέγει οικολογικά σήματα

Ο Δήμος του Kolding στη Δανία ενσωματώνει με ιδιαίτερη επιτυχία τα κριτήρια του οικολογικού σήματος της ΕΕ, καθώς και άλλων οικολογικών σημάτων σε όλες τις δραστηριότητες προμηθειών προϊόντων που καλύπτονται από τέτοια σήματα. Τα κριτήρια που εφαρμόζονται για τα οικολογικά σήματα ενσωματώνονται απευθείας στις τεχνικές προδιαγραφές και/ή στα κριτήρια ανάθεσης. Αναφέρεται ότι το αντίγραφο του πιστοποιητικού οικολογικού σήματος θεωρείται πλήρης απόδειξη συμμόρφωσης με τα κριτήρια, αλλά γίνονται δεκτά και εναλλακτικά έγγραφα τεκμηρίωσης. Στους πρόσφατους διαγωνισμούς στους οποίους χρησιμοποιήθηκαν κριτήρια οικολογικών σημάτων περιλαμβάνονται διαγωνισμοί για προϊόντα καθαρισμού, φωτοαντιγραφικό χαρτί, υπηρεσίες πλυντηρίου (για το απορρυπαντικό που χρησιμοποιείται), υπηρεσίες εκτύπωσης (για το χαρτί που χρησιμοποιείται), χαρτί υγιεινής και διαχείριση στόλου (για τα λιπαντικά που χρησιμοποιούνται).

Τα περισσότερα σήματα που ανταποκρίνονται στην ταξινόμηση ISO τύπου I⁵¹ πληρούν τις προϋποθέσεις αυτές, παρότι ενδέχεται να περιλαμβάνουν επίσης κριτήρια τα οποία δεν αφορούν ειδικά το προϊόν ή την υπηρεσία που αγοράζετε, όπως γενικές απαιτήσεις διαχείρισης. Για να εξακριβώσετε αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, πρέπει να εξετάσετε όλα τα κριτήρια στα οποία βασίζεται το σήμα προτού παραπέμψετε σε αυτό στα έγγραφά σας – τα περισσότερα διατίθενται δωρεάν στο διαδίκτυο.

⁵⁰ Άρθρο 43 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 61 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁵¹ ISO 14024:1999, Περιβαλλοντικά σήματα και δηλώσεις – Περιβαλλοντική επισήμανση τύπου I – Αρχές και διαδικασίες.

Εάν είστε βέβαιοι ότι ένα σήμα πληροί όντως τις ανωτέρω προϋποθέσεις, μπορείτε να το συμπεριλάβετε στις τεχνικές προδιαγραφές σας. Ωστόσο, πρέπει να δέχεστε άλλα σήματα τα οποία έχουν ισοδύναμες απαιτήσεις, δηλαδή αποδεικνύουν την εκπλήρωση των ίδιων αντικειμενικών κριτηρίων. Εάν ο προσφέρων μπορεί να αποδείξει ότι δεν κατόρθωσε να εξασφαλίσει ένα σήμα εντός της σχετικής προθεσμίας⁵² για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος, πρέπει να εξετάσετε τυχόν εναλλακτικά αποδεικτικά στοιχεία που υποβάλλει, όπως τον τεχνικό φάκελο από τον οποίο προκύπτει ότι πληρούνται οι απαιτήσεις του σήματος.

Εάν ένα σήμα περιλαμβάνει απαιτήσεις οι οποίες είναι συναφείς για τη σύμβασή σας, αλλά και άλλες οι οποίες δεν σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, όπως αυτές που αφορούν γενικές πρακτικές διαχείρισης, μπορείτε να αναφερθείτε μόνον στα συγκεκριμένα κριτήρια του σήματος που σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να μην απαιτήσετε το ίδιο το σήμα⁵³. Στην πραγματικότητα, μπορεί να θεωρηθεί ορθή πρακτική η σε κάθε περίπτωση αναφορά των κριτηρίων στα οποία βασίζεται ένα σήμα, ώστε να διασφαλίζεται ότι είναι όλα συναφή και σαφή για όλους τους προσφέροντες⁵⁴.

Οι τσεχικές ΠΔΣ περιλαμβάνουν προϊόντα με οικολογικό σήμα

Στην Τσεχική Δημοκρατία, τα εθνικά υπουργεία υποχρεούνται να περιλαμβάνουν περιβαλλοντικά κριτήρια στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών. Συνιστάται και σε άλλους κρατικούς φορείς να υιοθετήσουν την ίδια πρακτική, ενώ το Υπουργείο Περιβάλλοντος είναι επιφορτισμένο με τη συλλογή των σχετικών δεδομένων. Αναπτύχθηκαν ειδικές προσεγγίσεις για την αγορά προϊόντων ΤΠ και ειδών επίπλωσης. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα αριθμητικά στοιχεία τα υπουργεία δαπανούν περίπου 20 εκατ. ευρώ ετησίως σε προϊόντα με οικολογικό σήμα. Οι λέβητες, ο εξοπλισμός ΤΠ, η χαρτική και η γραφική ύλη αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο ποσοστό των αγορών προϊόντων με οικολογικό σήμα.

3.6 Εξακρίβωση της συμμόρφωσης με τις τεχνικές προδιαγραφές

Είτε βασιστείτε σε τεχνικά πρότυπα είτε σε σήματα ή εθνικά ή ενωσιακά κριτήρια ΠΔΣ κατά τον προσδιορισμό των προδιαγραφών σας, θα πρέπει να δώσετε ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο με τον οποίο θα ελέγξετε τους ισχυρισμούς των προσφερόντων σχετικά με τη συμμόρφωση. Θα πρέπει να καθορίσετε εκ των προτέρων στη συγγραφή υποχρεώσεων τα είδη αποδεικτικών μέσων συμμόρφωσης που μπορούν να υποβάλουν οι προσφέροντες. Για τον σκοπό αυτό, μπορείτε να καταρτίσετε ενδεικτικό κατάλογο αναφέροντας ότι δεκτά γίνονται και άλλα ισοδύναμα αποδεικτικά μέσα. Συχνά, οι περιβαλλοντικές απαιτήσεις είναι σύνθετες και για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με αυτές ενδέχεται να απαιτείται σε ορισμένες περιπτώσεις τεχνική εμπειρογνωμοσύνη. Ωστόσο, για πολλές περιβαλλοντικές προδιαγραφές υπάρχουν μέσα εξακρίβωσης της συμμόρφωσης που δεν απαιτούν τη συμμετοχή τεχνικών εμπειρογνομόνων.

⁵² Για τη μεγιστοποίηση των πιθανοτήτων να μπορέσουν οι οικονομικοί φορείς να εξασφαλίσουν το απαιτούμενο σήμα, η απαίτηση εξασφάλισης σήματος πρέπει να δημοσιοποιείται όσο το δυνατόν νωρίτερα – για παράδειγμα, σε περίπτωση δημοσίευσης προκαταρκτικής προκήρυξης (ΠΠ), αυτή μπορεί να αναφέρει το/τα σήμα/-τα που θα χρησιμοποιηθεί/-ούν. Επιπλέον, η πρόθεση χρήσης σημάτων θα μπορούσε να επισημαίνεται στο προφίλ του αγοραστή ή στον δικτυακό τόπο της αναθέτουσας αρχής.

⁵³ Άρθρο 43 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 61 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁵⁴ Στην υπόθεση C-368/10 *Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών*, το Δικαστήριο φαίνεται να υιοθετεί την άποψη ότι οι τεχνικές προδιαγραφές θα πρέπει να αναφέρουν πάντοτε τα κριτήρια στα οποία βασίζεται ένα σήμα, και όχι το ίδιο το σήμα, εκτός εάν τα εν λόγω κριτήρια καθορίζονται στη νομοθεσία (σκέψεις 67-70 της απόφασης). Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη απόφαση εκδόθηκε πριν από τη θέσπιση των νέων αυστηρότερων απαιτήσεων για τα σήματα βάσει των οδηγιών του 2014.

Για παράδειγμα:

- Ως αφετηρία, ανατρέξτε στη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία με την οποία οφείλουν να συμμορφώνονται όλοι οι οικονομικοί φορείς της ΕΕ, όπως η οδηγία ΑΗΗΕ⁵⁵ ή ο κανονισμός για την ξυλεία⁵⁶. Η απόδειξη της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία αυτή, ή με την εθνική νομοθεσία εφαρμογής της, προσκομίζεται κατά κανόνα από τον προσφέροντα, καθώς πρόκειται για βασική προϋπόθεση άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ΕΕ.
- Τα σήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξακρίβωση της συμμόρφωσης με πρόσθετες περιβαλλοντικές απαιτήσεις με τον τρόπο που περιγράφηκε ανωτέρω.
- Μπορεί να απαιτηθεί έκθεση δοκιμής ή πιστοποίηση από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης, κατά περίπτωση, εφόσον δέχεστε πιστοποιήσεις από ισοδύναμους οργανισμούς αξιολόγησης της συμμόρφωσης. Αυτός είναι ένας τρόπος για να εξακριβώσετε ότι ένα προϊόν πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές ή επίπεδα επιδόσεων. Όπως και στην περίπτωση των σημάτων, πρέπει να εξετάσετε τεχνικό φάκελο ή άλλης μορφής αποδεικτικό στοιχείο, εάν ένας προσφέρων δεν έχει πρόσβαση σε έκθεση δοκιμής ή πιστοποίηση εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος⁵⁷.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να πρέπει να αποδεχθείτε υπεύθυνη δήλωση εκ μέρους των προσφερόντων ότι συμμορφώνονται με περιβαλλοντικές απαιτήσεις, λόγω αδυναμίας απόδειξης της συμμόρφωσης με αντικειμενικές αποδείξεις τρίτου κατά τη διάρκεια διαδικασίας υποβολής προσφορών⁵⁸. Όπου επιτρέπεται, πρέπει να διασφαλίζετε την εφαρμογή των αρχών της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας και της αναλογικότητας, ζητώντας διευκρινίσεις από τους προσφέροντες, όπου απαιτείται, για να διασφαλίσετε ότι δεν αποδέχεστε ή απορρίπτετε αδικαιολόγητα μια προσφορά.

Στα κεφάλαια 4 και 5 εξετάζεται διεξοδικότερα το θέμα της εξακρίβωσης της συμμόρφωσης στο πλαίσιο των κριτηρίων επιλογής και ανάθεσης με βάση τη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

⁵⁵ Οδηγία 2012/19/ΕΕ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)

⁵⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 995/2010 για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των φορέων εκμετάλλευσης που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά (κανονισμός της ΕΕ για την ξυλεία)

⁵⁷ Άρθρο 44 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 62 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

⁵⁸ Για παράδειγμα, εάν ο προσφέρων δεν ήταν σε θέση να εξασφαλίσει σήμα ή άλλη απόδειξη εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος.

Κεφάλαιο 4 – Επιλογή και αποκλεισμός προσφερόντων

Σύνοψη

- Είναι δυνατός ο αποκλεισμός εταιρειών που έχουν παραβεί την περιβαλλοντική νομοθεσία ή εμφανίζουν άλλες σοβαρές αδυναμίες στις περιβαλλοντικές επιδόσεις τους, αλλά πρέπει επίσης να τους δίνεται ευκαιρία «αυτοκάθαρσης», ο δε αποκλεισμός τους για τον λόγο αυτό δεν μπορεί να έχει διάρκεια μεγαλύτερη των τριών ετών.
- Η πείρα μιας εταιρείας και τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού της μπορούν να αξιολογούνται από περιβαλλοντική άποψη. Οι οδηγίες του 2014 παρέχουν επίσης μια νέα δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να ζητούν αποδείξεις των μέτρων διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού που είναι σε θέση να εφαρμόζουν οι εταιρείες και τα οποία μπορεί να έχουν σημασία για τις ΠΔΣ.
- Προκειμένου να ελεγχθεί κατά πόσον οι εταιρείες είναι σε θέση να εφαρμόσουν τα μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης που συνδέονται με μια σύμβαση, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ζητήσουν αποδεικτικά στοιχεία της τεχνικής τους ικανότητας να το πράξουν. Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως το EMAS ή το ISO 14001, μπορούν να χρησιμοποιούνται ως (μη αποκλειστικό) μέσο απόδειξης της συγκεκριμένης τεχνικής ικανότητας.

4.1 Εισαγωγή

Τα κριτήρια επιλογής εστιάζονται στην ικανότητα του οικονομικού φορέα να εκτελέσει τη σύμβαση για την οποία υποβάλλει προσφορά. Κατά την αξιολόγηση της ικανότητας των υποψηφίων να εκτελέσουν τη σύμβαση, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να εξετάζουν συγκεκριμένη πείρα και ικανότητα που συνδέεται με περιβαλλοντικές πτυχές οι οποίες είναι συναφείς με το αντικείμενο της σύμβασης. Μπορούν να ζητούν αποδείξεις της ικανότητας των οικονομικών φορέων να εφαρμόζουν περιβαλλοντικά μέτρα και μέτρα διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Μπορούν επίσης να αποκλείουν οικονομικούς φορείς οι οποίοι παραβαίνουν την περιβαλλοντική νομοθεσία.

4.2. Κριτήρια αποκλεισμού

Τα κριτήρια αποκλεισμού αφορούν καταστάσεις στις οποίες ενδέχεται να βρίσκεται ο οικονομικός φορέας, λόγω των οποίων κατά κανόνα οι αναθέτουσες αρχές επιλέγουν να μη συναλλαχθούν μαζί του. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποκλείσει έναν οικονομικό φορέα παρατίθενται διεξοδικά στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις. Ο αποκλεισμός είναι υποχρεωτικός σε ορισμένες ιδιαίτερα σοβαρές περιπτώσεις ποινικού χαρακτήρα⁵⁹.

⁵⁹ Για παράδειγμα, εάν η εταιρεία ή κάποιος από τους εκπροσώπους της καταδικάστηκε για συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, διαφθορά, τρομοκρατικά εγκλήματα, παιδική εργασία, εμπορία ανθρώπων, απάτη ή νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (άρθρο 57 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

Όσον αφορά τις ΠΔΣ, τα πιο συναφή κριτήρια αποκλεισμού είναι τα ακόλουθα:

- Μη συμμόρφωση με την εφαρμοστέα εθνική, ενωσιακή ή διεθνή περιβαλλοντική νομοθεσία⁶⁰
- Σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά του οικονομικού φορέα⁶¹
- Σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης που είχε ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία ή παρόμοιες κυρώσεις⁶²
- Ψευδείς δηλώσεις σε σχέση με οποιοδήποτε από τα ανωτέρω ή αδυναμία προσκόμισης δικαιολογητικών⁶³

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείσουν έναν οικονομικό φορέα εάν είναι σε θέση να αποδείξουν με κάθε ενδεδειγμένο μέσο ότι έχει αθετήσει ισχύουσες περιβαλλοντικές υποχρεώσεις βάσει του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου. Οι οδηγίες του 2014 επιτρέπουν επίσης τον αποκλεισμό λόγω παράβασης περιορισμένου καταλόγου διεθνών περιβαλλοντικών συμβάσεων, και ειδικότερα των ακόλουθων:

- Σύμβαση της Βιέννης για την στιβάδα του όζοντος
- Σύμβαση της Βασιλείας για τα επικίνδυνα απόβλητα
- Σύμβασης της Στοκχόλμης για τους έμμονους οργανικούς ρύπους
- Σύμβαση ΣΜΕ (επικίνδυνα χημικά προϊόντα και φυτοφάρμακα)⁶⁴

Ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να επιλέξουν να καταστήσουν υποχρεωτικό τον αποκλεισμό σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις εν λόγω νομοθετικές πράξεις. Οι παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως λόγοι **άρνησης ανάθεσης σύμβασης σε οικονομικό φορέα, απόρριψης ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς ή απαίτησης αντικατάστασης υπεργολάβου** – δυνατότητες οι οποίες εξετάζονται στα κεφάλαια 5 και 6.

⁶⁰ Άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁶¹ Άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο γ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁶² Άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο ζ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁶³ Άρθρο 57 παράγραφος 4 στοιχείο η) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁶⁴ Παράρτημα Χ της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Τα ως άνω κριτήρια αποκλεισμού έχουν μέγιστη διάρκεια τριών ετών από την ημερομηνία του σχετικού συμβάντος, εκτός εάν στο εθνικό δίκαιο προβλέπεται συντομότερη περίοδος ή εάν επιβληθεί με δικαστική απόφαση μεγαλύτερη περίοδος αποκλεισμού του οικονομικού φορέα⁶⁵. Τα κριτήρια ισχύουν επίσης με την επιφύλαξη της δυνατότητας «αυτοκάθαρσης» του οικονομικού φορέα – δηλαδή της δυνατότητας να αποδείξει την αξιοπιστία του παρά την ύπαρξη ενός λόγου αποκλεισμού. Για τον σκοπό αυτό, ο οικονομικός φορέας πρέπει να αποδείξει ότι:

Αποκλεισμός από διαγωνισμούς λόγω παράβασης της περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Εάν ένας οικονομικός φορέας έχει παραβεί ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να επιδιώξει τον αποκλεισμό του από τη διαδικασία υποβολής προσφορών. Για παράδειγμα, εταιρεία διάθεσης αποβλήτων η οποία απέρριψε απόβλητα παράνομα μπορεί να αποκλειστεί από πρόσκληση υποβολής προσφορών για υπηρεσίες συλλογής απορριμμάτων. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει τις εν λόγω παραβάσεις με κάθε ενδεδειγμένο μέσο – ωστόσο, πρέπει να παρέχεται στον οικονομικό φορέα η δυνατότητα να αποδείξει ότι πληρούσε τις απαιτήσεις «αυτοκάθαρσης» που καθορίζονται στις οδηγίες.

- έχει καταβάλει ή δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για τυχόν ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα·
- έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές· και
- έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων⁶⁶.

Εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να αξιολογεί τα μέτρα που λήφθηκαν και να καθορίζει κατά πόσον είναι επαρκή για να επιτραπεί στον οικονομικό φορέα να συμμετάσχει στη διαδικασία, αιτιολογώντας την απόφασή της στον οικονομικό φορέα σε περίπτωση αποκλεισμού του.

4.3 Κριτήρια επιλογής

Τα κριτήρια επιλογής αξιολογούν την καταλληλότητα ενός οικονομικού φορέα να εκτελέσει τη σύμβαση. Στις διαδικασίες δύο σταδίων, τα εν λόγω κριτήρια εντάσσονται στο στάδιο της αρχικής εκδήλωσης ενδιαφέροντος και μπορούν να χρησιμοποιηθούν επίσης για τον καθορισμό των επικρατέστερων υποψηφίων ή για τη μείωση του αριθμού των υποψηφίων που θα κληθούν να υποβάλουν προσφορά. Στις ανοικτές διαδικασίες η αξιολόγηση των υποψηφίων βάσει των κριτηρίων αυτών μπορεί να γίνεται στη βάση επιτυχίας/αποτυχίας, είτε πριν από την αξιολόγηση των προσφορών είτε κατόπιν αυτής. Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις παρέχουν εξαντλητικό κατάλογο των κριτηρίων που μπορούν να εφαρμόζονται

⁶⁵ Άρθρο 57 παράγραφος 7 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁶⁶ Άρθρο 57 παράγραφος 6 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

για την επιλογή οικονομικών φορέων και των ειδών των αποδεικτικών στοιχείων που μπορούν να ζητηθούν από αυτούς⁶⁷.

Τα πιο συναφή κριτήρια επιλογής για σκοπούς ΠΔΣ αφορούν την τεχνική και την επαγγελματική ικανότητα:

- Ανθρώπινοι και τεχνικοί πόροι
- Πείρα και συστάσεις
- Τίτλοι σπουδών και επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού (εάν δεν αξιολογούνται ως κριτήριο ανάθεσης)⁶⁸
- Συστήματα και προγράμματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (π.χ. EMAS, ISO 14001)
- Συστήματα διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού/ανίχνευσης
- Δείγματα προϊόντων
- Πιστοποιήσεις αξιολόγησης της συμμόρφωσης

Καθένα από αυτά βοηθά να καθοριστεί αν ένας οικονομικός φορέας διαθέτει κατάλληλη ικανότητα υλοποίησης των περιβαλλοντικών πτυχών της σύμβασης, όπως αναλύεται κατωτέρω.

Γενική απαίτηση που αφορά όλα τα κριτήρια επιλογής είναι ότι πρέπει να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να είναι αναλογικά με αυτό. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να προσαρμόσετε την προσέγγισή σας στις ειδικές απαιτήσεις της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων της αξίας και του σχετικού επιπέδου περιβαλλοντικού κινδύνου. Για παράδειγμα, το εύρος των περιβαλλοντικών κριτηρίων επιλογής που εφαρμόζονται σε σύμβαση έργου θα είναι συνήθως ευρύτερο από εκείνο των κριτηρίων που εφαρμόζονται σε απλή σύμβαση προμήθειας, εκτός εάν οι προμήθειες ενέχουν συγκεκριμένο περιβαλλοντικό κίνδυνο, π.χ. χημικές ουσίες ή καύσιμα τα οποία πρέπει να αποθηκεύονται με ασφάλεια.

Πράσινα κριτήρια για υπηρεσίες συντήρησης κτιρίων στην Ισπανία

Το επαρχιακό συμβούλιο της Gipuzkoa ανέθεσε σύμβαση για τη συντήρηση δύο κτιρίων, η οποία περιλάμβανε εξ αρχής την περιβαλλοντική βιωσιμότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Στα κριτήρια επιλογής περιλαμβανόταν η υποχρέωση των προσφερόντων να ορίσουν μηχανικό ή τεχνικό αρχιτέκτονα ως υπεύθυνο για τον συντονισμό των υπηρεσιών συντήρησης. Το εν λόγω πρόσωπο έπρεπε να διαθέτει κατάλληλη κατάρτιση, γνώσεις και πείρα σε περιβαλλοντικά θέματα σχετικά με τη συντήρηση, συμπεριλαμβανομένων της ενεργειακής απόδοσης και της διαχείρισης αποβλήτων.

⁶⁷ Άρθρο 58 παράγραφος 1 και άρθρο 60 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Βάσει των άρθρων 78 και 80 της οδηγίας 2014/25/Ε, οι αναθέτοντες φορείς μπορούν να εφαρμόζουν τα ίδια κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής ή άλλους αντικειμενικούς κανόνες και κριτήρια που έχουν τεθεί στη διάθεση των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων.

⁶⁸ Στο παράρτημα ΧΙΙ μέρος II στοιχείο στ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ διευκρινίζεται ότι τα αποδεικτικά στοιχεία των τίτλων σπουδών και των επαγγελματικών προσόντων μπορούν να αξιολογούνται στο στάδιο της επιλογής μόνον εάν δεν αξιολογούνται ως κριτήριο ανάθεσης.

4.3.1. Περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα

Η εκπλήρωση των απαιτήσεων ΠΔΣ μπορεί να είναι σύνθετη, ανεξάρτητα από το αν αυτές αφορούν τη μελέτη και την κατασκευή ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων ή την παροχή υπηρεσίας εκτύπωσης που ελαχιστοποιεί τα απόβλητα. Για να επιβεβαιώσετε ότι οι οικονομικοί φορείς έχουν την ικανότητα να εκπληρώσουν τέτοιου είδους απαιτήσεις, είναι σκόπιμο να υποβάλετε ερωτήσεις σχετικά με την προηγούμενη πείρα και τους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους τους.

Η περιβαλλοντική τεχνική ικανότητα μπορεί να περιλαμβάνει τεχνική ικανότητα για ελαχιστοποίηση των αποβλήτων, αποφυγή διαφυγής ή διαρροής ρύπων, μείωση της κατανάλωσης καυσίμων ή ελαχιστοποίηση της διατάραξης των φυσικών ενδιατημάτων. Πρακτικά, αφορά συνήθως ζητήματα όπως αυτά που απαριθμούνται στη συνέχεια.

- Διαθέτει η εταιρεία προηγούμενη πείρα σχετικά με την εκτέλεση συμβάσεων με βιώσιμο τρόπο;
- Απασχολεί ή έχει πρόσβαση σε προσωπικό με απαραίτητους τίτλους σπουδών και επαγγελματικά προσόντα και απαραίτητη πείρα ώστε να διαχειριστεί τις περιβαλλοντικές πτυχές της σύμβασης;
- Διαθέτει η εταιρεία τον απαραίτητο τεχνικό εξοπλισμό ή τις απαραίτητες εγκαταστάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ή έχει πρόσβαση σε τέτοιου είδους εξοπλισμό ή εγκαταστάσεις;
- Είναι η εταιρεία σε θέση να εξασφαλίσει την ποιότητα των περιβαλλοντικών πτυχών της σύμβασης (π.χ. πρόσβαση σε σχετικούς τεχνικούς φορείς και τεχνικά μέτρα);

Τα αρχεία εκτελεσθεισών συμβάσεων αποτελούν χρήσιμο μέσο για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών κριτηρίων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το κριτήριο αυτό για να ζητήσετε στοιχεία σχετικά με την πείρα των εταιρειών στην εκτέλεση συμβάσεων με παρόμοιες περιβαλλοντικές απαιτήσεις καθώς και (μόνον για τις συμβάσεις έργων) πιστοποιητικά ορθής εκτέλεσης και ολοκλήρωσης. Θα πρέπει να βεβαιωθείτε ότι έχετε καθορίσει σαφώς το είδος των στοιχείων που θεωρείτε συναφή και τον τρόπο με τον οποίο θα αξιολογηθούν. Οι οδηγίες ορίζουν τη μέγιστη περίοδο για την οποία παρέχονται στοιχεία σε πέντε έτη για τις συμβάσεις έργων και σε τρία έτη για τις συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών, εκτός εάν απαιτείται μεγαλύτερη περίοδος για τη διασφάλιση κατάλληλου επιπέδου ανταγωνισμού⁶⁹.

⁶⁹ Παράρτημα XII μέρος II στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Οι τίτλοι σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα του προσωπικού και η πείρα του μπορούν επίσης να είναι συναφή για τις ΠΔΣ. Για παράδειγμα, εάν αγοράζετε υπηρεσίες οδικών μεταφορών, μπορεί να θέλετε να ελέγξετε ότι οι οδηγοί έχουν λάβει κατάρτιση στην οικολογική οδήγηση για τη μείωση της κατανάλωσης καυσίμων και των εκπομπών. Το προσωπικό που απασχολείται στο πλαίσιο σύμβασης τροφοδοσίας θα πρέπει να διαθέτει προσόντα σχετικά με τον ορθό χειρισμό των τροφίμων, τόσο για τη διασφάλιση της ασφάλειας όσο και για τον περιορισμό των απορριμμάτων τροφίμων. Ωστόσο, πρέπει να έχετε υπόψη ότι μπορεί να είναι σκοπιμότερο να αξιολογήσετε ορισμένες περιβαλλοντικές πτυχές στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης, και στην περίπτωση αυτή οι περιβαλλοντικές πτυχές δεν θα πρέπει να συμπεριληφθούν στα κριτήρια επιλογής⁷⁰. Στο στάδιο της ανάθεσης, διαθέτετε μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά τον τρόπο καθορισμού των κριτηρίων και των τύπων αποδεικτικών μέσων που θα ζητήσετε (βλ. κεφάλαιο 5).

Εξασφάλιση της επαγγελματικής ικανότητας του προσωπικού αφαίρεσης αμιάντου

Σε πολλά κτίρια της Ευρώπης υπάρχουν ακόμα μονώσεις αμιάντου. Όταν εκτελούνται εργασίες συντήρησης σε αυτά τα κτίρια, έχει μεγάλη σημασία η ασφαλής αφαίρεση του αμιάντου από ειδικευμένους αναδόχους. Ορισμένα κράτη μέλη διατηρούν συστήματα αδειοδότησης για τους αναδόχους που ειδικεύονται σε τέτοιου είδους εργασίες, ώστε να υπάρχει δυνατότητα απόδειξης της ικανότητάς τους. Η απαίτηση στα κριτήρια επιλογής να διαθέτουν οι ανάδοχοι τις απαιτούμενες δεξιότητες για την εκτέλεση τέτοιου είδους εργασιών, όπως αποδεικνύει η άδεια που εκδίδεται από την κατάλληλη αρχή ή ισοδύναμο αποδεικτικό μέσο, είναι μείζονος σημασίας για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την υγεία, την ασφάλεια και το περιβάλλον οι οποίοι συνδέονται με τις εργασίες αυτές.

4.3.2. Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης

Κάθε φορέας (του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα) που επιθυμεί να βελτιώσει τις συνολικές περιβαλλοντικές επιδόσεις του μπορεί να αποφασίσει να εφαρμόσει ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης είναι εργαλεία που απευθύνονται σε φορείς και στοχεύουν στη βελτίωση των συνολικών περιβαλλοντικών επιδόσεων του φορέα που δεσμεύεται για την εφαρμογή τους. Δίνουν στους φορείς τη δυνατότητα να διαμορφώσουν σαφή εικόνα των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων, τους βοηθούν να εντοπίσουν όσες από αυτές είναι σημαντικές και να τις διαχειριστούν σωστά, ώστε να βελτιώνουν συνεχώς τις περιβαλλοντικές επιδόσεις τους. Συναφείς τομείς βελτίωσης μπορεί να είναι η χρήση φυσικών πόρων, όπως τα ύδατα και η ενέργεια· η κατάρτιση υπαλλήλων· η χρήση παραγωγικών μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον και η αγορά πιο οικολογικών ειδών γραφείου.

Ένας φορέας που εφαρμόζει σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης μπορεί να ζητήσει πιστοποίηση βάσει ενός από τα δύο βασικά συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης που χρησιμοποιούνται στην ΕΕ: το «σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου»

⁷⁰ Παράρτημα XII μέρος II στοιχείο στ) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

(EMAS)⁷¹, ή το ευρωπαϊκό/διεθνές πρότυπο σχετικά με τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης (EN ISO 14001)⁷². Το σύστημα EMAS χρησιμοποιείται κυρίως από φορείς που διαθέτουν εγκαταστάσεις στην ΕΕ ή στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, αν και μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί από φορείς που διαθέτουν εγκαταστάσεις σε άλλα μέρη (αλλά επαληθεύεται πάντοτε υπό τον έλεγχο ευρωπαϊκού οργανισμού διαπίστευσης). Το σύστημα ISO είναι διαθέσιμο σε φορείς από όλον τον κόσμο.

Παγκοσμίως υπάρχουν περίπου 250 000 φορείς πιστοποιημένοι βάσει ISO 14001 και περισσότεροι από 4 000 φορείς και 7 500 εγκαταστάσεις που έχουν καταχωριστεί στο πλαίσιο του EMAS. Η πιστοποίηση EMAS ενσωματώνει τις απαιτήσεις του προτύπου EN ISO 14001 και περιλαμβάνει πρόσθετα στοιχεία, όπως εξακριβωμένη συμμόρφωση με περιβαλλοντική νομοθεσία, δέσμευση συνεχούς βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιδόσεων, συμμετοχή των υπαλλήλων και υποχρεωτική δημοσιοποίηση των ετήσιων επιδόσεων (περιβαλλοντική δήλωση) επικυρωμένη από οργανισμό επαλήθευσης. Το τελευταίο αυτό στοιχείο διαφοροποιεί σημαντικά το σύστημα EMAS από άλλα συστήματα, καθώς παρέχει δημόσια και διαφανή εικόνα των περιβαλλοντικών επιδόσεων του καταχωρισμένου οργανισμού.

Βάσει των οδηγιών του 2014, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ζητούν αποδείξεις του συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζει ένας οικονομικός φορέας για οποιαδήποτε σύμβαση, εφόσον αυτές είναι αναλογικές και σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης⁷³. Τα ισοδύναμα πιστοποιητικά πρέπει να γίνονται δεκτά και, όπως και στην περίπτωση των σημάτων και των εκθέσεων δοκιμών, πρέπει να εξετάζονται και άλλες μορφές αποδεικτικών μέσων (όπως ένα εσωτερικό σύστημα) εάν ένας οικονομικός φορέας δεν έχει πρόσβαση σε πιστοποίηση τρίτου ή τη δυνατότητα να εξασφαλίσει τέτοια πιστοποίηση εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνεται ο ίδιος (βλ. ενότητα 3.5.1).

Η χρήση συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης (ΣΠΔ) δεν περιορίζεται στην απόδειξη τεχνικής ικανότητας για την εφαρμογή μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Εάν η αναθέτουσα αρχή ορίσει άλλα περιβαλλοντικά κριτήρια επιλογής, όπως αναφέρεται στην ενότητα 4.3.1 (π.χ. απαιτήσεις σχετικά με τον τεχνικό εξοπλισμό ή την κατάρτιση), το ΣΠΔ θα μπορούσε να αποτελέσει αποδεικτικό μέσο της ικανότητας, εφόσον περιλαμβάνει στοιχεία σχετικά με τις ειδικές απαιτήσεις.

⁷¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 περί της εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS).

⁷² ISO 14001:2004 *Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης – Απαιτήσεις και καθοδήγηση για τη χρήση του*. Το συγκεκριμένο πρότυπο τελεί υπό αναθεώρηση και η νέα έκδοσή του αναμένεται να εγκριθεί έως το τέλος του 2015.

⁷³ Άρθρο 62 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 81 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Και πάλι, είναι σημαντικό να εξετάζονται τα πραγματικά στοιχεία της τεχνικής ικανότητας που καλύπτει ένα ΣΠΔ τα οποία είναι συναφή για το αντικείμενο της σύμβασης, και όχι απλώς η ύπαρξη πιστοποίησης από τρίτο φορέα⁷⁴. Η αρχή της αναλογικότητας θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό των απαιτήσεων για τα προς εφαρμογή μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Για παράδειγμα, μια σύμβαση χαμηλής αξίας και με μικρό αντίκτυπο ενδεχομένως δεν ενδείκνυται για τέτοιου είδους απαιτήσεις.

Η λιθουανική αρχή οδοποιίας (LRA) αναζητεί περιβαλλοντικές ικανότητες

Κατά την προκήρυξη διαγωνισμών για την ανάθεση συμβάσεων κατασκευής δρόμων και αυτοκινητοδρόμων, η LRA ζητεί αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με την ικανότητα εφαρμογής μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τα στοιχεία αυτά αξιολογούνται στο πλαίσιο των κριτηρίων τεχνικής ικανότητας. Η αρχή δέχεται την πιστοποίηση βάσει EMAS ή ISO 14001 ή ακόμα και ισοδύναμη πιστοποίηση ή ισοδύναμα αποδεικτικά μέσα.

4.3.3 Μέτρα διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού

Πολλές περιβαλλοντικές επιπτώσεις δεν ανακύπτουν κατά την παράδοση του τελικού προϊόντος ή της υπηρεσίας, αλλά σε προηγούμενα στάδια της αλυσίδας εφοδιασμού. Για παράδειγμα, ο εξοπλισμός ΤΠ περιλαμβάνει συνήθως εξαρτήματα τα οποία προέρχονται από διάφορα μέρη του κόσμου, συμπεριλαμβανομένων μετάλλων και άλλων υλικών που ενέχουν υψηλό κίνδυνο περιβαλλοντικής ζημίας κατά την εξόρυξη και την επεξεργασία τους. Ένας ανάδοχος κατασκευών μπορεί να συνεργάζεται με πολλές μικρότερες εταιρείες, καθεμία εκ των οποίων θα πρέπει να εφαρμόζει βιώσιμες πρακτικές στο πλαίσιο ενός έργου.

Για τα συγκεκριμένα είδη συμβάσεων, είναι σκόπιμο οι αναθέτουσες αρχές να διεξάγουν έρευνες πέρα από τον βασικό ή πρώτου επιπέδου ανάδοχο ώστε να διασφαλίζεται η εκπλήρωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων. Ένας τρόπος για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι να περιλαμβάνονται στη σύμβαση ειδικοί όροι οι οποίοι αφορούν τους υπεργολάβους. Η προσέγγιση αυτή εξετάζεται στο κεφάλαιο 6.

Στο στάδιο της επιλογής, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να ζητούν τις ακόλουθες πληροφορίες:

- αναφορά του τμήματος της σύμβασης το οποίο ο οικονομικός φορέας προτίθεται, ενδεχομένως, να αναθέσει σε τρίτους υπό μορφή υπεργολαβίας· και
- αναφορά του τρόπου διαχείρισης της αλυσίδας εφοδιασμού και των συστημάτων ανίχνευσης που θα είναι σε θέση να εφαρμόζει ο οικονομικός φορέας κατά την εκτέλεση της σύμβασης⁷⁵.

⁷⁴ Στην υπόθεση T-331/06 *Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος* (σκέψη 76), το Δικαστήριο έκρινε ότι η ύπαρξη εξακρίβωσης από τρίτο φορέα μπορεί να δικαιολογήσει την απονομή περισσότερων βαθμών κατά την αξιολόγηση της ποιότητας του ΣΠΔ μιας εταιρείας. Η υπόθεση αυτή αναλύεται διεξοδικότερα στο κεφάλαιο 5.

⁷⁵ Παράρτημα XII μέρος II στοιχεία δ) και ι).

Και τα δύο αυτά στοιχεία μπορούν να συμβάλουν στον καθορισμό του τρόπου διαχείρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο πλαίσιο συγκεκριμένης σύμβασης και στην επιλογή οικονομικών φορέων που εφαρμόζουν αδιάβλητα συστήματα.

4.3.4 Δείγματα προϊόντων, έλεγχοι και αξιολόγηση της συμμόρφωσης

Εάν μια σύμβαση περιλαμβάνει την προμήθεια προϊόντων ή υλικών, μπορεί να ζητηθεί δείγμα (ή περιγραφή ή φωτογραφία) στο στάδιο της επιλογής. Μπορούν επίσης να ζητηθούν πιστοποιητικά συμμόρφωσης ή ποιότητας⁷⁶. Αυτά μπορεί να είναι χρήσιμα για να επαληθευτεί ότι τα προϊόντα πληρούν τυχόν ειδικές περιβαλλοντικές απαιτήσεις για την προμήθεια, για παράδειγμα όσον αφορά την ανθεκτικότητα ή την κατανάλωση ενέργειας.

Μια περαιτέρω δυνατότητα διαθέσιμη στις αναθέτουσες αρχές είναι η διενέργεια ελέγχου του παραγωγικού δυναμικού των προμηθευτών ή της τεχνικής ικανότητας των παρόχων υπηρεσιών, καθώς και των ερευνητικών εγκαταστάσεών τους και των μέτρων ελέγχου ποιότητας που εφαρμόζουν⁷⁷. Αυτό μπορεί να γίνει εάν τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι σύνθετα ή, κατ' εξαίρεση, πρέπει να ανταποκρίνονται σε κάποιον ιδιαίτερο σκοπό. Οι έλεγχοι μπορούν να διενεργούνται είτε από την ίδια την αναθέτουσα αρχή είτε από αρμόδιο οργανισμό της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο οικονομικός φορέας.

4.4 Αποδεικτικά μέσα

Οι οδηγίες του 2014 παρέχουν εκτενή κατάλογο θεμάτων τα οποία μπορούν να εξετάζονται στο στάδιο της επιλογής, αλλά θέτουν επίσης ορισμένα όρια ως προς το είδος των αποδεικτικών μέσων που μπορούν να ζητηθούν στα προκαταρκτικά στάδια μιας διαδικασίας. Ειδικότερα, οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να δέχονται το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Προμήθειας (ΕΕΕΠ) ως προκαταρκτική απόδειξη της συμμόρφωσης με τα κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής (<http://ec.europa.eu/growth/espd>)⁷⁸. Αυτό είναι ένα έντυπο ενημερωμένης επίσημης δήλωσης το οποίο υπάρχει σε τυποποιημένη ηλεκτρονική μορφή και επιτρέπει στους οικονομικούς φορείς να επιβεβαιώνουν τη συμμόρφωσή τους με τους λόγους αποκλεισμού και επιλογής. Επίσης περιέχει σύνδεσμο προς βάση/-εις δεδομένων όπου

Συμμετοχή των προμηθευτών για αποτελεσματική ΠΔΣ στην Ιταλία

Το 2013, ο Δήμος του Τορίνο θέσπισε μέτρα και κριτήρια στο πλαίσιο της σύμβασης του για την τροφοδοσία των σχολείων με στόχο τη μείωση του σχετικού αποτυπώματος του διοξειδίου του άνθρακα. Ζητήθηκε από τους προμηθευτές να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με τα μέρη της αλυσίδας εφοδιασμού που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες δυνατότητες εξοικονόμησης ισοδυνάμου διοξειδίου του άνθρακα (CO₂e). Για παράδειγμα, οι αστικές μεταφορές αντιπροσώπευαν μόλις 1 % του συνολικού αποτυπώματος του διοξειδίου του άνθρακα για πέντε από τα τρόφιμα με την ευρύτερη κατανάλωση. Οι διαδικασίες παραγωγής αντιπροσώπευαν από 75 % έως 95 % του συνολικού αποτυπώματος του διοξειδίου του άνθρακα, αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα των γεωργικών πρακτικών κατά την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων ΠΔΣ για την παροχή τροφίμων και υπηρεσιών εστίασης.

«Μας εξέπληξαν τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, τα οποία δείχνουν την αξία της συνεργασίας με την αλυσίδα εφοδιασμού». Elena Deambrogio, υπεύθυνη πολιτικής, Δήμος του Τορίνο

⁷⁶ Παράρτημα XII μέρος II στοιχείο ια).

⁷⁷ Παράρτημα XII μέρος II στοιχείο ε).

⁷⁸ Άρθρο 59 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

παρέχεται πρόσβαση σε δικαιολογητικά έγγραφα ή επιβεβαιώνει ότι ο οικονομικός φορέας θα μπορέσει να προσκομίσει τα εν λόγω έγγραφα κατόπιν αιτήματος και χωρίς καθυστέρηση.

Το σκεπτικό στο οποίο βασίζεται η χρήση του ΕΕΕΠ ως επίσημης δήλωσης επιλεξιμότητας είναι η μείωση του φόρτου που συνεπάγεται η υποβολή και ο έλεγχος των αποδεικτικών στοιχείων σε κάθε διαδικασία. Οι αναθέτουσες αρχές εξακολουθούν να μπορούν να ζητούν πρωτότυπα έγγραφα όταν αυτό απαιτείται για την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας, εάν δεν διαθέτουν ήδη τα εν λόγω έγγραφα⁷⁹. Το e-Certis (<http://ec.europa.eu/growth/ecertis>) είναι μια ηλεκτρονική υπηρεσία, η οποία βοηθά τις αναθέτουσες αρχές και τους οικονομικούς φορείς να προσδιορίζουν διάφορα πιστοποιητικά τα οποία ζητούνται συχνά ως απόδειξη επιλεξιμότητας σε διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων σε ολόκληρη την ΕΕ, στην Τουρκία, στην Ισλανδία, στο Λιχτενστάιν και στη Νορβηγία.

4.5 Αξιολόγηση ομίλων

Επιπλέον, όταν αξιολογείται η τεχνική ικανότητα οικονομικών φορέων, αυτοί πρέπει να έχουν το δικαίωμα να στηρίζονται στις ικανότητες άλλων οντοτήτων. Αυτό σημαίνει, για παράδειγμα, ότι εάν δύο ή περισσότερες εταιρείες επιθυμούν να υποβάλουν από κοινού υποψηφιότητα για μια σύμβαση –ανεξάρτητα από το αν έχουν σχηματίσει επίσημη κοινοπραξία ή έχουν οποιονδήποτε νομικό δεσμό– θα πρέπει να λάβετε υπόψη τη συνδυασμένη ικανότητά τους. Αυτό εξαρτάται από τη δυνατότητα του οικονομικού φορέα να αποδείξει ότι θα έχει στη διάθεσή του τους πόρους της άλλης οντότητας για την εκτέλεση της σύμβασης, για παράδειγμα, προσκομίζοντας υπογεγραμμένη σχετική δέσμευση. Όταν οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες άλλης οντότητας (συμπεριλαμβανομένων μητρικής ή θυγατρικής εταιρείας), πρέπει να καταδεικνύει επίσης τη συμμόρφωση με τα κριτήρια αποκλεισμού και τυχόν σχετικά κριτήρια επιλογής που εφαρμόζονται στη σύμβαση⁸⁰.

Όμιλοι και πράσινες συμβάσεις

Οι εταιρείες που υποβάλουν προσφορές για δημόσιες συμβάσεις μπορεί να αποφασίσουν να χρησιμοποιήσουν ειδική εμπειρογνομosύνη για την εκπλήρωση των πράσινων απαιτήσεων. Για παράδειγμα, εταιρεία διαχείρισης εγκαταστάσεων μπορεί να συνεργαστεί με σύμβουλο σε θέματα περιβάλλοντος για τη διαχείριση κτιρίων με πιο βιώσιμο τρόπο. Στην περίπτωση αυτή, η τεχνική ικανότητα και η πείρα και των δύο εταιρειών πρέπει να αξιολογηθούν στο στάδιο της επιλογής.

⁷⁹ Άρθρο 59 παράγραφοι 4 και 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁸⁰ Άρθρο 63 παράγραφος 1 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 79 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Κεφάλαιο 5 – Ανάθεση σύμβασης

Σύνοψη

- Η αξιολόγηση μπορεί να γίνει βάσει περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης με την προϋπόθεση ότι τα κριτήρια αυτά:
 - σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης·
 - δεν δίνουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής στην αναθέτουσα αρχή·
 - διασφαλίζουν τη δυνατότητα αποτελεσματικού ανταγωνισμού·
 - αναφέρονται ρητά στην προκήρυξη και στο τεύχος δημοπράτησης, όπως και η στάθμισή τους και τυχόν εφαρμοστέα επιμέρους κριτήρια· και
 - συμμορφώνονται με τις αρχές των Συνθηκών.
- Στο στάδιο της ανάθεσης μπορείτε να απονείμετε βαθμούς για να επιβραβεύσετε τυχόν περιβαλλοντικές επιδόσεις που υπερβαίνουν τις ελάχιστες απαιτήσεις που έχετε καθορίσει στις προδιαγραφές. Δεν υπάρχει μέγιστο όριο όσον αφορά τη στάθμιση που μπορείτε να δώσετε στα περιβαλλοντικά κριτήρια.
- Η χρήση της προσέγγισης της «κοστολόγησης του κύκλου ζωής» αναδεικνύει το πραγματικό κόστος της σύμβασης. Από τη συνεκτίμηση της κατανάλωσης ενέργειας και ύδατος καθώς και του κόστους συντήρησης και διάθεσης κατά την αξιολόγησή σας μπορεί να προκύψει ότι η φιλικότερη προς το περιβάλλον επιλογή είναι και η λιγότερο δαπανηρή από την άποψη του κύκλου ζωής.
- Τα σήματα και άλλες μορφές αποδεικτικών μέσων τρίτων μπορούν να σας βοηθήσουν να αξιολογήσετε πόσο καλά ανταποκρίνεται μια προσφορά στα κριτήρια ανάθεσης που έχετε επιλέξει καθώς και να επαληθεύσετε τους ισχυρισμούς των προσφερόντων.

5.1. Γενικοί κανόνες ανάθεσης σύμβασης

5.1.1. Κριτήρια ανάθεσης

Στο στάδιο της ανάθεσης η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί την ποιότητα των προσφορών και προβαίνει σε σύγκριση κόστους. Κατά την αξιολόγηση της ποιότητας των προσφορών, χρησιμοποιείτε προκαθορισμένα κριτήρια ανάθεσης, τα οποία έχετε δημοσιεύσει εκ των προτέρων, ώστε να αποφασίσετε ποια προσφορά είναι η καλύτερη. Βάσει των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις του 2014, όλες οι συμβάσεις πρέπει να ανατίθενται βάσει της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς. Η γενική αυτή έκφραση περιλαμβάνει αρκετές διαφορετικές προσεγγίσεις, μερικές εκ των οποίων μπορεί να ενδείκνυνται ιδιαίτερα για τις ΠΔΣ.

Το κόστος ή η τιμή αποτελούν στοιχείο της αξιολόγησης σε κάθε διαδικασία⁸¹ και μπορούν να υπολογίζονται με βάση το κόστος του κύκλου ζωής, όπως περιγράφεται κατωτέρω. Πέραν

⁸¹ Άρθρο 67 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 82 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

του κόστους, η αξία της προσφοράς κατά την άποψη της αναθέτουσας αρχής μπορεί να εξαρτηθεί από ευρύ φάσμα παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων περιβαλλοντικών πτυχών.

Δεν είναι απαραίτητο κάθε επιμέρους κριτήριο ανάθεσης να παρέχει οικονομικά πλεονεκτήματα στην αναθέτουσα αρχή⁸². Ωστόσο, τα κριτήρια ανάθεσης (καθώς και τα κριτήρια επιλογής, οι τεχνικές προδιαγραφές και οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης) πρέπει να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης. Οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν ότι τα κριτήρια ανάθεσης θεωρούνται ότι σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης εφόσον συνδέονται με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που θα παρασχεθούν στο πλαίσιο της σύμβασης κατά οποιονδήποτε τρόπο και σε οποιοδήποτε από τα στάδια του κύκλου ζωής τους, συμπεριλαμβανομένων και των παραγόντων που εμπλέκονται:

α) στη συγκεκριμένη διαδικασία παραγωγής, διάθεσης ή εμπορίας των εν λόγω έργων, αγαθών ή υπηρεσιών· ή

β) σε συγκεκριμένη διαδικασία άλλου σταδίου του κύκλου ζωής⁸³.

Οι παράγοντες αυτοί δεν είναι απαραίτητο να αποτελούν μέρος της «υλικής υπόστασης» αυτού που αγοράζεται, δηλαδή δεν είναι απαραίτητο να είναι εμφανείς ή διακριτοί στο τελικό προϊόν ή στην υπηρεσία. Αυτό σημαίνει ότι, όπως και στην περίπτωση των τεχνικών προδιαγραφών, τα κριτήρια ανάθεσης μπορούν να σχετίζονται με πτυχές βιωσιμότητας, όπως ανανεώσιμη ή βιολογική παραγωγή, ή με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που συνδέονται με συγκεκριμένο προϊόν ή υπηρεσία.

Υπαρξη ή απουσία συνδέσμου

Σε υπόθεση σχετική με την αγορά λεωφορείων (υπόθεση *Concordia Bus*), το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έκρινε ότι τα κριτήρια ανάθεσης που αφορούσαν το επίπεδο των εκπομπών οξειδίου του αζώτου και το επίπεδο θορύβου των λεωφορείων που επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν στις δημοτικές μεταφορές πληρούσαν την προϋπόθεση συσχετισμού με το αντικείμενο της σύμβασης.¹

Στην υπόθεση *EVN Wienstrom*, ένα κριτήριο ανάθεσης που αφορούσε την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές και **υπερβαίνει** την αναμενόμενη κατανάλωση της αναθέτουσας αρχής κρίθηκε απαράδεκτο, καθώς δεν είχε σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης.¹ Στην υπόθεση αυτή, η αναθέτουσα αρχή δεν ήταν επίσης σε θέση να επαληθεύσει αποτελεσματικά το κριτήριο.

Η βασική διαφορά μεταξύ τεχνικών προδιαγραφών και κριτηρίων ανάθεσης είναι ότι, ενώ οι πρώτες αξιολογούνται σε βάση επιτυχίας/αποτυχίας, τα κριτήρια ανάθεσης σταθμίζονται και βαθμολογούνται ώστε οι προσφορές που παρέχουν καλύτερες περιβαλλοντικές επιδόσεις να εξασφαλίζουν περισσότερους βαθμούς.

Κάθε αναθέτουσα αρχή πρέπει να αποφασίσει ποια κριτήρια ανάθεσης θα εφαρμόσει και τι συντελεστή στάθμισης θα έχει καθένα από αυτά. Στο παρόν κεφάλαιο αναδεικνύονται μερικές βασικές πτυχές σχετικά με το είδος των περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης που

⁸²Υπόθεση C-513/99, *Concordia Bus Finland Oy Ab κατά Helsingin kaupunki*, σκέψη 55 (υπόθεση *Concordia Bus*).

⁸³ Άρθρο 67 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 82 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

πρέπει να εφαρμόζονται και τον τρόπο καθορισμού των κατάλληλων συντελεστών στάθμισης.

5.1.2 Διατύπωση και δημοσίευση των κριτηρίων ανάθεσης

Στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις θεσπίζονται ορισμένοι βασικοί κανόνες όσον αφορά τη διαφάνεια των κριτηρίων ανάθεσης. Αυτοί αντικατοπτρίζουν τη νομολογία του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων που παρατίθενται κατωτέρω οι οποίες αφορούν περιβαλλοντικά κριτήρια ανάθεσης.

1. Τα κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει να δίνουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής

Τα κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να δίνουν απεριόριστη ελευθερία επιλογής στις αναθέτουσες αρχές⁸⁴. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αποτελούν αντικειμενική βάση για τη διάκριση μεταξύ των προσφορών και να έχουν δεόντως ειδικό χαρακτήρα. Σύμφωνα με τη διατύπωση του Δικαστηρίου, τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να διατυπώνονται κατά τρόπο που να επιτρέπει σε όλους τους προσφέροντες οι οποίοι είναι «καλώς πληροφορημένοι και επιμελείς» να τα ερμηνεύουν κατά τον ίδιο τρόπο⁸⁵.

Άλλο ένα στοιχείο του απαραίτητου αντικειμενικού χαρακτήρα των κριτηρίων ανάθεσης είναι η **επαληθευσιμότητα**. Εάν τα κριτήρια ανάθεσης αφορούν μη επαληθεύσιμους από την αναθέτουσα αρχή παράγοντες, θα είναι δύσκολο να αποδειχθεί ότι χρησιμοποιήθηκαν με αντικειμενικό τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να εξετάσετε εκ των προτέρων τι αποδεικτικά μέσα μπορούν να προσκομίσουν οι προσφέροντες βάσει κάθε κριτηρίου ανάθεσης και με ποιον τρόπο θα τα αξιολογήσετε⁸⁶.

Στην υπόθεση *Concordia Bus*, πριν από την αξιολόγηση των προσφορών, ο Δήμος του Ελσίνκι είχε προσδιορίσει και δημοσιεύσει ένα σύστημα απονομής επιπλέον βαθμών για χαμηλότερα επίπεδα θορύβου και εκπομπών οξειδίου του αζώτου⁸⁷. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το σύστημα αυτό ήταν επαρκώς συγκεκριμένο και αντικειμενικό.

2. Τα κριτήρια ανάθεσης διασφαλίζουν τη δυνατότητα αποτελεσματικού ανταγωνισμού

Τα περιβαλλοντικά κριτήρια ανάθεσης δεν πρέπει να είναι διατυπωμένα κατά τρόπο που να δημιουργεί τεχνητό αποκλεισμό της αγοράς. Καθώς ένας από τους στόχους των κριτηρίων ανάθεσης είναι να παροτρυνθεί η αγορά να αναπτύξει και να παράσχει περιβαλλοντικά προτιμότερες λύσεις, οι διάφοροι οικονομικοί φορείς πρέπει να είναι πάντοτε σε θέση να

⁸⁴ Βλ. υπόθεση 31/87 *Gebroeders Beentjes BV κατά Κάτω Χωρών*, σκέψη 26 και υπόθεση C-513/99 *Concordia Bus*, σκέψη 69.

⁸⁵ Υπόθεση C-19/2000 *SIAC Construction Ltd κατά County Council of the County of Mayo*, σκέψη 42.

⁸⁶ Σύμφωνα με τις οδηγίες του 2014, «[ε]άν υπάρχουν αμφιβολίες, οι αναθέτουσες αρχές επαληθεύουν αποτελεσματικά την ακρίβεια των πληροφοριών και αποδείξεων τις οποίες παρέχουν οι προσφέροντες». (άρθρο 67 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 82 παράγραφος 4 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ). Αυτό υποδηλώνει ότι δεν είναι πάντοτε απαραίτητο να επαληθεύονται οι ισχυρισμοί των προσφερόντων, παρότι για τις ΠΔΣ αυτό μπορεί να θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, προκειμένου να αποφευχθούν οι ψευδοοικολογικές λύσεις και να διασφαλιστεί ότι θα παρασχεθούν όντως τα επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων που έχει δεσμευτεί ο προσφέρων να παράσχει.

⁸⁷ Στην περίπτωση αυτή, απονέμονται επιπλέον βαθμοί (μεταξύ άλλων παραγόντων) για τη χρήση λεωφορείων με εκπομπές οξειδίου του αζώτου που δεν υπερβαίνουν τα 4 g/kWh (+ 2,5 βαθμοί ανά λεωφορείο) ή τα 2 g/kWh (+ 3,5 βαθμοί ανά λεωφορείο) και με επίπεδα εξωτερικού θορύβου κάτω από 77 dB (+1 βαθμός ανά λεωφορείο).

εξασφαλίσουν βαθμούς βάσει τέτοιων κριτηρίων. Ένας καλός τρόπος για να διασφαλιστεί κάτι τέτοιο είναι να συζητούνται τα περιβαλλοντικά κριτήρια ανάθεσης με ενδεχόμενους προσφέροντες στο πλαίσιο διαβούλευσης με την αγορά πριν από τη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 2.

3. Τα κριτήρια ανάθεσης πρέπει να δημοσιοποιούνται εκ των προτέρων

Οι οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις προβλέπουν ότι τα κριτήρια ανάθεσης και οι συντελεστές στάθμισής τους πρέπει να αναφέρονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στα έγγραφα της προμήθειας⁸⁹. Η νομολογία συνέβαλε στον καθορισμό του απαιτούμενου βαθμού λεπτομέρειας για τη δημοσιοποίηση των κριτηρίων ανάθεσης. Στην προκήρυξη ή τη συγγραφή υποχρεώσεων πρέπει να περιλάβετε τις ακόλουθες πληροφορίες:

- τα κριτήρια που θα εφαρμόσετε για να προσδιορίσετε την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά·
- τους σχετικούς συντελεστές στάθμισης που θα εφαρμόσετε στα κριτήρια, είτε ως ακριβείς αριθμούς είτε ως περιθώριο διακύμανσης με το κατάλληλο μέγιστο εύρος⁹⁰· και
- τυχόν επιμέρους κριτήρια τα οποία θα εφαρμόσετε και, στις περισσότερες περιπτώσεις, τους συντελεστές στάθμισής τους⁹¹.

Η διάκριση μεταξύ του ειδικού χαρακτήρα και της διακριτικής μεταχείρισης στην υπόθεση *Concordia Bus*

Το θέμα της διακριτικής μεταχείρισης αναφέρθηκε ρητώς στην υπόθεση *Concordia Bus*. Μία από τις αντιρρήσεις της *Concordia Bus* ήταν ότι τα κριτήρια που καθόρισε ο Δήμος του Ελσίνκι συνεπάγονταν δυσμενείς διακρίσεις, καθώς η εταιρεία λεωφορείων HKL που ανήκει στον Δήμο ήταν η μόνη που διέθετε οχήματα που λειτουργούσαν με φυσικό αέριο, στην οποία δινόταν το σύνολο των βαθμών που αντιστοιχούσαν σε αυτό το κριτήριο. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το γεγονός ότι μία μόνο εταιρεία κατάφερε να συγκεντρώσει όλους τους βαθμούς ενός από τα κριτήρια που είχε καθορίσει η αναθέτουσα αρχή δεν συνιστούσε από μόνο του διακριτική μεταχείριση. Για να αποφασιστεί αν ένα κριτήριο ανάθεσης συνεπάγεται δυσμενείς διακρίσεις, πρέπει να συνεκτιμηθούν όλα τα στοιχεία της υπόθεσης⁸⁸.

5.2 Εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης

Το νομικό πλαίσιο αφήνει πολλά περιθώρια χρήσης περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης και μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες σχετικές μέθοδοι και προσεγγίσεις.

⁸⁸ Μία από τις λεπτομέρειες αυτής της υπόθεσης ήταν ότι στον εναγόμενο ανατέθηκε διαφορετικό τμήμα για το οποίο ίσχυε η ίδια απαίτηση σχετικά με τα οχήματα που λειτουργούν με φυσικό αέριο.

⁸⁹ Παράρτημα 5 μέρος Γ σημείο 18) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

⁹⁰ Άρθρο 67 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 82 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Προβλέπονται δύο εξαιρέσεις από την απαίτηση αυτή: i) εάν η σύμβαση ανατίθεται μόνον βάσει της τιμής ή ii) εάν η στάθμιση δεν είναι εφικτή για αντικειμενικούς λόγους, οπότε τα κριτήρια πρέπει να παρατίθενται με φθίνουσα σειρά σπουδαιότητας.

⁹¹ Το Δικαστήριο εξέτασε το απαιτούμενο επίπεδο γνωστοποίησης όσον αφορά τα επιμέρους κριτήρια σε διάφορες υποθέσεις, όπως την υπόθεση C-532/06 *Λιανάκης κ.λπ.*, την υπόθεση C-331/04 *ATI EAC και Viaggi di Maio κατά ACTV Venezia SpA*, και την υπόθεση T-70/05 *Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά EMSA*. Η μη γνωστοποίηση των συντελεστών στάθμισης των επιμέρους κριτηρίων επιτρέπεται μόνον όταν i) δεν τροποποιούν τα κύρια κριτήρια, ii) δεν περιλαμβάνουν στοιχεία τα οποία μπορούσαν να επηρεάσουν την προετοιμασία των προσφορών και iii) δεν συνεπάγονται διάκριση κατά οποιουδήποτε προσφέροντος (υπόθεση C-331/04 *ATI EAC*)

5.2.1 Προδιαγραφές ή κριτήρια ανάθεσης;

Θα πρέπει να λάβετε υπόψη ορισμένα ζητήματα όταν αξιολογείτε κατά πόσον ένα περιβαλλοντικό χαρακτηριστικό θα πρέπει να θεωρηθεί ελάχιστη απαίτηση (προδιαγραφή) ή προτίμηση (κριτήριο ανάθεσης). Η εφαρμογή περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης μπορεί να ενδείκνυται, για παράδειγμα, εάν δεν είστε βέβαιοι για το κόστος και/ή τη διαθεσιμότητα στην αγορά προϊόντων, έργων ή υπηρεσιών που συνάδουν με ορισμένους περιβαλλοντικούς στόχους. Περιλαμβάνοντας τους παράγοντες αυτούς στα κριτήρια ανάθεσης, θα καταφέρετε να τους σταθμίσετε ως προς άλλους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους.

Επίσης, μπορεί να θελήσετε να καθορίσετε ένα **ελάχιστο επίπεδο επιδόσεων** στις τεχνικές προδιαγραφές και έπειτα να **απονεύμετε επιπλέον βαθμούς** για ακόμη καλύτερες επιδόσεις στο στάδιο της ανάθεσης.

Ορισμένες αναθέτουσες αρχές έχουν χρησιμοποιήσει με επιτυχία την προσέγγιση αυτή για να διατηρήσουν την ευελιξία κατά την εφαρμογή ΠΔΣ.

5.2.2 Προσεγγίσεις στάθμισης

Ο συντελεστής στάθμισης κάθε κριτηρίου καθορίζει το πόσο επηρεάζει την τελική αξιολόγηση. Η στάθμιση των περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης⁹² μπορεί να αντικατοπτρίζει τον βαθμό συνεκτίμησης των περιβαλλοντικών πτυχών στις προδιαγραφές. Εάν οι προδιαγραφές περιλαμβάνουν αυστηρές περιβαλλοντικές απαιτήσεις, μπορεί να δοθεί χαμηλότερος συντελεστής στάθμισης σε κριτήρια ανάθεσης, και αντίστροφα.

Κριτήρια ανάθεσης ΠΔΣ στις Κάτω Χώρες

Το Rijkswaterstaat προκήρυξε διαγωνισμό για την ανακατασκευή και τη συντήρηση τμήματος αυτοκινητοδρόμου στις Κάτω Χώρες. Κριτήρια επιλογής ήταν η τιμή και η ποιότητα της προσφοράς. Ένα από τα κριτήρια ποιότητας της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς ήταν η βιωσιμότητα, συμπεριλαμβανομένης «κλίμακας επιδόσεων» CO₂ των διαδικασιών εργασίας και αξιολόγησης του κύκλου ζωής των χρησιμοποιούμενων προϊόντων. Οι εξοικονομήσεις αυτές αποτιμήθηκαν χρηματικά και αφαιρέθηκαν από τις τιμές των προσφορών. Ο επιλεγείς προσφέρων προσέφερε βελτιστοποίηση του συνολικού σχεδιασμού, μέσω της οποίας θα εξοικονομηθούν 8 944 τόνοι ισοδυνάμου CO₂ σε διάστημα 50 ετών.

«Οι προσφέροντες εκτιμούν τη δυνατότητα που τους παρέχεται να έχουν ελευθερία επιλογών για βιώσιμο σχεδιασμό εντός ενός τεχνικού πλαισίου.»

Cuno van Geet, Ανώτερος σύμβουλος σε θέματα απόδοσης πόρων, Rijkswaterstaat

⁹² Στην υπόθεση *EVN Wienstrom* (C-448/01), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο συντελεστής στάθμισης 45 % των συνολικών διαθέσιμων βαθμών για ένα κριτήριο που αφορούσε την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ήταν αποδεκτός, εφόσον τηρούνταν οι λοιποί κανόνες σχετικά με τα κριτήρια ανάθεσης.

Δεν υπάρχει μέγιστο όριο όσον αφορά τη στάθμιση που μπορείτε να δώσετε στα περιβαλλοντικά κριτήρια. Για να καθορίσετε τον κατάλληλο συντελεστή στάθμισης, θα πρέπει να λάβετε υπόψη τα εξής:

- πόσο σημαντικοί είναι οι περιβαλλοντικοί στόχοι για τη σύμβαση και ποια η σχέση τους με άλλα θέματα, όπως το κόστος και η συνολική ποιότητα·
- σε ποιο βαθμό τα θέματα αυτά συνεκτιμώνται καλύτερα στα κριτήρια ανάθεσης είτε επιπλέον είτε αντί των προδιαγραφών, των κριτηρίων επιλογής και των όρων εκτέλεσης της σύμβασης·
- πόσους από τους βαθμούς του σταδίου ανάθεσης μπορείτε να δώσετε (αυτό εξαρτάται από το προϊόν / την υπηρεσία και τις συνθήκες της αγοράς). Για παράδειγμα, εάν ο βαθμός διακύμανσης της τιμής ενός προϊόντος είναι χαμηλός, αλλά διαπιστώνονται μεγάλες διαφορές στις περιβαλλοντικές επιδόσεις, είναι λογικό να δώσετε περισσότερους βαθμούς στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών.

5.2.3 Χρήση σημάτων

Τα σήματα που αφορούν τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του προϊόντος, της υπηρεσίας ή του έργου που αγοράζετε μπορούν να χρησιμοποιηθούν και κατά τη διατύπωση και την αξιολόγηση των κριτηρίων. Οι ίδιοι κανόνες εφαρμόζονται στη χρήση των σημάτων στα κριτήρια ανάθεσης με εκείνους που εφαρμόζονται για άλλα στάδια της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων, δηλαδή:

- μπορείτε να απαιτήσετε σήμα μόνον εάν όλες οι απαιτήσεις του σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και το σήμα πληροί ορισμένα πρότυπα αντικειμενικότητας, διαφάνειας και διαθεσιμότητας στην αγορά (βλ. ενότητα 3.5.1)·
- ακόμη και εάν απαιτήσετε ένα τέτοιο σήμα, πρέπει να εξακολουθήσετε να δέχεστε σήματα τα οποία πληρούν ισοδύναμα κριτήρια και, σε περιπτώσεις στις οποίες οι προσφέροντες δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ένα σήμα εντός των σχετικών προθεσμιών για λόγους για τους οποίους δεν ευθύνονται οι ίδιοι, άλλες κατάλληλες μορφές απόδειξης·

Πράσινες και υγιεινές υπηρεσίες καθαρισμού

Στην περίπτωση διαγωνισμού για υπηρεσίες καθαρισμού, ο Οργανισμός Προστασίας Περιβάλλοντος της Τοσκάνης (ARPAT) αξιολόγησε τις προσφορές αναζητώντας την πλέον συμφέρουσα από οικονομική και περιβαλλοντική άποψη προσφορά. Απονεμήθηκαν 40 βαθμοί για την τιμή και 60 για την ποιότητα. Στα ποιοτικά κριτήρια περιλαμβάνονταν οι πράσινες τεχνικές καθαρισμού, η μείωση της συσκευασίας, οι περιβαλλοντικές επιδόσεις των προϊόντων (ποσοστό προϊόντων που συμμορφώνονται με σήματα ISO τύπου I ή ισοδύναμα) και η ποιότητα των προγραμμάτων περιβαλλοντικής κατάρτισης.

Χρήση σημάτων: η υπόθεση Dutch Coffee

Στην υπόθεση C-368/10 μια ολλανδική αναθέτουσα αρχή παρέπεμψε σε ορισμένα κοινωνικά και περιβαλλοντικά σήματα στα τεύχη δημοπράτησης του διαγωνισμού που προκήρυξε για την προμήθεια μηχανών πώλησης τσαγιού και καφέ. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο γινόταν η παραπομπή στα εν λόγω σήματα δεν πληρούσε τις απαιτήσεις που προβλέπονται στις οδηγίες του 2004.

Ωστόσο, το Δικαστήριο προσυπέγραψε επίσης την αρχή ότι τα σήματα μπορούν να χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό κριτηρίων ανάθεσης και για την αξιολόγηση των επιδόσεων. Βάσει των οδηγιών του 2014, οι κανόνες που αφορούν τα σήματα εξειδικεύτηκαν, ώστε να είναι δυνατόν να ζητούνται συγκεκριμένα σήματα, εφόσον αυτά πληρούν ορισμένα κριτήρια διαφάνειας και αντικειμενικότητας και όλα τα κριτήρια σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης.

- για άλλους τύπους σημάτων, μπορείτε να παραπέμψετε σε επιμέρους κριτήρια τα οποία σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης, αλλά δεν μπορείτε να απαιτήσετε το ίδιο το σήμα.

Τα περιβαλλοντικά σήματα μπορεί να είναι χρήσιμα για τον διαχωρισμό προϊόντων που θα εξοικονομήσουν ενέργεια και νερό ή τα οποία παράγονται με πιο βιώσιμο τρόπο.

Περιλαμβάνοντας μέρος ή το σύνολο των απαιτήσεών τους στα κριτήρια ανάθεσης, μπορείτε να σταθμίσετε τις πτυχές αυτές έναντι του κόστους και άλλων παραγόντων, όπως τη διαθεσιμότητα του προϊόντος ή τον χρόνο παράδοσης.

5.2.4 Χρήση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης

Ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως αποδεικτικό μέσο κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα κριτήρια ανάθεσης. Στο στάδιο της ανάθεσης, προσπαθείτε να δείτε πώς θα εκτελεστεί η σύμβαση· επομένως μια προσφορά που προτείνει την εφαρμογή ορισμένων μέτρων βάσει ενός ΣΠΔ μπορεί να θεωρηθεί ουσιώδης. Ωστόσο, είναι σημαντικό να διασφαλίσετε την αποφυγή επικαλύψεων με τυχόν αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο στάδιο της επιλογής. Βλ. ενότητα 4.3.2 για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως τα EMAS και EN ISO 14001.

5.2.5 Χρήση εκθέσεων δοκιμών και πιστοποιήσεων

Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι σκόπιμο να ζητήσετε έκθεση δοκιμών ή πιστοποίηση από οργανισμό αξιολόγησης της συμμόρφωσης ως απόδειξη των επιπέδων περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων. Για παράδειγμα, σε μια σύμβαση φωτισμού μπορεί να είναι σκόπιμο να απονεμηθούν περισσότεροι βαθμοί σε λύσεις φωτισμού με μεγαλύτερο χρόνο αντικατάστασης (είτε ως αυτοτελές κριτήριο είτε στο πλαίσιο της κοστολόγησης του κύκλου ζωής). Στην περίπτωση αυτή, μπορείτε να ζητήσετε από τους προσφέροντες να προσκομίσουν ως απόδειξη έκθεση δοκιμών ή πιστοποίηση. Εάν οι προσφέροντες δεν έχουν πρόσβαση σε τέτοιες εκθέσεις ή πιστοποιήσεις για λόγους για τους

Αξιολόγηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων

Σε διαγωνισμό για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών ΤΠ ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) προέβλεψε το 10 % των βαθμών στο στάδιο της ανάθεσης για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πολιτικών που θα εφάρμοζαν οι προσφέροντες κατά την εκτέλεση της σύμβασης. Βάσει του κριτηρίου αυτού απένειμε περισσότερους βαθμούς σε εταιρεία με σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης πιστοποιημένο από τρίτο φορέα σε σχέση με τις υπόλοιπες που δεν διέθεταν τέτοιο σύστημα. Κατόπιν σχετικού αιτήματος, το Γενικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο ΕΟΠ είχε τη διακριτική ευχέρεια να ενεργήσει με αυτόν τον τρόπο, καθώς είχε αξιολογήσει κάθε προσφορά με βάση τα πλεονεκτήματά της⁹³. Παρότι ο ΕΟΠ δεν υπάγεται στις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις, αξίζει να σημειωθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο ενέκρινε την ποιοτική αυτή προσέγγιση κατά την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών κριτηρίων ανάθεσης.

⁹³ Σύμφωνα με το Γενικό Δικαστήριο, ο ΕΟΠ προέβη σε «... συγκριτική αξιολόγηση των προσφορών αξιολογώντας την αυθεντικότητα των περιβαλλοντικών πολιτικών που υπέβαλαν οι προσφέροντες και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο ένας είχε ήδη δρομολογήσει τέτοια πολιτική, ενώ οι άλλοι εξέφραζαν απλά τις καλές τους προθέσεις για τον σκοπό αυτό» (υπόθεση T-331/06 *Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος*, σκέψη 76).

οποίους δεν ευθύνονται οι ίδιοι, μπορείτε επίσης να εξετάσετε άλλα αποδεικτικά στοιχεία, όπως τον τεχνικό φάκελο, και να αποφασίσετε αν αποτελούν επαρκές αποδεικτικό στοιχείο⁹⁴.

5.3 Κοστολόγηση του κύκλου ζωής (KKZ)

Στο στάδιο της ανάθεσης μιας δημόσιας σύμβασης, το κόστος της προσφοράς αποτελεί συνήθως έναν από τους πιο καθοριστικούς παράγοντες. Αλλά πώς καθορίζεται το κόστος;

Όταν αγοράζετε ένα προϊόν, μια υπηρεσία ή ένα έργο, πάντα καταβάλλετε κάποιο τίμημα. Ωστόσο, η τιμή αγοράς είναι ένα μόνο από τα στοιχεία του κόστους της συνολικής διαδικασίας προμήθειας, ιδιοκτησίας και διάθεσης. Η κοστολόγηση του κύκλου ζωής αφορά τη συνεκτίμηση του συνολικού κόστους που θα προκύψει κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος, ενός έργου ή μιας υπηρεσίας. Λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- Τιμή αγοράς και συναφείς δαπάνες (παράδοση, εγκατάσταση, ασφάλιση κ.λπ.)
- Λειτουργικό κόστος, συμπεριλαμβανομένων χρήσης ενέργειας, καυσίμων και ύδατος, ανταλλακτικών και συντήρησης
- Κόστος που προκύπτει στο τέλος του κύκλου ζωής (π.χ. κόστος παροπλισμού ή διάθεσης)

Επίσης, η ΚΚΖ μπορεί να περιλαμβάνει το κόστος εξωτερικών επιδράσεων (όπως οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου) υπό ορισμένες προϋποθέσεις που αναφέρονται στην ενότητα 5.3.2. Οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν ότι, όταν χρησιμοποιείται ΚΚΖ, η μέθοδος υπολογισμού και τα στοιχεία που πρέπει να προσκομίζονται από τους προσφέροντες περιγράφονται στα έγγραφα της προμήθειας. Ειδικοί κανόνες εφαρμόζονται επίσης όσον αφορά τις μεθόδους απόδοσης κόστους σε περιβαλλοντικές εξωτερικές επιδράσεις, με στόχο να διασφαλίζονται η αντικειμενικότητα και η διαφάνεια των εν λόγω μεθόδων.

Λεωφορεία φιλικότερα προς το περιβάλλον στη Ρουμανία: μια προσέγγιση ΚΚΖ

Το 2012, το Δημοτικό Συμβούλιο της Baia Mare προκήρυξε διαγωνισμό για τη μίσθωση 30 νέων EEV (βελτιωμένων και σεβόμενων το περιβάλλον) κανονικών λεωφορείων και 8 τρόλεϊ. Χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο κοστολόγησης του κύκλου ζωής, στο πλαίσιο του οποίου συνυπολογίζονταν η τιμή απόκτησης, η κατανάλωση καυσίμου, η συντήρηση και το λειτουργικό κόστος. Το συνολικό κόστος της προμήθειας είναι υψηλότερο από εκείνο προηγούμενων αγορών, αλλά αντισταθμίζεται εν μέρει από το χαμηλότερο κόστος κύκλου ζωής των νέων οχημάτων. Τα λεωφορεία είναι τα πρώτα EEV λεωφορεία που παραγγέλθηκαν στη Ρουμανία, με εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σημαντικά χαμηλότερες από εκείνες των προηγούμενων ντιζελοκίνητων λεωφορείων.

⁹⁴ Άρθρο 44 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 62 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

5.3.1. ΚΚΖ και περιβαλλοντικά θέματα

Η χρήση της ΚΚΖ ενδείκνυται ανεξάρτητα από τους περιβαλλοντικούς στόχους της δημόσιας αρχής. Εφαρμόζοντάς την συνυπολογίζετε το συνολικό κόστος χρήσης πόρων, συντήρησης και διάθεσης που δεν

αντικατοπτρίζεται στην τιμή αγοράς. Με αυτόν τον τρόπο συχνά καταλήγετε σε λύσεις με αμφίπλευρο κέρδος, σύμφωνα με τις οποίες το προϊόν, το έργο ή η υπηρεσία που βλέπτε λιγότερο το περιβάλλον προσφέρει και το χαμηλότερο συνολικό κόστος. Ακολουθεί περιγραφή των βασικών δυνατοτήτων εξοικονόμησης κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος, ενός έργου ή μιας υπηρεσίας.

Εξοικονόμηση ενέργειας, νερού και καυσίμων

Το κόστος κατανάλωσης ενέργειας, νερού και καυσίμων κατά τη διάρκεια της χρήσης αντιστοιχεί συχνά σε μεγάλο μέρος του συνολικού κόστους κατοχής ενός προϊόντος,

ενός έργου ή μιας υπηρεσίας, αλλά και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής του. Επομένως, η μείωση της κατανάλωσης ενδείκνυται τόσο από οικονομική όσο και από περιβαλλοντική άποψη.

Εξοικονόμηση κόστους συντήρησης κατά τη διάρκεια ζωής στη Γερμανία

Ο Δήμος του Detmold προκήρυξε την προμήθεια νέου σταθμού λεωφορείων το 2012. Στο πλαίσιο της αρχικής έρευνας και διαβούλευσης της αγοράς, διενεργήθηκε ανάλυση βιωσιμότητας βάσει προσδοκώμενης διάρκειας ζωής του έργου τουλάχιστον πενήντα ετών. Με τον τρόπο αυτό καθορίστηκαν οι καταλληλότερες τεχνικές για το έργο. Στη συνέχεια, ο ανοικτός διαγωνισμός είχε ως αποτέλεσμα τη χρήση φωτοκαταλυτικού σκυροδέματος, το οποίο μετατρέπει τους ατμοσφαιρικούς και επιφανειακούς ρύπους απορροής σε ακίνδυνα άλατα. Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η αναγκαιότητα συντήρησης και μειώνονται το κόστος και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις του καθαρισμού.

Εξοικονόμηση κόστους συντήρησης και αντικατάστασης

Ενίοτε η φιλικότερη προς το περιβάλλον εναλλακτική λύση είναι εκείνη που έχει σχεδιαστεί για τη μεγιστοποίηση της περιόδου έως την αντικατάσταση και την ελαχιστοποίηση των απαιτούμενων εργασιών συντήρησης. Για παράδειγμα, η επιλογή υλικών για το εξωτερικό κτιρίου ή γέφυρας μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο στη συχνότητα των εργασιών συντήρησης και καθαρισμού. Η πιο βιώσιμη λύση μπορεί να είναι εκείνη που συμβάλλει στην αποφυγή τέτοιου κόστους, και αυτό μπορεί να αξιολογηθεί στο πλαίσιο της ΚΚΖ.

Εξοικονόμηση κόστους διάθεσης

Συχνά αγνοείται το κόστος διάθεσης κατά την προμήθεια ενός προϊόντος ή κατά την προκήρυξη ενός διαγωνισμού για ένα κατασκευαστικό έργο. Στο τέλος όμως θα επιβαρυνθούμε ούτως ή άλλως με αυτό το κόστος, παρόλο που κάποιες φορές αυτό συμβαίνει σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Η αμέλεια συνυπολογισμού του μπορεί να μετατρέψει μια ευκαιρία σε δαπανηρή αγορά. Το κόστος αυτό έχει διάφορες μορφές: από το κόστος αφαίρεσης έως το κόστος ασφαλούς διάθεσης. Συχνά, η διάθεση διέπεται από αυστηρές κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως εκείνες που προβλέπει η οδηγία ΑΗΗΕ⁹⁵. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να υπάρχει θετική απόδοση για τον ιδιοκτήτη στο τέλος

⁹⁵ Οδηγία 2012/19/ΕΕ σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (οδηγία ΑΗΗΕ).

του κύκλου ζωής, για παράδειγμα όταν τα οχήματα ή ο εξοπλισμός μπορούν να πωληθούν ή να ανακυκλωθούν επικερδώς

5.3.2 Εκτίμηση του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους

Εκτός από το κόστος χρηματοδότησης που επιβαρύνει άμεσα την αναθέτουσα αρχή, μπορείτε επίσης να συνεκτιμήσετε τις περιβαλλοντικές εξωτερικές επιδράσεις, δηλαδή το κόστος που έχουν για την κοινωνία ορισμένες περιβαλλοντικές επιδράσεις, όπως εκείνες που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή ή την οξίνιση του εδάφους ή των υδάτων. Εάν επιθυμείτε να αποδώσετε ένα κόστος σε περιβαλλοντικές εξωτερικές επιδράσεις στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης, οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν ότι η μέθοδος που θα χρησιμοποιήσετε πρέπει να:

- βασίζεται σε κριτήρια που μπορούν να επαληθευτούν με αντικειμενικό τρόπο και δεν εισάγουν διακρίσεις·
- είναι προσιτή σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη· και
- τα απαιτούμενα δεδομένα μπορούν να παρασχεθούν με εύλογες προσπάθειες από φυσιολογικά επιμελείς οικονομικούς φορείς⁹⁷.

Παρότι είναι εφικτό να αναπτυχθεί μια εξατομικευμένη μέθοδος για τον υπολογισμό του ΚΚΖ η οποία είναι κατάλληλη για συγκεκριμένη σύμβαση, κάτι τέτοιο δεν πρέπει να ευνοεί ή να θίγει αδικαιολόγητα οποιονδήποτε οικονομικό φορέα. Στις περιπτώσεις όπου, βάσει του δικαίου της Ένωσης, έχει καταστεί υποχρεωτική μια κοινή μέθοδος υπολογισμού του ΚΚΖ, οφείλετε να

Έξυπνος σχεδιασμός του σταδίου διάθεσης στον κατασκευαστικό κλάδο

Ο κατασκευαστικός κλάδος παράγει μεγάλο όγκο αποβλήτων. Η κατεδάφιση παλαιών κτιρίων συνεπάγεται όχι μόνο την απομάκρυνση μεγάλων ποσοτήτων άχρηστων υλικών, αλλά και τη διαχείριση επικίνδυνων υλικών, όπως ο αμιάντος. Επομένως, στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών θα μπορούσατε να ζητήσετε από τους κατασκευαστές ενημέρωση σχετικά με την αναμενόμενη ποσότητα επικίνδυνων αποβλήτων που θα παραχθεί κατά την κατεδάφιση και το κόστος απομάκρυνσής τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, π.χ. στα έργα οδοποιίας, θα πρέπει να έχετε τη δυνατότητα να υπολογίσετε τις εξοικονομήσεις από τη χρήση υλικών από ανακυκλωμένα απόβλητα, όπως η χρησιμοποιημένη ασφαλτος ή τα υλικά από κατεδάφιση κτιρίων.

Εξωτερικές επιδράσεις της ΚΚΖ: η οδηγία για την προώθηση καθαρών οχημάτων

Η οδηγία για την προώθηση καθαρών οχημάτων υποχρεώνει τις αναθέτουσες αρχές να λαμβάνουν υπόψη τις ενεργειακές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, είτε στις προδιαγραφές είτε στα κριτήρια ανάθεσης, κατά την αγορά οχημάτων οδικών μεταφορών. Η οδηγία παρέχει μεθοδολογία για τη χρηματική αποτίμηση των εν λόγω επιπτώσεων, με σκοπό την αξιολόγηση του λειτουργικού κόστους καθ' όλη τη διάρκεια ζωής. Το σχετικό μοντέλο αποδίδει χρηματική αξία σε διάφορους τύπους εκπομπών – διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), οξείδια του αζώτου (NO_x), υδρογονάνθρακες εκτός μεθανίου (NMHC) και αιωρούμενα σωματίδια⁹⁶. Έτσι υπολογίζεται το κόστος των εκπομπών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής κάθε οχήματος που παρουσιάζεται στην προσφορά, το οποίο θα πρέπει να προστεθεί στις υπόλοιπες άμεσες δαπάνες, όπως στην τιμή αγοράς και το κόστος καυσίμων και συντήρησης.

⁹⁶ Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν επίσης να επιλέξουν να αποδώσουν υψηλότερο κόστος στις εκπομπές κάθε είδους ρύπων με την προϋπόθεση ότι αυτό το κόστος δεν υπερβαίνει τις αξίες που αναφέρει η οδηγία πολλαπλασιασμένες επί τον συντελεστή 2 (άρθρο 6 της οδηγίας 2009/33/EK).

⁹⁷ Άρθρο 68 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 83 παράγραφος 2 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Εν προκειμένω, η έννοια του «φυσιολογικά επιμελούς οικονομικού φορέα» περιλαμβάνει τους οικονομικούς φορείς από τρίτες χώρες οι οποίοι είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία περί δημοσίων συμβάσεων προμηθειών του ΠΟΕ ή άλλες διεθνείς συμφωνίες από τις οποίες δεσμεύεται η ΕΕ.

εφαρμόζετε τη συγκεκριμένη μέθοδο⁹⁸. Επί του παρόντος, αυτό ισχύει μόνον σε σχέση με τα οχήματα οδικών μεταφορών βάσει της οδηγίας για την προώθηση καθαρών οχημάτων, η οποία προβλέπει τόσο κοινή μεθοδολογία όσο και το ελάχιστο κόστος που πρέπει να αποδίδεται σε ορισμένες περιβαλλοντικές εξωτερικές επιδράσεις, εάν αυτές αποτιμώνται χρηματικά (βλ. πλαίσιο).

5.3.3 Εφαρμογή της ΚΚΖ

Ολοένα και περισσότερες δημόσιες αρχές στην Ευρώπη χρησιμοποιούν την ΚΚΖ κατά την αξιολόγηση των προσφορών, έχουν αναπτυχθεί δε πολλά εργαλεία με διάφορους βαθμούς περιπλοκότητας και διάφορα πεδία εφαρμογής. Επισκόπηση και σύνδεση προς μερικά συναφή εργαλεία ΚΚΖ διατίθενται στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/environment/gpp/lcc.htm>

Για τη σωστή αξιολόγηση της ΚΚΖ, πρέπει να λάβετε υπόψη τα εξής:

Διάρκεια ζωής – Η συχνότητα με την οποία αντικαθίσταται ένα προϊόν επηρεάζει σημαντικά το κόστος του, ιδίως σε βάθος χρόνου. Ένα φθινό προϊόν που πρέπει να αντικαθίσταται συχνά μπορεί μακροπρόθεσμα να κοστίσει περισσότερο από ένα ακριβότερο προϊόν με διάρκεια ζωής πολλών ετών. Πρέπει να συνυπολογίζετε τον παράγοντα αυτόν όταν καθορίζετε πόσα έτη θέλετε να αφορά η σύγκριση του κόστους κύκλου ζωής.

Προεξοφλητικό επιτόκιο - Τα έξοδα στο

μέλλον δεν «αξίζουν» όσο τα έξοδα που πραγματοποιούνται σήμερα, καθώς η κοινωνία αποδίδει μεγαλύτερη βαρύτητα σε θετικές και αρνητικές συνέπειες σήμερα παρά στο μέλλον. Εάν σήμερα επενδύσουμε 100 ευρώ με επιτόκιο 5 %, η επένδυσή μας θα αξίζει 105 ευρώ σε έναν χρόνο. Επομένως, μια επένδυση ύψους 105 ευρώ σε έναν χρόνο σήμερα «αξίζει» μόνο 100 ευρώ – αυτή είναι η καθαρή τρέχουσα αξία της. Η καθαρή τρέχουσα αξία μπορεί να λαμβάνεται υπόψη όταν συγκρίνεται το κόστος κύκλου ζωής με την εφαρμογή ενός κοινωνικού προεξοφλητικού επιτοκίου στο μελλοντικό κόστος. Το επιτόκιο διαφέρει

Εργαλεία ΚΚΖ

Παρατίθεται μη εξαντλητικός κατάλογος διαθέσιμων εργαλείων σχετικά με τον υπολογισμό της ΚΚΖ:

- Εργαλείο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον υπολογισμό του κόστους του κύκλου ζωής για την προμήθεια οχημάτων
<http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/vehicles/directive/>
- Η κοινή μέθοδος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον υπολογισμό του κόστους του κύκλου ζωής στις κατασκευές:
http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/support-tools-studies/index_en.htm
- Εργαλείο για την εκτίμηση τόσο του κύκλου ζωής όσο και των εκπομπών CO₂ στις προμήθειες, το οποίο αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος SMART-SPP:
<http://www.smart-spp.eu>
- Εργαλείο ΚΚΖ του σουηδικού Συμβουλίου Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (SEMCo):
<http://www.upphandlingsmyndigheten.se/omraden/lcc/lcc-kalkyler/>
- Εργαλείο ΚΚΖ που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος BUY SMART:
<http://www.buy-smart.info>

⁹⁸ Άρθρο 68 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 83 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Στα παραρτήματα των οδηγιών παρατίθενται σχετικές νομοθετικές πράξεις για τις μεθόδους ΚΚΖ και ενδέχεται να επικαιροποιούνται κατά καιρούς.

από χώρα σε χώρα, αλλά κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 3 % και 8 % (τιμαριθμικά αναπροσαρμοσμένο)⁹⁹.

Διαθεσιμότητα και αξιοπιστία των δεδομένων – Η εκτίμηση του κόστους κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής περιέχει αναπόφευκτα απρόβλεπτα στοιχεία σχετικά με το μελλοντικό κόστος (π.χ. κόστος συντήρησης, κατανάλωση ενέργειας καθώς και πραγματική διάρκεια ζωής του προϊόντος). Συνεπώς, είναι σημαντικό να ζητήσετε λεπτομερή συνοδευτικά στοιχεία σχετικά με τις εκτιμήσεις κόστους που υποβάλουν οι προσφέροντες. Σε μερικές περιπτώσεις στις οποίες το μελλοντικό κόστος ελέγχεται από τον ανάδοχο (π.χ. ευθύνεται για τη συντήρηση ή τη διάθεση), μπορείτε να ενσωματώσετε τις μέγιστες μελλοντικές τιμές στους όρους της σύμβασής σας, αποδίδοντας έτσι μεγαλύτερο βαθμό βεβαιότητας στους υπολογισμούς του ΚΚΖ.

5.4 Ασυνήθιστα χαμηλές προσφορές

Αφού αξιολογήσετε το κόστος κάθε έγκυρης προσφοράς, αυτές θα συγκριθούν για να βαθμολογηθούν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να λάβετε μια προσφορά η οποία φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή σε σχέση με άλλες ή σε σχέση με το αναμενόμενο κόστος της προμήθειας, της υπηρεσίας ή του έργου. Από την άποψη των ΠΔΣ, το χαμηλό κόστος μιας προσφοράς μπορεί να εγείρει αμφιβολίες όσον αφορά τη συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία και/ή τη βιωσιμότητα της προσφοράς σε σχέση με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις.

Στην περίπτωση αυτή, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να ζητούν εξηγήσεις από τον/τους οικείο/-ους προσφέροντα/-ες όσον αφορά τους λόγους της ασυνήθιστα χαμηλής τιμής ή του ασυνήθιστα χαμηλού κόστους. Θεμιτοί παράγοντες, όπως η ιδιαίτερη μέθοδος παραγωγής ή οι τεχνικές λύσεις που εφαρμόζει ο προσφέρων ή ασυνήθιστα ευνοϊκές συνθήκες στη διάθεσή του, ενδέχεται να δικαιολογούν το κόστος. Ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις, μπορεί να καταστεί εμφανές από τις έρευνες ότι το ασυνήθιστα χαμηλό κόστος οφείλεται στο γεγονός ότι η προσφορά δεν συμμορφώνεται με την ισχύουσα εθνική, ενωσιακή ή διεθνή περιβαλλοντική νομοθεσία – για παράδειγμα, επειδή ορισμένα εξαρτήματα ή υλικά έχουν παράνομη προέλευση.

Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι αναθέτουσες αρχές **υποχρεούνται** να απορρίπτουν την ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά¹⁰⁰.

⁹⁹ Η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνιστά να χρησιμοποιείται, κατά γενικό κανόνα, κοινωνικό προεξοφλητικό επιτόκιο 5 % ως τιμή αναφοράς στα κράτη μέλη του Ταμείου Συνοχής (Βουλγαρία, Ελλάδα, Εσθονία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχική Δημοκρατία) και 3 % στα λοιπά κράτη μέλη (Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Λουξεμβούργο, Σουηδία, Φινλανδία).

¹⁰⁰ Άρθρο 69 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 84 παράγραφος 3 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Κεφάλαιο 6 – Όροι εκτέλεσης της σύμβασης

Σύνοψη

- Οι όροι της σύμβασης μπορούν να αφορούν τη συνεκτίμηση περιβαλλοντικών θεμάτων στο στάδιο της εκτέλεσης. Πρέπει να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να γνωστοποιούνται εκ των προτέρων.
- Μπορείτε να διευκρινίσετε ότι τα προϊόντα πρέπει να παρασχεθούν ή οι υπηρεσίες/τα έργα να πραγματοποιηθούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις στο περιβάλλον και ότι οι περιβαλλοντικές επιδόσεις μπορούν να συνδέονται με κυρώσεις ή κίνητρα βάσει της σύμβασης.
- Η συμμόρφωση με τους όρους της σύμβασης θα πρέπει να παρακολουθείται με προσοχή κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης, ενώ στο κείμενο της σύμβασης πρέπει να γίνεται σαφώς λόγος για την ευθύνη συμμόρφωσης και υποβολής εκθέσεων. Για την αποτροπή των αθετήσεων των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων, η σύμβαση πρέπει να προβλέπει κατάλληλες κυρώσεις.
- Οι υπεργολάβοι πρέπει επίσης να είναι υπόλογοι για τις περιβαλλοντικές πτυχές των εργασιών που εκτελούν. Εάν είναι συνυπεύθυνοι με τον κύριο εργολάβο, αυτή η από κοινού ευθύνη πρέπει να επεκτείνεται ώστε να καλύπτει τη συμμόρφωση με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία. Μπορείτε να ζητήσετε την αντικατάσταση υπεργολάβου ο οποίος δεν συμμορφώνεται με την εν λόγω νομοθεσία.
- Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή περιβαλλοντικών απαιτήσεων που αποτελούν ουσιαστική τροποποίηση της αρχικής σύμβασης, ήτοι παράνομη μεταβολή.

6.1. Κανόνες που διέπουν τους όρους της σύμβασης

Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης χρησιμοποιούνται για τον καθορισμό του τρόπου εκτέλεσης της σύμβασης. Περιβαλλοντικές πτυχές μπορούν να περιλαμβάνονται στους όρους εκτέλεσης της σύμβασης, εφόσον δημοσιεύονται στην προκήρυξη διαγωνισμού ή στα έγγραφα της προμήθειας και συνδέονται με το αντικείμενο της σύμβασης¹⁰¹.

Τυχόν ειδικές περιβαλλοντικές προϋποθέσεις πρέπει να επισημαίνονται εκ των προτέρων, ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι εταιρείες γνωρίζουν τις υποχρεώσεις αυτές και μπορούν να τις περιλάβουν στην τιμή των προσφορών τους. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να προβλέψει τον αποκλεισμό οικονομικών φορέων σε περίπτωση μη συγκατάθεσής τους με τους όρους της σύμβασης. Όταν επισημαίνονται τέτοιες υποχρεωτικές προϋποθέσεις, είναι σημαντικό να

¹⁰¹ Άρθρο 70 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 87 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

εφαρμόζονται σε όλους τους προσφέροντες όπως προβλέπεται στα έγγραφα της προμήθειας¹⁰².

Οι τροποποιήσεις μπορεί να είναι σημαντικές στις ΠΔΣ, για παράδειγμα εάν επιθυμείτε να μεταβείτε σε ένα πιο βιώσιμο πρότυπο για ένα προϊόν ή μια υπηρεσία εν μέσω ανατεθείσας σύμβασης ή εάν υπάρχει πρόβλεψη για πρόσθετες πληρωμές, όταν μειώνονται τα απόβλητα ή βελτιώνεται η ενεργειακή απόδοση. Μην ξεχνάτε ότι οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν συγκεκριμένους κανόνες όσον αφορά την τροποποίηση των συμβάσεων μετά την ανάθεσή τους και, επομένως, οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να προβλέπουν τις αλλαγές εκ των προτέρων, όπου είναι εφικτό, και να καταρτίζουν τα έγγραφα ανάλογα¹⁰³. Οι όροι της σύμβασης μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν ειδικές δεσμεύσεις που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης (π.χ. επιβολή της συμμόρφωσης με τα επίπεδα περιβαλλοντικών επιδόσεων που προτείνονται στην προσφορά και αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο των κριτηρίων ανάθεσης).

Ένας τρόπος για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο είναι η παροχή ενός σχεδίου συμβατικών όρων με τίτλους οι οποίοι να καλύπτουν τις διάφορες περιβαλλοντικές πτυχές που αναμένεται να ανακύψουν κατά την εκτέλεση της σύμβασης, παρέχοντας τη δυνατότητα στους προσφέροντες να προτείνουν συγκεκριμένα επίπεδα επιδόσεων για κάθε τίτλο. Για παράδειγμα, σε μια σύμβαση τροφοδοσίας μπορεί να θέλετε να εξετάσετε την προμήθεια βιώσιμων και βιολογικών τροφίμων, τη μείωση των συσκευασιών και των απορριμμάτων, καθώς και τη χρήση εξοπλισμού και μεθόδων αποδοτικών όσον αφορά τη χρήση ενέργειας και ύδατος για την παρασκευή των τροφίμων. Μπορείτε να ζητήσετε από τους προσφέροντες να δεσμευθούν όσον αφορά την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων για καθέναν από τους τίτλους, οι οποίοι θα αξιολογηθούν βάσει των κριτηρίων ανάθεσης και θα περιληφθούν στην τελική σύμβαση με τον επιλεγέντα προσφέροντα.

Βιώσιμη προμήθεια ειδών γραφείου στο Βέλγιο

Το 2013 ο Δήμος της Γάνδης προκήρυξε διαγωνισμό για νέα τετραετή συμφωνία-πλαίσιο για την προμήθεια χαρτιού και ειδών γραφείου. Όλα τα προϊόντα της προκήρυξης περιλάμβαναν πράσινα κριτήρια και τεχνικές προδιαγραφές. Οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης περιλάμβαναν απαίτηση μείωσης των παραδόσεων κατά 85 % (από καθημερινά σε μία ή δύο φορές τον μήνα). Επιπλέον βαθμοί απονέμονταν επίσης για οικολογικότερες λύσεις, με αποτέλεσμα την πρόταση βιώσιμων λύσεων συσκευασίας στις προσφορές. Ο διαγωνισμός πέτυχε χαμηλότερες εκπομπές CO₂ με τη μείωση της συχνότητας των παραδόσεων και τις νέες επιλογές συσκευασίας.

«Ένα απλό μέτρο μπορεί να έχει μεγάλο αντίκτυπο. Εφαρμόζουμε πλέον συστηματικά τη μειωμένη συχνότητα παράδοσης στις βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις». Aline De Tremerie, διευθύντρια τμήματα βιώσιμων αγορών

¹⁰² Υπόθεση C-336/12 *Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser κατά Manova A/S* («Manova»), σκέψη 40, και υπόθεση C-561/12 *Nordecon AS και Ramboll Eesti AS κατά Rahandusministeerium* («Nordecon») σκέψεις 37-38.

¹⁰³ Άρθρο 72 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 89 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ. Οι τροποποιήσεις των συμβάσεων επιτρέπονται, μεταξύ άλλων, όταν προβλέπονται στα έγγραφα της αρχικής προμήθειας με τη μορφή σαφών, ακριβών και ρητών ρητρών αναθεώρησης, οι οποίες δεν μεταβάλλουν τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου.

6.2. Όροι εκτέλεσης της σύμβασης για την προμήθεια αγαθών

Για τις συμβάσεις προμήθειας, οι περιβαλλοντικοί όροι ενδέχεται να περιλαμβάνονται στους όρους παράδοσης. Στη συνέχεια παρατίθενται μερικοί απλοί τρόποι βελτίωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της σύμβασης:

- Παράδοση του προϊόντος στην κατάλληλη ποσότητα. Συνήθως πρόκειται για παραδόσεις μεγάλων ποσοτήτων, καθώς έτσι αυξάνεται η περιβαλλοντική απόδοση όσον αφορά τις επιπτώσεις της μεταφοράς ανά τεμάχιο σε σχέση με τη συχνότερη παράδοση μικρότερων ποσοτήτων. Ο καθορισμός μέγιστου αριθμού παραδόσεων ανά εβδομάδα ή ανά μήνα είναι ένας τρόπος επίτευξης του ίδιου αποτελέσματος.
- Απαίτηση παράδοσης των προϊόντων εκτός των ωρών αιχμής της κυκλοφορίας με στόχο την ελαχιστοποίηση της συμβολής των παραδόσεων στην κυκλοφοριακή συμφόρηση.
- Υποχρέωση του προμηθευτή να ανακτά (και να ανακυκλώνει ή να χρησιμοποιεί εκ νέου) οποιαδήποτε συσκευασία συνοδεύει το προϊόν – στην περίπτωση αυτή υπάρχει διπλό όφελος: συγκεντρώνονται οι συσκευασίες πριν από την επαναχρησιμοποίηση ή την ανακύκλωσή τους και παροτρύνεται ο προμηθευτής να μειώσει τις περιττές συσκευασίες.
- Υποχρέωση του προμηθευτή να υποβάλλει τακτικά στοιχεία σχετικά με τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου που συνεπάγεται η παράδοση του προϊόντος και να αναφέρει τα μέτρα που λαμβάνει για τη μείωση των εκπομπών αυτών κατά τη διάρκεια της σύμβασης (η τελευταία υποχρέωση δεν θα εφαρμόζεται σε συμβάσεις εφάπαξ προμήθειας).

Εάν έχετε συμπεριλάβει στις προδιαγραφές σας συγκεκριμένα υλικά ή διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής, τα στοιχεία αυτά μπορούν να ενσωματωθούν και στους συμβατικούς όρους των συμβάσεων προμηθειών σας. Για παράδειγμα, σε σύμβαση για προϊόντα χαρτιού, η σύμβαση μπορεί να προσδιορίζει ότι αυτά θα παραχθούν με διεργασίες «στοιχειώδους ή πλήρους αφαίρεσης του χλωρίου».

Οι συμβάσεις προμηθειών περιλαμβάνουν συχνά κάποια στοιχεία υπηρεσιών ή έργων (π.χ. επιλογή θέσης, εγκατάσταση ή συντήρηση) για τα οποία ενδέχεται να ενδείκνυνται οι όροι που περιγράφονται στη συνέχεια).

6.3. Όροι εκτέλεσης της σύμβασεων έργων ή παροχής υπηρεσιών

Στη συνέχεια παρατίθενται παραδείγματα ενδεχόμενων όρων εκτέλεσης για συμβάσεις έργων ή παροχής υπηρεσιών:

Τρόπος παροχής της υπηρεσίας ή εκτέλεσης του έργου:

- Εφαρμογή ειδικών μέτρων περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπου ενδείκνυται σύμφωνα με σύστημα πιστοποιημένο από τρίτο φορέα, όπως το EMAS ή το ISO 14001.
- Αναφορά κάθε περιβαλλοντικού ζητήματος που ανακύπτει κατά την εκτέλεση της σύμβασης και λήψη μέτρων για την αντιμετώπισή του, π.χ. διαρροή ή χρήση επικίνδυνων ουσιών.
- Αποδοτική χρήση πόρων, όπως ηλεκτρική ενέργεια και νερό, σε εργοτάξια.
- Χρήση δεικτών δοσομέτρησης με στόχο την εξασφάλιση της χρήσης των ενδεδειγμένων ποσοτήτων προϊόντων καθαρισμού κ.λπ.

Κατάρτιση του προσωπικού του αναδόχου:

- Κατάρτιση του προσωπικού σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εργασίας του και την περιβαλλοντική πολιτική της αρχής στα κτίρια της οποίας πρόκειται να εργαστούν.
- Κατάρτιση των οδηγών σε τεχνικές οικολογικής οδήγησης για τη μείωση των εκπομπών και την εξοικονόμηση καυσίμων.

Μεταφορά προϊόντων και εργαλείων στο χώρο των εργασιών:

- Παράδοση των προϊόντων στον χώρο εργασίας σε συμπυκνωμένη μορφή και αραίωσή τους σε μεταγενέστερο στάδιο.
- Χρήση κιβωτίων ή συσκευασίας πολλαπλών χρήσεων για τη μεταφορά των προϊόντων.
- Μείωση των εκπομπών CO₂ ή άλλων αερίων του θερμοκηπίου που συνδέονται με τις μεταφορές.

Διάθεση χρησιμοποιημένων προϊόντων και υλικών συσκευασίας:

- Ανάκτηση προϊόντων ή υλικών συσκευασίας για εκ νέου χρήση, ανακύκλωση ή κατάλληλη διάθεση από τον ανάδοχο.

Τοσκάνη: περιβαλλοντική απόδοση στις συμβατικές ρήτρες

Σε ανατεθείσα σύμβαση για υπηρεσίες καθαρισμού, ο Οργανισμός Προστασίας Περιβάλλοντος της Τοσκάνης (ARPAT) συμπεριέλαβε όρο που υποχρέωνε τον επιτυχόντα ανάδοχο να εφαρμόσει ένα άτυπο σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης για την παρεχόμενη υπηρεσία. Ο ανάδοχος όφειλε να διεκπεραιώσει τα εξής τρία στάδια: 1) διενέργεια αρχικής περιβαλλοντικής επισκόπησης της υπηρεσίας, 2) δρομολόγηση περιβαλλοντικού προγράμματος, 3) ανάληψη δράσης για την παρακολούθηση του προγράμματος.

Ο ανάδοχος όφειλε να παρέχει δεδομένα σχετικά με τον όγκο των χρησιμοποιηθέντων προϊόντων (σε εξαμηνιαία βάση), για να εξασφαλιστεί η μείωση των χρησιμοποιηθέντων προϊόντων κατά συγκεκριμένο ποσοστό ετησίως, διασφαλίζοντας παράλληλα τη διατήρηση της ποιότητας της υπηρεσίας μέσω της διενέργειας τακτικών ποιοτικών ελέγχων. Οι απαιτήσεις περιλάμβαναν επίσης την κατάρτιση του προσωπικού σχετικά με τις βιώσιμες τεχνικές καθαρισμού.

- Στόχοι για τη μείωση των αποβλήτων που καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων.

6.4 Παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Η προσθήκη συμβατικών όρων περιβαλλοντικού χαρακτήρα είναι αποτελεσματική μόνο εφόσον παρακολουθείται δεόντως η σχετική συμμόρφωση. Μπορούν να εφαρμοστούν διάφορα είδη παρακολούθησης της συμμόρφωσης με τη σύμβαση:

- Μπορείτε να ζητήσετε από τον προμηθευτή προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία της συμμόρφωσής του.
- Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να διενεργήσει επιτόπιους ελέγχους.
- Η παρακολούθηση της συμμόρφωσης μπορεί να ανατεθεί με σύμβαση σε τρίτο φορέα.

Στη σύμβαση θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνονται ενδεδειγμένες κυρώσεις για έλλειψη συμμόρφωσης ή επιβραβεύσεις για τις καλές επιδόσεις. Για παράδειγμα, πολλές αναθέτουσες αρχές προβλέπουν βασικούς δείκτες επιδόσεων σε συμβάσεις, οι οποίοι μπορούν να σχετίζονται με το δικαίωμα του αναδόχου να απαιτήσει την πληρωμή του. Καθώς οι καλές επιδόσεις σε περιβαλλοντικά θέματα συμβάλλουν επίσης στη δημιουργία της καλής φήμης ενός αναδόχου, τα κίνητρα μπορούν να έχουν τη μορφή θετικής διαφήμισης η οποία υπογραμμίζει το γεγονός αυτό στο κοινό και σε άλλες αναθέτουσες αρχές.

Παρακολούθηση της συμμόρφωσης σχετικά με τις εκπομπές CO₂ στη Λετονία

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Λετονίας αναθέτει συμβάσεις βιώσιμων κατασκευών αξίας περίπου 50 εκατ. ευρώ ετησίως βάσει του χρηματοδοτικού μέσου για την κλιματική αλλαγή (CCFI). Χορηγείται χρηματοδότηση σε ανταγωνιστική βάση και οι αιτούντες μπορούν να επιλέξουν κριτήρια ΠΔΣ από μια λίστα ελέγχου για να λάβουν επιπλέον βαθμούς στο στάδιο της αξιολόγησης της εφαρμογής του έργου. Έπειτα, τα κριτήρια αυτά γίνονται νομικώς δεσμευτικά για τον δικαιούχο και αποτελούν προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση. Για όλα τα έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του CCFI ισχύει περίοδος παρακολούθησης διάρκειας πέντε ετών μετά την ολοκλήρωσή τους. Εάν από την παρακολούθηση του έργου κατά το πρώτο και δεύτερο έτος προκύψει έλλειψη συμμόρφωσης με το ποσοστό μείωσης των εκπομπών CO₂, ο δικαιούχος οφείλει να καταθέσει σχέδιο αποκατάστασης και να το εφαρμόσει χρηματοδοτώντας το με ίδιους πόρους. Εάν εξακολουθήσει η έλλειψη συμμόρφωσης των αποτελεσμάτων του έργου, οι πόροι του CCFI που εκχωρήθηκαν στο έργο μπορεί να θεωρηθούν μη επιλέξιμοι και να ζητηθεί η επιστροφή τους.

Οι βασικοί δείκτες επιδόσεων ή άλλες μορφές παρακολούθησης της συμμόρφωσης με περιβαλλοντικές δεσμεύσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τον χρόνο και τους πόρους που θα απαιτηθούν για την εφαρμογή τους στην πράξη. Μπορεί να είναι προτιμότερο να περιληφθεί μικρότερος αριθμός τέτοιων δεικτών οι οποίοι μπορούν να επιβληθούν ουσιαστικά, εάν δεν είναι ρεαλιστική η παρακολούθηση μεγάλου καταλόγου δεσμεύσεων. Οι βασικοί δείκτες επιδόσεων πρέπει να υπερβαίνουν πάντοτε τη βασική συμμόρφωση με την περιβαλλοντική νομοθεσία ή άλλες υποχρεώσεις τις οποίες ο ανάδοχος οφείλει να εκπληρώσει σε κάθε περίπτωση.

6.4.1 Παρακολούθηση υπεργολάβων

Εάν η σύμβαση περιέχει στοιχεία υπεργολαβίας, θα πρέπει να διασφαλίσετε την επιβολή των δεσμεύσεων ΠΔΣ σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού και τη σαφή απόδοση ευθύνης. Οι οδηγίες του 2014 προβλέπουν νέες ευκαιρίες εποπτείας των ρυθμίσεων υπεργολαβίας, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας:

- απαίτησης από κοινού ευθύνης του κύριου εργολάβου και των υπεργολάβων για τη συμμόρφωση με τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις, εφόσον κάτι τέτοιο προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία¹⁰⁴· και
- απαίτησης της αντικατάστασης υπεργολάβου, εάν η συμμόρφωσή του με τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις δεν μπορεί να επαληθευτεί¹⁰⁵.

Στις συμβάσεις έργων και υπηρεσιών που εκτελούνται σε εγκατάσταση υπό την άμεση εποπτεία αναθέτουσας αρχής, ο κύριος εργολάβος οφείλει να παρέχει στοιχεία για όλους τους υπεργολάβους και να τηρεί τις πληροφορίες αυτές επικαιροποιημένες σε περίπτωση αλλαγών¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Άρθρο 71 παράγραφος 6 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 87 παράγραφος 6 στοιχείο α) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

¹⁰⁵ Άρθρο 71 παράγραφος 6 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 87 παράγραφος 6 στοιχείο β) της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

¹⁰⁶ Άρθρο 71 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 87 παράγραφος 5 της οδηγίας 2014/25/ΕΕ.

Κεφάλαιο 7 – Κυριότεροι τομείς εφαρμογής των ΠΔΣ

Η ενότητα αυτή παρέχει γενική επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο μπορείτε να διαχειριστείτε τέσσερις σημαντικές κατηγορίες προμηθειών μέσω των ΠΔΣ – κτίρια γραφείων, τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης, οχήματα και προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια. Οι τομείς αυτοί επιλέχθηκαν σύμφωνα με τα κριτήρια που αναφέρονται στο πρώτο κεφάλαιο, δηλαδή τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, τη δημοσιονομική σημασία τους, το δυναμικό επίδρασης στην αγορά, καθώς και τη διαθεσιμότητα φιλικών προς το περιβάλλον λύσεων. Οι προσεγγίσεις που παρουσιάζονται βασίζονται κυρίως στα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ¹⁰⁷.

7.1 Κτίρια

Δεδομένης της σπουδαιότητας αυτού του τομέα για το περιβάλλον, την οικονομία και την κοινωνία, πολλές δημόσιες αρχές έχουν δεσμευθεί να προωθήσουν τις βιωσιμότερες κατασκευές. Οι κυριότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις αφορούν τη χρήση των κτιρίων και ιδιαίτερα την κατανάλωση ενέργειας. Άλλοι σημαντικοί παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι τα κατασκευαστικά υλικά, η ποιότητα του αέρα εντός του κτιρίου, η κατανάλωση ύδατος, οι επιπτώσεις στην κυκλοφορία και τη χρήση των γαιών και η παραγωγή αποβλήτων κατά τη διάρκεια των κατασκευαστικών έργων.

Τα κτίρια είναι εξαιρετικά πολύπλοκα συστήματα που αποτελούνται από πολυάριθμα κατασκευαστικά στοιχεία, τα οποία στο σύνολό τους επηρεάζουν την γενική απόδοση του οικοδομήματος. Οι προσεγγίσεις των ΠΔΣ στοχεύουν κατά κανόνα στη συνεκτίμηση τόσο του συνολικού αντικτύπου ενός κτιρίου όσο και των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών των επιμέρους στοιχείων του. Η χρήση ειδικού εργαλείου περιβαλλοντικής αξιολόγησης μπορεί να αποβεί πολύ χρήσιμη για να αποκτήσετε συνολική εικόνα¹⁰⁸.

¹⁰⁷ http://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm

¹⁰⁸ Μερικά παραδείγματα τέτοιων εργαλείων: LEED, BREEAM και klima:aktiv. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των εργαλείων περιβαλλοντικής αξιολόγησης στην ανάθεση έργων ανακαίνισης κτιρίων είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση <http://www.sci-network.eu>.

7.1.1 Προσέγγιση ΠΔΣ

Τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ αφορούν συγκεκριμένα τα κτίρια γραφείων (υπάρχουν πρόσθετα κριτήρια για συστατικά στοιχεία των κτιρίων, όπως η μόνωση και τα εξαρτήματα) και καλύπτουν τις ακόλουθες πτυχές:

- Ένταξη κριτηρίων επιλογής για διαχειριστές έργων, αρχιτέκτονες και μηχανικούς σχετικά με την πείρα τους στη μελέτη βιώσιμων κτιρίων και για αναδόχους σχετικά με την εφαρμογή βελτιωμένων μελετών και προδιαγραφών.
- Προσδιορισμός ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης πέραν των απαιτήσεων της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων¹⁰⁹.
- Ένταξη μέτρων για τη βελτίωση και τη διασφάλιση υψηλών επιδόσεων σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης. Πιθανή απονομή επιπλέον βαθμών κατά την ανάθεση συμβάσεων για επιδόσεις που υπερβαίνουν τις ελάχιστες απαιτήσεις.

Βιώσιμο νέο νοσοκομείο στη Βιέννη

Η κατασκευή του νέου νοσοκομείου Vienna North θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τον Χάρτη Βιωσιμότητας, ο οποίος θα εφαρμοστεί σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων και κατασκευής, καθώς επίσης και για την παρακολούθηση των επιδόσεων μετά το πέρας των εργασιών. Ο χάρτης καθορίζει φιλόδοξες προϋποθέσεις συμπεριλαμβανομένων όσων σχετίζονται με τη συνολική ζήτηση ενέργειας, την προστασία του περιβάλλοντος στον χώρο των εργασιών, την ποιότητα του αέρα στους εσωτερικούς χώρους, την προσβασιμότητα, την ευέλικτη χρήση, τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τα απόβλητα και τον θόρυβο κατά τη διάρκεια των εργασιών.

- Όταν προσδιορίζονται τα υλικά, προσθήκη κριτηρίων για τη μείωση των σύμφυτων περιβαλλοντικών επιπτώσεων τους και της χρήσης των πόρων (μπορούν να βασίζονται σε αξιολόγηση του κύκλου ζωής).
- Προτίμηση μελετών που περιλαμβάνουν συστήματα υψηλής απόδοσης ή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Απόδοση βαρύτητας στην ποιότητα του αέρα εσωτερικών χώρων, στον φυσικό φωτισμό, στις άνετες θερμοκρασίες εργασίας και στον κατάλληλο αερισμό.
- Απαίτηση χρήσης διατάξεων εξοικονόμησης ύδατος (χωριστά κριτήρια ΠΔΣ υπάρχουν για τις βρύσες κουζίνας και μπάνιου καθώς και τα αποχωρητήρια και ουρητήρια). Εγκατάσταση υλικών και ηλεκτρονικών συστημάτων για την υποστήριξη της συνεχούς ελαχιστοποίησης της χρήσης ενέργειας και ύδατος και των αποβλήτων από τους διαχειριστές και τους χρήστες των εγκαταστάσεων.

¹⁰⁹ Η οδηγία 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (αναδιατύπωση) καθιστά υποχρεωτικά ορισμένα ελάχιστα πρότυπα περιβαλλοντικής απόδοσης για όλα τα νέα κτίρια και τις ανακαινίσεις μεγάλης κλίμακας από το 2013 και έπειτα.

- Προσθήκη συμβατικών όρων που σχετίζονται με την εγκατάσταση και τη θέση σε λειτουργία ενεργειακών συστημάτων, τη διαχείριση αποβλήτων και υλικών και την παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα εσωτερικών χώρων.
- Ανάθεση στους αναδόχους συμβατικής ευθύνης για την κατάρτιση των χρηστών του κτιρίου σχετικά με τη βιώσιμη χρήση ενέργειας και, εάν έχουν συνεχή ευθύνη, για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των ενεργειακών επιδόσεων για αρκετά έτη μετά την κατασκευή.

7.2 Τρόφιμα και υπηρεσίες εστίασης

Ο δημόσιος τομέας είναι υπεύθυνος για την προμήθεια μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων και ποτών κάθε χρόνο για γεύματα σε σχολεία, νοσοκομεία ή σωφρονιστικά ιδρύματα, κυλικεία προσωπικού ή τροφοδοσία σε συνεδριάσεις και εκδηλώσεις. Η γεωργία είναι σημαντικός τομέας της ευρωπαϊκής οικονομίας και έχει αυξημένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα όσον αφορά τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, την υποβάθμιση του εδάφους και των υδάτων, την βιοποικιλότητα και τα απόβλητα. Στο αποτύπωμα αυτό συμβάλλουν σημαντικά η μεταφορά, η συσκευασία και η αποθήκευση των τροφίμων.

Πολλοί καταναλωτές επιμένουν σε πιο βιώσιμες επιλογές όταν αγοράζουν τρόφιμα και ο δημόσιος τομέας δεν αποτελεί εξαίρεση. Η βιολογική παραγωγή, η επιλογή πιο βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων και η μείωση των απορριμμάτων τροφίμων και συσκευασίας μπορούν να συμβάλουν αισθητά με μετρήσιμο τρόπο. Για παράδειγμα, εκτιμάται ότι τα απορρίμματα τροφίμων αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον 170 εκατομμύρια τόνους ισοδυνάμου CO₂ κάθε χρόνο, ήτοι το ισοδύναμο των εκπομπών χώρας με το μέγεθος της Ρουμανίας ή των Κάτω Χωρών¹¹⁰.

Βιώσιμα τρόφιμα στο Malmö, Σουηδία

Στόχος του Malmö είναι η διάθεση αποκλειστικά βιολογικών τροφίμων σε όλες τις δημόσιες εγκαταστάσεις εστίασης έως το 2020. Σε μια πιλοτική διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων για το σχολείο της περιοχής Djurpadal καθορίστηκαν ορισμένες απαιτήσεις: τα βιολογικά προϊόντα έπρεπε να περιλαμβάνονται στον κατάλογο των προϊόντων και οι παραδόσεις έπρεπε να γίνονται μία φορά την εβδομάδα με οχήματα που συμμορφώνονται με τα κριτήρια του δήμου σχετικά με τη βιωσιμότητα των μεταφορών. Στο τέλος του πιλοτικού προγράμματος, το 97 % των τροφίμων που σερβίρονταν στο κυλικείο ήταν βιολογικά. Οι επιπτώσεις στον προϋπολογισμό ελαχιστοποιήθηκαν λόγω της μεταστροφής από τα προϊόντα κρέατος στα λαχανικά εποχής.

¹¹⁰ Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010) *Preparatory Study on Food Waste Across the EU-27*. Διατίθεται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/environment/archives/eussd/pdf/bio_foodwaste_report.pdf

7.2.1 Προσέγγιση ΠΔΣ

- Καθορισμός ελάχιστου ποσοστού τροφίμων από βιολογική παραγωγή¹¹¹. Απονομή επιπλέον βαθμών κατά το στάδιο της ανάθεσης για ποσοστά που υπερβαίνουν την ελάχιστη απαίτηση.
- Καθορισμός ελάχιστων ποσοστών και/ή απονομή βαθμών για τη χρήση οπωροκηπευτικών εποχής.
- Προσθήκη συμβατικών όρων για την ελαχιστοποίηση των απορριμμάτων τροφίμων και των αποβλήτων από τις συσκευασίες των τροφίμων.
- Εφαρμογή κριτηρίων επιλογής για τις μονάδες εστίασης που εφαρμόζουν κατάλληλα μέτρα περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως κατάρτιση του προσωπικού.

Βιολογικά τρόφιμα για σχολεία στη Γαλλία

Ο Δήμος του Lens απαίτησε τη βιολογική προέλευση του 20 % των τροφίμων που παρέχονται σε υπηρεσίες τροφοδοσίας σχολείων. Τα παρεχόμενα τρόφιμα έπρεπε να διαθέτουν πιστοποίηση της βιολογικής προέλευσής τους. Οι πάροχοι υπηρεσιών υποχρεούνταν να διασφαλίσουν την ιχνηλασιμότητα με όρους εκτέλεσης της σύμβασης, οι οποίοι προέβλεπαν επίσης πρόστιμα για τη μη παροχή πληροφοριών σχετικά με τις μεθόδους παραγωγής και την ιχνηλασιμότητα των προϊόντων κατόπιν αιτήματος. Ο διαγωνισμός αυτός υπήρξε επωφελής για την ανθρώπινη και την οικολογική υγεία και συνέβαλε στην προώθηση και στην αύξηση της ζήτησης για βιολογικά τρόφιμα.

Σημείωση: Το 2016 πρόκειται να δημοσιευθούν νέα κριτήρια ΠΔΣ της ΕΕ για τα τρόφιμα και τις υπηρεσίες εστίασης.

7.3 Οχήματα οδικής μεταφοράς

Ο τομέας των μεταφορών ευθύνεται για περίπου 25 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ, οι δε οδικές μεταφορές αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των εν λόγω εκπομπών¹¹². Παρότι τα οχήματα είναι περισσότερο αποδοτικά όσον αφορά την κατανάλωση καυσίμων και πιο καθαρά, ο όγκος των μεταφορών συνεχίζει να αυξάνεται και η ατμοσφαιρική ρύπανση και άλλες επιπτώσεις αποτελούν σοβαρό πρόβλημα σε πολλές περιοχές της Ευρώπης. Υπάρχουν πολλοί τρόποι μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της ιδιοκτησίας και της χρήσης οχημάτων, από τα ηλεκτρικά οχήματα και τα οχήματα που

Πράσινα οχήματα στη Σλοβενία

Ο Οργανισμός Δημόσιων Συμβάσεων της Σλοβενίας προκήρυξε διαγωνισμό για την προμήθεια οχημάτων οδικής μεταφοράς, προσδιορίζοντας ότι όλα τα οχήματα πρέπει να πληρούν το πιο πρόσφατο πρότυπο εκπομπών Euro, ή άλλο ισοδύναμο, και να μην υπερβαίνουν ορισμένα μέγιστα επίπεδα εκπομπών CO₂. Τα κριτήρια ανάθεσης απέδιδαν υψηλό συντελεστή στάθμισης στη λειτουργική κοστολόγηση του κύκλου ζωής (KKZ). Η προσέγγιση και η προδιαγραφή ΚΚΖ οδήγησαν τους προσφέροντες να υποβάλουν προσφορές για οχήματα με χαμηλότερες εκπομπές CO₂. Η μείωση των εκπομπών CO₂ κυμάνθηκε από 3g/km έως 45 g/km ανά όχημα, ανάλογα με την παρτίδα.

¹¹¹ Στην ΕΕ, για να διατεθεί ένα προϊόν διατροφής στο εμπόριο ως βιολογικό πρέπει να συμμορφώνεται με ορισμένες απαιτήσεις και να είναι πιστοποιημένο από εγκεκριμένο ελεγκτικό φορέα. Οι απαιτήσεις αυτές καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) 834/2007 του Συμβουλίου για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων.

¹¹² Πηγή: http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/index_en.htm

κινούνται με εναλλακτικά καύσιμα έως την από κοινού χρήση αυτοκινήτων και την ενθάρρυνση της χρήσης άλλων τρόπων μεταφοράς.

Ο δημόσιος τομέας μπορεί να επιτύχει σημαντική εξοικονόμηση κόστους μέσω της απόδοσης των καυσίμων, ενώ υπάρχουν επίσης φορολογικά οφέλη και οφέλη για την υγεία εάν υιοθετηθούν αυτές οι εναλλακτικές λύσεις. Επιπλέον των στόλων οχημάτων, ο δημόσιος τομέας είναι υπεύθυνος για μεγάλο αριθμό λεωφορείων, οχημάτων έκτακτης ανάγκης και φορτηγών συλλογής απορριμμάτων, οχήματα για τα οποία έχουν αναπτυχθεί ειδικές προσεγγίσεις ΠΔΣ.

7.3.1 Προσέγγιση ΠΔΣ

- Επανεξέταση των αναγκών του στόλου σας, ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσον είναι εφικτό να μειωθεί ο αριθμός και/ή το μέγεθος των οχημάτων και να δοθεί προτεραιότητα στην αντικατάσταση παλαιότερων οχημάτων που προκαλούν σοβαρή ρύπανση.
- Προσδιορισμός οχημάτων με τις χαμηλότερες δυνατές εκπομπές CO₂ για την κατηγορία και το μέγεθός τους¹¹³ και τα οποία πληρούν τα πιο πρόσφατα πρότυπα EURO όσον αφορά τις εκπομπές σωματιδίων και NOx.
- Παρότρυνση χρήσης οχημάτων που κινούνται με εναλλακτικά καύσιμα και ηλεκτρικών ή υβριδικών επιλογών.
- Μείωση της κατανάλωσης καυσίμων μέσω οικολογικής οδήγησης, συστημάτων παρακολούθησης της πίεσης των ελαστικών και δεικτών αλλαγής ταχύτητας, της χρήσης λιπαντικών χαμηλού ιξώδους και ελαστικών χαμηλής αντίστασης τριβής κύλισης.
- Προμήθεια οχημάτων με συστήματα κλιματισμού με ψυκτικά υγρά χαμηλού GWP (δυναμικό υπερθέρμανσης του πλανήτη).
- Προμήθεια φιλικών προς το περιβάλλον ελαστικών και αναγεννημένων λιπαντικών ελαίων και διασφάλιση της ορθής συλλογής και διαχείρισης χρησιμοποιημένων λιπαντικών ελαίων και ελαστικών.

Υπηρεσία πράσινου λεωφορείου στο Reading

Το 2012, το Δημοτικό Συμβούλιο του Reading διεξήγαγε διαγωνισμό για την ανάθεση σύμβασης υπηρεσίας λεωφορείων. Η πρόσκληση προς τους οικονομικούς φορείς να υποβάλουν προσφορές για την σύμβαση παροχής υπηρεσιών περιλάμβανε κριτήρια βαθμολογίας τα οποία ενθάρρυναν καινοτόμες λύσεις, συμπεριλαμβανομένων βελτιωμένων καθεστώτων εκπομπών. Τα κριτήρια ανάθεσης συνοδεύονταν από συντελεστή στάθμισης 75 % για την ποιότητα και 25 % για την τιμή. Τα πιο πρόσφατα πρότυπα εκπομπών Euro, τα περιβαλλοντικά ζητήματα και η καινοτομία αντιπροσώπευαν το 8,6 % των συνολικών βαθμών που απονέμονταν για την ποιότητα. Ο επιλεγείς προσφέρων εκτελεί την υπηρεσία, η οποία μετονομάστηκε *greenwave*, με τη χρήση λεωφορείων που κινούνται με πεπιεσμένο φυσικό αέριο (CNG) με βιομεθάνιο προερχόμενο από γεωργικές πηγές. Οι εκπομπές οξειδίων του αζώτου (NOx) των λεωφορείων που κινούνται με βιομεθάνιο είναι κατά 30 % έως 50 % χαμηλότερες από εκείνες των ντιζελοκίνητων λεωφορείων Euro V, με πρόσθετα οφέλη όσον αφορά τη μείωση του θορύβου.

«Η σύμβαση ανατέθηκε στην εταιρεία [που] προσέφερε την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά και αυτή περιλάμβανε την εκτέλεση της υπηρεσίας με λεωφορεία που κινούνται με CNG.»
Stephen Wise, Δημοτικό Συμβούλιο του Reading

¹¹³ Μπορείτε να ελέγξετε τις εκπομπές CO₂ διαθέσιμων μοντέλων οχημάτων στην πύλη επικοινωνίας για τα καθαρά οχήματα (www.cleanvehicle.eu).

- Εφαρμογή κοστολόγησης του κύκλου ζωής, λαμβανομένου υπόψη του κόστους των περιβαλλοντικών εξωτερικών επιδράσεων, για τη σύγκριση του πραγματικού κόστους διαφόρων οχημάτων¹¹⁴.

7.4 Προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια

Οι περισσότερες δημόσιες αρχές προμηθεύονται ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτές, φωτισμό και άλλα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια. Πολλές είναι επίσης υπεύθυνες για την αγορά πιο εξειδικευμένων ειδών, όπως ιατρικού εξοπλισμού. Τα ηλεκτρονικά και ηλεκτρικά είδη έχουν έντονο περιβαλλοντικό αποτύπωμα λόγω των πρώτων υλών που χρησιμοποιούν και της ενέργειας που καταναλώνουν, καθώς και της διάθεσης στο τέλος του κύκλου ζωής τους. Καθώς ο όγκος και η ποικιλία των χρησιμοποιούμενων συσκευών αυξήθηκε, ο έλεγχος του κόστους και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που σχετίζονται με τα συγκεκριμένα προϊόντα έχει καταστεί προτεραιότητα.

Ευτυχώς, είναι και αυτός ένας τομέας στον οποίο οι ΠΔΣ μπορούν να προσφέρουν πραγματικά οφέλη και στον οποίο υπάρχουν διαθέσιμα αρκετά προϊόντα που είναι προτιμότερα από περιβαλλοντική άποψη. Σε αυτά περιλαμβάνονται εξαιρετικά αποδοτικός εξοπλισμός ΤΠ, φωτισμός LED ή άλλες λύσεις φωτισμού χαμηλής ενέργειας. Ολοένα και συχνότερα, οι λύσεις αυτές μπορούν να υιοθετηθούν χωρίς να θίγεται η ποιότητα της εμπειρίας του χρήστη και θα επιφέρουν εξοικονόμηση κόστους κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους.

Η θέσπιση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση το 2012 δημιούργησε ορισμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις για την κεντρική δημόσια διοίκηση κατά την αγορά προϊόντων που

Ενεργειακά αποδοτικές ηλεκτρικές συσκευές στην Αυστρία

Ο Ομοσπονδιακός Οργανισμός Προμηθειών της Αυστρίας προκήρυξε διαγωνισμό για ηλεκτρονικές συσκευές ευρείας κατανάλωσης και ηλεκτρικές συσκευές, αξίας 3,75 εκατ. ευρώ στο πλαίσιο σύμβασης-πλαισίου διάρκειας 24 μηνών, με δυνατότητα παράτασης για 12 μήνες. Τα κριτήρια του διαγωνισμού αναπτύχθηκαν βάσει:

- των κανονισμών της ΕΕ για τον οικολογικό σχεδιασμό και το ενεργειακό σήμα·
- των κριτηρίων του σχεδίου δράσης της Αυστρίας για βιώσιμες δημόσιες συμβάσεις και της αυστηρότητας των οικολογικών σημάτων·
- έρευνας αγοράς για τα προϊόντα.

Σε σύγκριση με τον προηγούμενο διαγωνισμό, η προμήθεια είχε ως αποτέλεσμα μείωση κατά 20 % των εκπομπών ισοδυνάμου CO₂, με εξοικονόμηση 124 τόνων και μείωση κατά 20 % της χρησιμοποιούμενης ενέργειας.

«Αναζητώντας τα βέλτιστα πρότυπα κατά την ανάπτυξη των κριτηρίων μας, βελτιωθήκαμε σε σχέση με τον προηγούμενο διαγωνισμό όσον αφορά τις χαμηλές εκπομπές CO₂ των προϊόντων.»
Johannes Naimer, Ομοσπονδιακός Οργανισμός Προμηθειών

¹¹⁴ Η οδηγία για την προώθηση καθαρών οχημάτων (2009/33/EK) προβλέπει μέθοδο για την απόδοση κόστους σε περιβαλλοντικές εξωτερικές επιδράσεις (εκπομπές) κατά την αγορά οχημάτων. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να χρησιμοποιούν το εν λόγω κόστος ή συντελεστές έως διπλάσιους των τιμών που παρατίθενται στο παράρτημα της οδηγίας.

καταναλώνουν ενέργεια¹¹⁵. Αυτές ενσωματώνονται στα κριτήρια ΠΔΣ για τις σχετικές ομάδες προϊόντων καθώς επικαιροποιούνται.

7.4.1 Προσέγγιση ΠΔΣ

Για εξοπλισμό ΤΠ και απεικόνισης

- Διασφάλιση αγοράς εξοπλισμού στην υψηλότερη διαθέσιμη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης για την κατηγορία προϊόντος¹¹⁶.
- Αγορά προϊόντων τα οποία έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να είναι αποδοτικά από την άποψη της χρήσης των πόρων και τα οποία διευκολύνουν την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση (π.χ. σχεδιασμός για αποσυναρμολόγηση).
- Θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για τη διάρκεια ζωής των προϊόντων, των ανταλλακτικών και των εγγυήσεων και/ή απόδοση περισσότερων βαθμών σε προϊόντα με μεγαλύτερης διάρκειας/περιεκτικότερη εγγύηση.
- Περιορισμός των επιπέδων επικίνδυνων ουσιών που περιέχονται στα ηλεκτρονικά και ηλεκτρικά είδη.
- Απαίτηση οδηγιών χρηστών και προεπιλεγμένων ρυθμίσεων που μεγιστοποιούν την ενεργειακή απόδοση του αγοραζόμενου εξοπλισμού.

Για τον φωτισμό

- Κατά το στάδιο του σχεδιασμού, διασφάλιση ότι οι νέες φωτιστικές εγκαταστάσεις έχουν χαμηλή πυκνότητα ισχύος, ανταποκρινόμενες παράλληλα στις απαιτήσεις για την εκτέλεση εργασίας που απαιτεί οπτική προσοχή (δηλαδή, το επίπεδο φωτισμού επαρκεί για το/τα καθήκον/-τα που πρόκειται να εκτελούνται στην περιοχή).
- Αγορά λαμπτήρων αντικατάστασης με υψηλή απόδοση λαμπτήρα.
- Χρήση μέσω ελέγχου του φωτισμού για την περαιτέρω μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και παρότρυνση της χρήσης πηνίων αυξομείωσης της φωτεινής ροής, όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες.

Ενεργειακά αποδοτικός φωτισμός δρόμων στην Κροατία

Ο Δήμος του Zupa Dubrovačka προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την προμήθεια νέου σταθερού φωτισμού δρόμων για την αντικατάσταση των υφιστάμενων μη αποδοτικών φωτιστικών διατάξεων. Η τεχνική προδιαγραφή του διαγωνισμού προέβλεπε φωτισμό LED, με κριτήρια τα οποία αναπτύχθηκαν έτσι ώστε να συμμορφώνονται με περιβαλλοντικές και τεχνικές απαιτήσεις. Η προμήθεια είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση κατά 36 % των εκπομπών CO₂ ετησίως, ήτοι πρόβλεψη 900 τόνων CO₂ κατά την 25ετή διάρκεια ζωής του προϊόντος.

¹¹⁵ Οδηγία 2012/27/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση. Στο παράρτημα III της οδηγίας ορίζονται τα μέτρα τα οποία πρέπει να λαμβάνουν οι αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης και τα οποία μπορούν να εφαρμόζονται εθελοντικά από άλλες δημόσιες αρχές.

¹¹⁶ Για τις αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, η νομική αυτή υποχρέωση αυτή προβλέπεται στην οδηγία για την ενεργειακή απόδοση για συμβάσεις των οποίων η αξία υπερβαίνει το κατώτατο όριο για την εφαρμογή των οδηγιών για τις δημόσιες συμβάσεις. Αυτό απαιτείται εφόσον συνάδει με την οικονομική αποδοτικότητα, την οικονομική σκοπιμότητα, τη γενικότερη βιωσιμότητα, την τεχνική καταλληλότητα, καθώς και τον επαρκή ανταγωνισμό.

- Κατά το στάδιο της εγκατάστασης, διασφάλιση της λειτουργίας του συστήματος κατά τα προβλεπόμενα, με ενεργειακά αποδοτικό τρόπο.
- Επιλογή λαμπτήρων με χαμηλότερη περιεκτικότητα σε υδράργυρο.
- Επαναχρησιμοποίηση ή ανάκτηση αποβλήτων εγκατάστασης.

Παράρτημα – Συναφής νομοθεσία και σχετικές πολιτικές

Οδηγίες και πολιτικές της ΕΕ

Νομοθεσία/Πολιτική	Συνάφεια
Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Παρέχει τη βάση για τη νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων στην ΕΕ και ορίζει θεμελιώδεις αρχές
Οδηγία 2014/24/ΕΕ σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ	Οδηγία για τις συμβάσεις του δημοσίου τομέα
Οδηγία 2014/25/ΕΕ σχετικά με τις προμήθειες φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ	Οδηγία για τις συμβάσεις των τομέων κοινής ωφέλειας
Οδηγία 2014/23/ΕΕ για την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης	Οδηγία για τις συμβάσεις παραχώρησης (εφαρμόζεται τόσο στον δημόσιο τομέα όσο και στους τομείς κοινής ωφέλειας)
Ευρώπη 2020: Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη [COM (2010) 2020]	Στρατηγική της ΕΕ η οποία θέτει συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020. Οι ΠΔΣ αναφέρονται ως ένα από τα μέτρα για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης καθώς και στις πρωτοβουλίες Ένωση καινοτομίας, Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους και Ενέργεια 2020
Οι δημόσιες συμβάσεις στην υπηρεσία του περιβάλλοντος [COM (2008) 400]	Παρέχει καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κατανάλωσης του δημοσίου τομέα και τον τρόπο χρήσης των ΠΔΣ για την τόνωση της καινοτομίας στις περιβαλλοντικές τεχνολογίες και στα σχετικά προϊόντα και υπηρεσίες.
Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει το έγγραφο COM (2008) 400 SEC (2008) 2126	Παρέχει χρήσιμη καθοδήγηση στις δημόσιες αρχές σχετικά με τον ορισμό και την επαλήθευση των περιβαλλοντικών κριτηρίων, μέσα προώθησης των ΠΔΣ και παραδείγματα για ορισμένες ομάδες προϊόντων. Προσφέρει επίσης νομική και επιχειρησιακή καθοδήγηση.
Το κλείσιμο του κύκλου – Ένα σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία [COM/2015/614 final]	Αναφέρει τις ΠΔΣ ως βασικό συστατικό στοιχείο της κυκλικής οικονομίας, την ανάγκη αντιμετώπισης ζητημάτων, όπως η ανθεκτικότητα και η δυνατότητα επισκευής στα κριτήρια ΠΔΣ, καθώς και την ανάγκη παροχής στήριξης από την Επιτροπή για την εφαρμογή των ΠΔΣ.
Προ-εμπορικές συμβάσεις: Προώθηση της καινοτομίας για την εξασφάλιση βιώσιμων και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών στην Ευρώπη [COM(2007) 799]	Περιγράφει μια μεθοδολογία για την προμήθεια υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών.

Τομεακές απαιτήσεις και άλλες συναφείς κανονιστικές ρυθμίσεις

Νομοθεσία/Πολιτική	Συνάφεια
Οδηγία 2012/27 για την ενεργειακή απόδοση	Η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση υποχρεώνει τις αρχές της κεντρικής δημόσιας διοίκησης να αγοράζουν μόνον προϊόντα, υπηρεσίες και κτίρια υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας καθορίζεται η προσέγγιση η οποία εφαρμόζεται σε κάθε προϊόν/τομέα υπηρεσιών.
Οδηγία 2009/33/ΕΚ σχετικά με την προώθηση καθαρών και ενεργειακώς αποδοτικών οχημάτων οδικών μεταφορών	Η οδηγία για την προώθηση καθαρών οχημάτων καθορίζει υποχρεωτικές απαιτήσεις ΠΔΣ για τα οχήματα οδικών μεταφορών οι οποίες σχετίζονται με τις εκπομπές και την κατανάλωση ενέργειας.
Κανονισμός αριθ. 106/2008 σχετικά με το κοινοτικό πρόγραμμα επισήμανσης της ενεργειακής απόδοσης του εξοπλισμού γραφείου	Ο κανονισμός για το πρόγραμμα Energy Star προβλέπει δεσμευτικές απαιτήσεις για τις ΠΔΣ σχετικά με την αγορά εξοπλισμού γραφείου.
Οδηγία 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων	Η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων προβλέπει δείκτες και κατώτατα όρια για τις ενεργειακά αποδοτικές κατασκευές, καθώς και μελλοντικές δεσμευτικές απαιτήσεις για τα κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας.
Οδηγία 2010/30/ΕΕ για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων από τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα μέσω επισήμανσης και της παροχής ομοιόμορφων πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα	Η οδηγία για την ενεργειακή επισήμανση καθιστά υποχρεωτική την επισήμανση ορισμένων προϊόντων (π.χ. κλιματιστικών, πλυντηρίων πιάτων, λαμπτήρων) με τυποποιημένη κατηγορία ενεργειακής απόδοσης. Επί του παρόντος, οι εν λόγω κατηγορίες τελούν υπό αναθεώρηση στο πλαίσιο πρότασης της Επιτροπής.
Κανονισμός αριθ. 66/2010 για το οικολογικό σήμα της ΕΕ	Το οικολογικό σήμα της ΕΕ και τα κριτήρια της ΕΕ για τις ΠΔΣ εναρμονίζονται στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.
Οδηγία 2009/125/ΕΚ για τη θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα (αναδιατύπωση)	Η οδηγία περί οικολογικού σχεδιασμού παρέχει το βασικό πλαίσιο στην Επιτροπή για την κατάρτιση περιβαλλοντικών κριτηρίων για τα συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα.
Κανονισμός αριθ. 1221/2009 περί της εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS)	Ο εν λόγω κανονισμός αναφέρει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να ληφθεί υπόψη το σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS) στις δημόσιες συμβάσεις.
Κανονισμός αριθ. 995/2010 για τη θέσπιση των υποχρεώσεων των φορέων εκμετάλλευσης που διαθέτουν ξυλεία και προϊόντα ξυλείας στην αγορά	Ο κανονισμός περί ξυλείας θεσπίζει το πλαίσιο για τη διασφάλιση του νόμιμου χαρακτήρα της ξυλείας που διατίθεται στην αγορά της ΕΕ.
Οδηγία 2012/19/ΕΕ σχετικά με τα	Προβλέπει τη χωριστή συλλογή, επεξεργασία και

απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ)	αξιοποίηση των αποβλήτων ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, καθώς επίσης και σχετικές απαιτήσεις περί σχεδιασμού.
Οδηγία 2011/65/ΕΕ σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικίνδυνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού	Καθορίζει απαιτήσεις για κατασκευαστές, εισαγωγείς και διανομείς ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού όσον αφορά τις επικίνδυνες ουσίες που προσδιορίζονται στην οδηγία, καθώς και κανόνες σχετικά με τη σήμανση CE.
Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH)	Οι κατασκευαστές υποχρεούνται να καταχωρίζουν στοιχεία σχετικά με τις ιδιότητες των χημικών ουσιών και πληροφορίες ασφαλείας σε κεντρική βάση δεδομένων.
Οδηγία 2009/28/ΕΚ σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	Προβλέπει δεσμευτικούς εθνικούς στόχους για το ποσοστό της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από ανανεώσιμες πηγές, κανόνες για τις εγγυήσεις προέλευσης και κριτήρια βιωσιμότητας για τα βιοκαύσιμα και τα βιορευστά.
Οδηγία 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα (οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα)	Καθιερώνει τις βασικές έννοιες και τους ορισμούς σχετικά με τη διαχείριση των αποβλήτων και προβλέπει αρχές διαχείρισης των αποβλήτων, όπως την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και την «ιεραρχία των αποβλήτων».

ΤΡΟΠΟΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Εκδόσεις που διατίθενται δωρεάν

Ένα αντίγραφο: μέσω του βιβλιοπωλείου της ΕΕ (<http://bookshop.europa.eu>)· περισσότερα από ένα αντίγραφα ή αφίσες/χάρτες: από τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://ec.europa.eu/represent_el.htm)· από τις αντιπροσωπείες της ΕΕ σε τρίτες χώρες (http://eeas.europa.eu/delegations/index_el.htm)· μέσω επικοινωνίας με την υπηρεσία Europe Direct (http://europa.eu/contact/index_el.htm) ή τηλεφωνικά στο 00 800 6 7 8 9 10 11 (τηλεφωνικός αριθμός δωρεάν κλήσης από οπουδήποτε στην ΕΕ) (*).

(*) Οι πληροφορίες παρέχονται δωρεάν, όπως και οι περισσότερες κλήσεις (ενδέχεται όμως κάποιος τηλεπικοινωνιακοί φορείς, τηλεφωνικοί θάλαμοι ή ξενοδοχεία να σας χρεώσουν).

Εκδόσεις επί πληρωμή

Μέσω του βιβλιοπωλείου της ΕΕ (<http://bookshop.europa.eu>).

Συνδρομές επί πληρωμή

Μέσω των εξουσιοδοτημένων πωλητών της Υπηρεσίας Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).